

منشورهای بین‌المللی
حفاظت و مرمت بناها و محوطه‌های تاریخی
(۱۹۳۱ - ۲۰۰۳)

مؤسسه فرهنگی ایکوموس ایران

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

موسسه فرهنگي ايكوموس ايران

مشورهای بین‌المللی حفاظت و مرمت بناها
و محوطه‌های تاریخی (۱۹۳۱ - ۲۰۰۳)

ترجمه زیر نظر دکتر باقر آیت‌الله‌زاده شیرازی

۱۳۸۵ ش / ۱۴۲۷ ق / ۲۰۰۶ م

موسسه فرهنگی ایکوموس ایران

تهران، خیابان امیرکبیر، کوچه شهید علی‌رضا جاویدی، پلاک ۱۸
تلفن: ۳۴۴۰۰۵۴، نمابر: ۳۴۴۰۰۵۵

بِسْمِ اللّٰهِ بِه خط کوفی منسوب به حضرت علی (ع)

فهرست مطالب

۱. منشور آتن برای مرمت آثار تاریخی (۱۹۳۱) ۶
۲. منشور ونیز ۱۱
۳. کنوانسیون برای حمایت میراث فرهنگی و طبیعی جهان (۱۹۷۲) ۱۷
۴. منشور بورا ۳۰
۵. منشور باغهای تاریخی ۴۶
۶. روند منشور بورا ۴۹
۷. منشور حفاظت از شهرها و مناطق شهری تاریخی ۵۳
۸. منشور حمایت و مدیریت میراث باستان‌شناسی (۱۹۹۰) ۵۷
۹. رهنمودهایی در ارتباط با آموزش و تربیت در حفاظت آثار، مجموعه‌ها، و محوطه‌ها (۱۹۹۳) ۶۳
۱۰. سند نارا در رابطه با اصالت (۱۹۹۴) ۶۸
۱۱. منشور حمایت و مدیریت میراث فرهنگی زیر آب ۷۲
۱۲. اصولی برای ثبت و ضبط بناها، مجموعه بناها، و محوطه‌ها (۱۹۹۶) ۷۹
۱۳. منشور توریسم فرهنگی ۸۴
۱۴. منشور میراث ساخته شده بومی (۱۹۹۹) ۸۷
۱۵. اصولی برای حفاظت سازه‌های چوبی تاریخی (۱۹۹۹) ۹۱
۱۶. اصولی برای محافظت و حفاظت - مرمت نقاشیهای دیواری ۹۵
۱۷. اصول تحلیل، حفاظت، و مرمت سازه‌ای میراث معمارانه ۱۰۳
۱۸. بیانیه میثاق اخلاقی برای اعضای ایکوموس ۱۰۸

منشور آتن برای مرمت آثار تاریخی^۱ (۱۹۳۱)

- در نخستین کنگره بین‌المللی معماران و متخصصین آثار تاریخی ۱۹۳۱ آتن، به تصویب رسید.
- در کنگره آتن هفت قطعنامه اصلی زیر، وضع گردید و منشور مرمت^۲ نامیده شد:
۱. می‌بایست سازمانهایی بین‌المللی برای مرمت در سطح عملیاتی و مشورتی تاسیس گردند.
  ۲. پروژه‌های پیشنهاد شده برای مرمت می‌بایست تابع یک نقد قابل درک باشد تا از اشتباهاتی که موجب خسارت به شخصیت و ارزشهای تاریخی بناها می‌گردد، جلوگیری شود.
  ۳. مسائل محافظتی محوطه‌های تاریخی می‌بایست از طریق قانون‌گذاری در سطح ملی و در تمام کشورها برطرف گردد.
  ۴. محوطه‌های کاوش شده‌ای که نتواند بلافاصله تحت پوشش مرمت قرار گیرد، برای مصون ماندن از آسیب، دوباره مدفون گردند.
  ۵. فن‌آوریها و مصالح امروزی می‌توانند در کارهای مرمت به کار روند.
  ۶. محوطه‌های تاریخی می‌بایست تحت صیانت^۳ مراقبتی^۴ کامل قرار گیرند.
  ۷. برای صیانت عرصه‌های پیرامون محوطه‌های تاریخی می‌بایست بذل توجه شود.

نتایج کلی کنفرانس آتن

یکم / دکترینها، اصول کلی

کنفرانس اصول کلی و دکترینهای مرتبط به صیانت آثار را استماع کرد. نظر به تنوع موارد ابراز شده، که هر یک راه حلی متفاوت را می‌طلبد، کنفرانس چنین ملاحظه کرد که در بین اغلب اعضای حاضر از کشورهای مختلف تمایلی در جهت کنار گذاردن اجرای پروژه مرمت‌های یک‌باره، برای پرهیز از خطراتی که در طبیعت یک چنین اقداماتی ممکن است باشد، و اتخاذ یک سیستم منظم و دائمی نگهداری حساب شده برای تضمین امر محافظت بناها وجود دارد. هر زمان که به علت فرسایش یا خرابی، مرمت اجتناب‌ناپذیر نماید، توصیه می‌شود که این اقدام می‌بایست با احترام به اثر تاریخی - هنری و بدون حذف سبک هیچ یک از دوره‌ها صورت گیرد. کنفرانس توصیه می‌کند

۱. The Athens Charter for the Restoration of Historic Monuments

۲. Carta del Restauro

۳. Protection: صیانت

۴. Custodial: مراقبتی

۵. Doctrine: اعتقادات، تعالیم

که استفاده از بناها، که تضمین کننده تداوم زندگی آنهاست، می‌بایست استمرار یابد، ولی از آن استفاده‌ای شود که شخصیت تاریخی و هنری آن محترم شمرده شود.

دوم / تدابیر اداری و قانونی در ارتباط با آثار تاریخی^۱

کنفرانس با استماع تدابیر قانونی متخذه برای صیانت آثار دارای ارزشهای هنری، تاریخی، یا علمی متعلق به کشورهای مختلف،

به اتفاق آرا بر تمایل عمومی که در این رابطه حق معینی برای جامعه در ارتباط با مالکیت خصوصی را به رسمیت می‌شناسد صحه گذارد.

کنفرانس ملاحظه کرد که تفاوت‌های موجود بین این تدابیر قانونی حاصل مشکل آشتی دادن قانون عمومی با حقوق خصوصی است.

در نتیجه، در حالی که تمایل عمومی این تدابیر قانونی را تأیید می‌کند، کنفرانس بر این نظر است که اوضاع محلی و تمایل افکار عمومی را نیز می‌بایست لحاظ داشت، به نحوی که با حداقل ممکن مخالفت روبه‌رو شود، و پاداش مناسبی می‌بایست برای گذشتهایی که مالکین در جهت منافع عمومی از خود نشان می‌دهند، در نظر گرفته شود.

کنفرانس توصیه می‌کند به مسئولین عمومی کشورها قدرتی اعطا شود که در موارد اضطراری قادر به اتخاذ تدابیر حفاظتی باشند.

کنفرانس مشتاقانه امیدوار است که «اداره موزه‌های بین‌المللی»^۲ نسبت به چاپ فهرست و جداولی تطبیقی از تدابیر قانونی جاری در کشورهای مختلف اقدام و آن را به روز نگهدارد.

سوم / افزایش زیبایی آثار کهن^۳

کنفرانس توصیه می‌کند که در ساختن بناهای جدید، شخصیت و سیمای خارجی شهرهایی که این بناها قرار است در آنها برپا شوند، محترم شمرده شود، علی‌الخصوص در جوار آثار کهن که به پیرامون آنها باید توجهی ویژه شود. حتی گروه‌بندیهای خاص و ارزشهای منظری به طور اخص معین می‌بایست محافظت شوند.

می‌بایست مطالعه‌ای نیز در ارتباط با رویش گیاهی آرایشی که متناسب برای برخی از آثار و گروه‌هایی از آثار، از نظر حفظ شخصیت و روحیه کهن آن به شمار می‌آید، صورت گیرد. علی‌الخصوص توصیه می‌شود که از تمام اشکال تبلیغاتی و برپایی تیرهای تلفن جلوگیری شود و از ایجاد کارخانه‌های پر سر و صدا و حتی نصب تیرهای بلند در جوار آثار تاریخی - هنری خودداری گردد.

۱. Administrative and Legislative Measures Regarding Historical Monuments

۲. International Museums Office

۳. Aesthetic Enhancement of Ancients Monument

چهارم / مرمت آثار^۱

کارشناسان با استماع گزارشهای مختلف مرتبط با کاربرد مصالح جدید برای استحکام بخشی آثار کهن، کاربرد فکر شده تمام امکانات در اختیار تکنیک مدرن و علی‌الخصوص بتن مسلح را تأیید کردند.

اینان بر این امر تأکید ورزیدند که کار استحکام بخشی، تا آنجا که ممکن است، به منظور محافظت از روحیه و سیمای بنای تحت مرمت به صورت پوشیده اجرا گردد. اینان این کاربرد را به ویژه در مواردی توصیه کردند که استفاده از آنها مانع از اقدام پیاده کردن و سوار کردن بخشهایی که باید محافظت شوند، گردد.

پنجم / فرسایش آثار کهن^۲

کنفرانس با توجه به اینکه در شرایط حاضر زندگی، آثار سراسر جهان به طور روزافزون توسط عوامل جوی تهدید می‌گردند، معلوم ساخت که صرف نظر از احتیاطات معمول و روشهای موفق اعمال شده در محافظت وضعیت آثار در اقدامات جاری، با توجه به تعدد موارد و دانشی که امروز در اختیار است، امکان فراهم آوردن ضابطه‌ای کلی غیر ممکن است. کنفرانس موارد زیر را توصیه می‌کند:

۱. در هر کشور معماران و نگهدارندگان^۳ می‌بایست با متخصصین علوم فیزیک، شیمی، و طبیعی به منظور تعیین روشهایی که باید در موارد خاص برگزیده شود، همکاری نمایند.
  ۲. اداره موزه‌های بین‌المللی می‌بایست در جریان کارهای انجام یافته در کشورها در این میدان عمل، قرار گرفته و آن را در انتشارات خود منعکس نماید.
- در ارتباط با محافظت از مجسمه‌های یادمانی، کنفرانس بر این عقیده است که علی‌الاصول از برداشتن آثار هنری از محلی که برای آن طراحی شده است، می‌بایست خودداری گردد. توصیه می‌شود، که از طریق احتیاط، برای محافظت از نمونه‌های اصلی، هر جا که هنوز وجود دارند یا به نظر این اقدام غیر ممکن می‌آید، قالب تهیه گردد.

ششم / تکنیک حفاظت^۴

کنفرانس خوشنود از این امر است که اصول و ملاحظات تکنیکی ارائه شده در گزارشهای متفاوت تفصیلی ملهم از یک نظر است یعنی:

در مورد ویرانه‌ها، حفاظت توأم با وسواس ضروری است، و هر جا که میسر است می‌بایست گامهایی در جهت دوباره در محل خود کار گزاردن قطعات اصلی که کشف می‌شود (آناستیلوسیس^۵)

۱. Restoration of Monuments

۲. The Deterioration of Ancient Monuments

۳. Curators: حافظین، متولیان

۴. The Technique of Conservation

۵. Anastylis

برداشته شود؛ مصالح جدید که برای این منظور به کار برده می‌شود به هر حال باید قابل تشخیص باشد. هنگامی که محافظت و پیرانه‌های مکشوفه در کاوشهای باستان‌شناسی امکان نداشته باشد، کنفرانس توصیه می‌کند کاوشها دوباره دفن شوند، طبعاً گزارشها و مستندات دقیق پیش از آنکه عملیات پر کردن محل کاوشها صورت گیرد، باید تهیه گردد.

پیداست که کارهای تکنیکی اجرا شده در ارتباط با کاوشها و محافظت آثار کهن، همکاری نزدیک بین باستان‌شناس و معمار را ایجاب می‌کند.

در ارتباط با دیگر آثار، کارشناسان به اتفاق آرا موافقت کردند که پیش از هر گونه عملیات استحکام بخشی و مرمت‌های جزئی، تحلیلی کامل از آسیبها و طبیعت فرسایش این آثار باید به عمل آید. کارشناسان معترف به این واقعیت شدند که هر مورد مستقلاً می‌بایست مورد مطالعه قرار گیرد.

هفتم / حفاظت آثار و همکاری بین‌المللی^۱

الف) همکاری فنی و اخلاقی

کنفرانس به اقتناع رسید که مسئله حفاظت اموال هنری و باستان‌شناختی بشری، مورد علاقه جامعه دولتهاست، که حافظین تمدن هستند.

کنفرانس امیدوار است که دولتها در عمل به روح میثاق اتحاد ملل، در مقیاسی هر چه بیشتر و به طریقی واقعی‌تر و با هدف پیشبرد محافظت آثار تاریخی و هنری با یکدیگر تشریک مساعی کنند. کنفرانس بسیار به جا می‌داند که به موسسات و انجمنهای ذی‌صلاح بدون هر گونه پیش‌داوری قانون عمومی بین‌المللی، مجال نشان دادن علاقه خود را در صیانت از آثار هنری بدهد، آثاری که در آن تمدن بشری در بالاترین وجه خود بیان شده است و به نظر می‌آید که در معرض خطر است؛ کنفرانس آرزومند است که درخواستهای نیل به این هدف تسلیم «سازمان همکاری روشنفکرانه اتحاد ملل» گردد و توصیه شود تا مورد توجه جدی دول قرار گیرد.

بر عهده «کمیته همکاری فکری بین‌المللی»^۲ است که با دریافت اطلاعاتی که بر اساس تحقیقات انجام یافته توسط دفتر بین‌المللی موزه‌ها^۳ و آنها که از طریق کمیته ملی همکاری فکری^۴ به دست می‌آید، نقطه نظرها و اقداماتی را که در هر مورد می‌بایست انجام شود، پی گیرد.

اعضای کنفرانس، با توجه به بازدیدهای به عمل آمده در جریان مذاکراتشان و مطالعاتی که در همین فرصت از طریق بازدید از محوطه‌ها و بناها میسر گردید، بالاتفاق سپاس و قدردانی خود را از دولت یونان ابراز می‌دارند، دولتی که نه تنها در سالهای گذشته عهده‌دار کارهای وسیع باستان‌شناسی بود، بلکه پذیرای همکاری باستان‌شناسان و کارشناسان از هر نقطه جهان بود.

اعضای کنفرانس شاهد نمونه‌های فعالیتی بودند که می‌تواند در تحقق بخشیدن به اهداف همکاری فکری و روشنفکرانه یاری رساند. نیازی که ضرورت خود را به طور ملموس در جریان همفکری در

۱. The Conservation of Monuments and International Collaboration

۲. Intellectual Co-Operation Organization of the League of Nations

۳. International Museums Office

۴. International Committee on Intellectual Cooperation

کنفرانس نشان داد.

ب) نقش آموزش در احترام به آثار
کنفرانس به این اعتقاد راسخ رسید که بهترین تضمین در امر محافظت یادمانها و آثار هنری از احترام و تعلق خود مردم نشئت می‌گیرد.
با این توجه که این احساسها را می‌توان به نحو وسیعی از طریق اقدام مناسب از سوی مسئولین توسعه داد.

کنفرانس توصیه می‌کند که معلمین می‌بایست کودکان و جوانان را ترغیب کنند تا از صدمه وارد آوردن به آثار خودداری کنند و می‌بایست به ایشان بیاموزند که علاقه بیشتری از خود در صیانت این شواهد واقعی تمدن دوران نشان دهند.

ج) ارزش مستندسازی بین‌المللی

کنفرانس آرزو می‌کند که:

۱. هر کشور، یا نهادهای به وجود آمده و ذی‌صلاح در این امر، فهرست جامعی از آثار همراه با تصاویر و توضیحات لازم منتشر نمایند.
۲. هر کشور اقدام به تشکیل یک بایگانی رسمی مشتمل بر تمام مدارکی کند که مرتبط به آثار تاریخی اش است.
۳. هر کشور نسخه‌هایی از انتشاراتش را در باره آثار تاریخی هنری در «دفتر بین‌المللی موزه‌ها» نگهداری کند.
۴. «دفتر بین‌المللی موزه‌ها» بخشی از انتشارات خود را به مقالاتی در باره روندهای عمومی و روشهای به کار رفته در محافظت آثار تاریخی اختصاص دهد.
۵. «دفتر بین‌المللی موزه‌ها» بهترین وسایل استفاده از این اطلاعات متمرکز را مورد مطالعه قرار می‌دهد.

منشور ونیز

منشور بین‌المللی حفاظت^۱ و مرمت^۲ آثار^۳ و محوطه‌ها^۴ (۱۹۶۴)

دومین کنگره بین‌المللی معماران و فن‌آوران آثار تاریخی، ونیز، ۱۹۶۴، مصوب ایکوموس^۵ در ۱۹۶۵.

آثار تاریخی، آکنده از پیام معنوی گذشته، در زندگی امروز، شواهد زنده‌ای از سنن دیرین نسلها مردم پدید آورنده‌شان هستند. مردم امروز بیش از پیش آگاه به ارزشهای وحدت جامعه بشری می‌شوند و آثار کهن را به مثابه میراث همگانی به شمار می‌آورند.

مسئولیت همگانی در پاسداری^۶ از این آثار برای نسلهای آینده مورد پذیرش است و وظیفه ماست که این ودیعه‌ها را در کمال غنا و اصالت^۷ به ایشان بسپاریم.

در این راستا، ضرورت دارد اصول راهبردی محافظت^۸ و مرمت بناهای کهن، بر پایه‌ای بین‌المللی وضع شده، مورد پذیرش همگان قرار گیرد و هر کشوری مسئولیت اجرای آن را در چهارچوب سنن و فرهنگ خود برعهده گیرد.

با مشخص شدن این اصول اساسی، برای نخستین بار منشور ۱۹۳۱ آتن^۹ به سوی پیشبرد یک جنبش بین‌المللی وسیع، سهم موثری را ایفا کرد که در اسناد ملی، در کار ایکوم^{۱۰} و یونسکو^{۱۱} و تأسیس «مرکز مطالعه محافظت و مرمت اموال فرهنگی»^{۱۲} شکل واقعی به خود گرفت. فزونی گرفتن آگاهی عمومی و مطالعات نقدگرایانه منجر به تاثیرگذاری روی مسائلی گردیده که مستمراً پیچیده‌تر و متنوع شده است، اینک زمان آن فرا رسیده است که در منشور بازنگری گردیده، مطالعه‌ای جامع ازا

۱. Conservation

۲. Restoration

۳. Monuments

۴. Sites

۵. ICOMOS

۶. Safeguard

۷. Authenticity

۸. Preservation

۹. Athens Charter

۱۰. ICOM (شورای بین‌المللی موزه‌ها)

۱۱. UNESCO

۱۲. International Center for the Study of the Preservation and the Restoration of Cultural Property، این

مرکز را به نام ایکروم (ICCROM) می‌شناسند.

صول به عمل آورده، اهداف آن را در سندی جدید گسترش داد.
براین اساس، دومین کنگره معماران و فن‌آوران آثار تاریخی^۱، که از ۲۵ تا ۳۱ مه ۱۹۶۴ (۴) تا ۱۰ خردادماه ۱۳۴۳) تشکیل گردید، متن زیر را به تصویب رساند.

تعاریف

ماده ۱

مفهوم یک اثر تاریخی^۲ نه تنها شامل ساخته‌های معمارانه منفرد می‌گردد، بلکه محیط شهری^۳ یا روستایی که در آن شاهد گویایی از تمدنی خاص، تحول یا حادثه تاریخی مهمی یافت می‌شود را نیز در بر می‌گیرد. این مفهوم کارهای بزرگ هنری و کارهای کوچک گذشته که با گذر زمان اهمیت و اعتبار فرهنگی کسب کرده‌اند را نیز شامل می‌شود.

ماده ۲

حفاظت و مرمت آثار باید از تمام علوم و فنوننی که می‌توانند در مطالعه و پاسداری میراث معمارانه موثر باشند، یاری جوید.

ماده ۳

منظور از حفاظت و مرمت آثار، پاسداری از آنها به عنوان آثاری هنری و نیز شواهد تاریخی است.

حفاظت

ماده ۴

حفاظت آثار مستلزم نگهداری^۴ آنها براساس یک برنامه مستمر نظام‌مند است.

ماده ۵

حفاظت آثار همیشه با استفاده^۵ از آنها برای برخی از مقاصد مفید اجتماعی تسهیل می‌گردد. از این رو چنین استفاده‌ای مطلوب است، ولی نباید طرح یا تزئینات بنا را تغییر دهد. تنها در چنین محدوده‌هایی است که آن اصلاحاتی^۶ که تغییر کاربری ایجاد می‌کند مجاز دانسته شده و می‌تواند

۱. The IInd International Congress of Architects and Technicians of Historic Monuments

۲. Historic Monument

۳. Setting

۴. Maintenance

۵. Use

۶. Modification

پیش بینی گردد.

ماده ۶

حفاظت از یک اثر متضمن محافظت از شرایط محیطی در مقیاس آن است. هر جا که محیط سنتی وجود دارد باید نگه داشته شود. هیچ ساختمان جدید، تخریب^۱ یا اصلاحاتی که در روابط حجم و رنگ تغییر پدید می‌آورد، نباید اجازه داده شود.

ماده ۷

یک اثر از تاریخی که خود شاهد آن است و از محیطی که در آن قرار دارد، جدایی پذیر نیست. انتقال همه و یا بخشی از یک اثر مجاز نیست مگر آنکه ضرورت‌های پاس‌داشت آن ایجاب کند و یا یک دلیل فوق‌العاده مهم یا بین‌المللی این اقدام را توجیه کند.

ماده ۸

عناصر حجاری، نقاشی، یا تزئیناتی که بخش لاینفک یک اثر را تشکیل می‌دهند، تنها زمانی می‌توانند از آن جدا گردند که این اقدام تنها راه تأمین محافظت از آنها باشد.

مرمت^۲

ماده ۹

فرآیند مرمت عملیاتی بسیار تخصصی است. هدف آن محافظت و آشکار ساختن ارزش زیباشناختی^۳ و تاریخی اثر بر پایه احترام به مصالح اصلی^۴ و اسناد اصیل^۵ است. مرمت باید در نقطه‌ای متوقف گردد که حدس و گمان^۶ آغاز می‌شود، و در این مورد، هر اقدام گریزناپذیری که صورت می‌گیرد باید از ترکیب معمارانه اصلی متمایز بوده، مَهر زمان را بر خود داشته باشد. در هر صورت، مرمت همیشه باید به دنبال مطالعات باستان‌شناسانه و تاریخی بنا صورت گیرد.

ماده ۱۰

جایی که فنون سنتی پاسخگو نباشد، استحکام بخشی یک اثر می‌تواند از طریق به کارگیری هر گونه فن‌آوری امروزی برای امر حفاظت صورت گیرد، مشروط بر اینکه کارایی آن از طرق علمی و تجربی

---

۱. Demolition

۲. Restoration

۳. Aesthetic

۴. Original

۵. Authentic

۶. Conjecture

به اثبات رسیده باشد.

ماده ۱۱

سهم معتبر هر دوره تاریخی در ساخت و ساز یک اثر باید محترم شمرده شود، زیرا در امر مرمت وحدت سبک هدف نیست. زمانی که بنایی الحاقاتی از دوره‌های مختلف داشته باشد، آشکار ساختن وضعیت لایه زیرین تنها تحت شرایط استثنائی توجیه‌پذیر است و آن زمانی است که بخش حذف شده از اهمیت کمی برخوردار باشد و آن مطلبی که آشکار می‌گردد از ارزش بالایی تاریخی، باستان‌شناختی، یا زیبایی‌شناختی برخوردار بوده، وضعیت محافظتی آن در حد خوبی باشد که عمل را توجیه کند. ارزشیابی اهمیت عناصر مورد نظر و تصمیم درباره آنچه که ممکن است تخریب گردد، نمی‌تواند به تنهایی در اختیار فرد مسئول کار مرمت باشد.

ماده ۱۲

جایگزینی^۱ بخش‌های از بین رفته باید به نحو هماهنگ با کل اثر ترکیب گردد، ولی در عین حال باید از مصالح اصلی متمایز دیده شود تا عمل مرمت گواه و مدرک هنری یا تاریخی را مخدوش نکند.

ماده ۱۳

الحاقات مجاز نیست مگر تا آنجا که بخش‌های جالب بنا، محیط سنتی آن، موازنه ترکیب و رابطه‌اش را با اطرافش دچار خلل نکند.

محوطه‌های تاریخی^۲

ماده ۱۴

محوطه‌های تاریخی، به منظور پاسداری از آثار و تمامیت^۳ آنها و اطمینان از این امر که به شیوه‌ای شایسته عرضه و خوانا می‌شوند، می‌بایست مورد توجه خاص قرار گیرند. کار حفاظت و مرمتی که در این گونه اماکن به اجرا در می‌آید باید ملهم از اصولی باشد که در مواد فوق اعلام شد.

۱. Replacement

۲. Historic Sites

۳. Integrity

کاوشها^۱

ماده ۱۵

کاوشها می‌بایست در انطباق با معیارهای علمی و اصول مشخص شده بین‌المللی مصوب ۱۹۵۶ یونسکو در ارتباط با کاوشهای باستان‌شناسی به مرحله اجرا در آید. ویرانه‌ها^۲ باید نگهداری شود و اقدامات لازم برای حفاظت و صیانت^۳ از بازمانده‌های معمارانه و اشیای مکشوفه به کار رود. علاوه بر آن، باید از تمام وسایل ممکن برای آسان کردن درک اثر و آشکار کردن آن بدون مخدوش نمودن مفهوم و معنای آن استفاده شود. هر گونه بازسازی^۴ از پیش^۵ باید کنار گذارده شود. تنها عمل آناستیلوسیس^۶ مجاز است، یعنی برپاساختن^۷ و سرهم کردن قطعات موجود و از هم جدا شده یک اثر. مصالحی که برای یک پارچه کردن اثر به کار گرفته می‌شود، باید همیشه قابل تشخیص باشد و تا آنجا باید به کار رود که حفاظت یک اثر را تامین کرده، تثبیت شکل آن را ممکن سازد.

انتشارات^۸

ماده ۱۶

در تمام کارهای محافظت، مرمت یا کاوش، می‌باید مستندسازی دقیقی به شکل گزارشهای تحلیلی و نقدگرایانه، همراه با ترسیمها و عکسها فراهم آید. هر مرحله از کار خواناسازی^۹، استحکام بخشی، ترتیب مجدد^{۱۰} و یک پارچه کردن^{۱۱}، و نیز ویژگیهای شکلی و تکنیکی ای که در جریان کار شناخته می‌شود، باید در گزارش آورده شود. این ثبت و ضبط^{۱۲} باید در آرشیوهای یک موسسه عمومی قرارداد شده تا در دسترس اهل تحقیق قرار گیرد. توصیه می‌شود که گزارش چاپ و منتشر گردد. اشخاص زیر در کمیته تهیه پیش‌نویس منشور بین‌المللی حفاظت و مرمت آثار شرکت داشتند: پی‌رو گاتزولا (Piero Gazzola) از ایتالیا، رئیس کمیته

-
۱. Excavation
  ۲. Ruins
  ۳. Protection
  ۴. Reinstatement
  ۵. A priori
  ۶. Anastylosis
  ۷. Reassemble
  ۸. Publication
  ۹. Clearing
  ۱۰. Rearrangement
  ۱۱. Integration
  ۱۲. Record

- رمون لومر (Raymond Lemaire) از بلژیک، خبرنگار
خوزه باسه‌گودا-نونل (Jos'e Bassegoda-Nonell) از اسپانیا
لوئیس بناونته (Luis Benavente) از پرتغال
دیوردی‌یه بوشکویچ (Djurdje Boskovic) از یوگوسلاوی
هیروشی دایفوکو (Hiroshi Daifuku) از یونسکو
پ.ل. دو وریزه (P.L. de Vrieze) از هلند
هارولد لانگبرگ (Harald Langberg) از دانمارک
ماریو ماتتوتچی (Mario Matteucci) از ایتالیا
ژان مرله (Jean Merlet) از فرانسه
کارلوس فلورس مارینی (Carlos Flores Marini) از مکزیک
روبرتو پانه (Roberto Pane) از ایتالیا
اس.سی.ژ. پاول (S.C.J. Pavel) از چکسلواکی
پل فیلیپو (Paul Philippot) از ایگروم
ویکتور پیمنتال (Victor Pimental) از پرو
هارولد پلندرلیث (Harold Plenderleith) از ایگروم
دیوگلیچو رودگ دوکامپوس (Deoclecio Redig de Campos) از واتیکان
ژان سونیر (Jean Sonnier) از فرانسه
فرانسوا سورلن (Francois Sorlin) از فرانسه
اوستاتیوس استیکاس (Eustathios Stikas) از یونان
گرترود تریپ (Gertrud Tripp) از اتریش
یان زاجواتوویچ (Jan Zachwatovicz) از لهستان
مصطفی س. زبیس (Mustafa S. Zbiss) از تونس

کنوانسیون برای حمایت میراث فرهنگی و طبیعی جهان (۱۹۷۲)^۱

کنفرانس عمومی سازمان تربیتی، علمی، و فرهنگی ملل متحد، منعقد در پاریس، ضمن هفدهمین اجلاس خود در مورخ ۱۷ اکتبر تا ۲۱ نوامبر ۱۹۷۲،

با در نظر گرفتن اینکه میراث فرهنگی و میراث طبیعی، نه تنها بر اثر عوامل عادی تخریب بلکه به علت تحول زندگی اجتماعی و اقتصادی نیز، که وخامت آن با پدیده‌های زیان‌بار تشدید می‌گردد، بیش از پیش در معرض تهدید قرار می‌گیرند،

با توجه به اینکه ویرانی یا انهدام هر قسمت از میراث فرهنگی و طبیعی موجب فقر شدید میراث همه ملل جهان می‌گردد،

با توجه به اینکه حمایت از این میراث در سطح ملی غالباً به سبب کثرت وسایل مورد نیاز و کمبود منابع اقتصادی، علمی، و فنی کشوری که اموال مورد حمایت در قلمرو آن واقع است، کافی نیست، با یادآوری اینکه در اساسنامه سازمان پیش‌بینی شده که این سازمان با تضمین حفظ و حمایت از میراث جهانی، و توصیه معاهده‌های بین‌المللی لازم به ملل ذی‌نفع، به پاسداری و پیشبرد و اشاعه دانش کمک خواهد کرد،

با توجه به اینکه کنوانسیونها، توصیه‌نامه‌ها و قطعنامه‌های بین‌المللی موجود درباره اموال فرهنگی و طبیعی نمایشگر اهمیتی است که حفظ این اموال منحصر به فرد و جایگزین‌ناپذیر، به هر ملتی که متعلق باشد، برای کلیه ملل جهان در بردارد،

با توجه به اینکه برخی از میراث فرهنگی و طبیعی دارای مزایای استثنایی هستند و بدین سبب باید به عنوان میراث جهانی بشریت حفظ گردد،

با توجه به اینکه در مقابل وسعت وخامت خطرات جدیدی که این اموال را تهدید می‌کند، لازم است که جامعه بین‌المللی با بذل کمک جمعی، که جای اقدامات دولت مربوط را نمی‌گیرد لیکن کمک موثری برای آن به شمار می‌رود، در امر حمایت از میراث فرهنگی و طبیعی دارای ارزش جهانی استثنایی، شرکت جوید،

با توجه به اینکه برای نیل به این مقصود ضرورت دارد که مقررات تازه‌ای به صورت کنوانسیون، که

۱. Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage

متضمن روش موثری جهت حمایت جمعی میراث فرهنگی و طبیعی دارای ارزش جهانی استثنایی باشد به نحو دائم و بر طبق روشهای علمی و جدید وضع گردد.

با این تصمیم کنفرانس عمومی در شانزدهمین اجلاس خود، که این امر موضوع یک کنوانسیون بین‌المللی واقع شود، در تاریخ ۱۶ نوامبر ۱۹۷۲ کنوانسیون حاضر را مورد تصویب قرارداد.

الف) تعریف میراث فرهنگی و طبیعی

ماده ۱

به لحاظ کنوانسیون حاضر، آنچه ذیلاً ذکر می‌گردد به عنوان «میراث فرهنگی» تلقی می‌شود: آثار: آثار معماری، مجسمه‌سازی یا نقاشی در بناها، عوامل و بناهایی که جنبه باستانی دارند، کتیبه‌ها، غارها، و مجموع عواملی که از نظر تاریخی، هنری، و علمی دارای ارزش جهانی استثنایی هستند. مجموعه‌ها: مجموعه بناهای مجزا یا مجتمع که از نظر معماری، منحصر به فرد بودن یا بستگی و موقعیت آنها در یک منظره طبیعی، به لحاظ تاریخی، هنری، و علمی دارای ارزش جهانی استثنایی هستند.

محوطه‌ها: آثار انسان یا آثاری که توأم با وسیله انسان و طبیعت ایجاد شده است و نیز مناطق شامل محوطه‌های باستانی که به لحاظ تاریخی، زیبایی‌شناسی، نژادشناسی دارای ارزش جهانی استثنایی هستند.

ماده ۲

به لحاظ کنوانسیون حاضر، آنچه ذیلاً ذکر می‌گردد «میراث طبیعی» به شمار می‌رود: آثار طبیعی متشکل از ترکیبات فیزیکی و زیست‌شناسی یا مجموعه‌ای از این نوع ترکیبات که از نظر زیبایی‌شناسی یا علمی حائز ارزش جهانی استثنایی هستند، ترکیبات ارضی و جغرافیایی طبیعی و مناطق کاملاً مشخص که زیستگاه حیوانات و منطقه رشد گیاهان مورد تهدید بوده، از نظر علمی و حفاظت حائز ارزش جهانی استثنایی هستند، محوطه طبیعی یا مناطق طبیعی که دقیقاً مشخص شده و به لحاظ علمی، حفاظت، یا زیبایی طبیعی دارای ارزش جهانی استثنایی هستند.

ماده ۳

هر یک از دول عضو کنوانسیون حاضر باید اموال مختلفی را که در قلمروی آن قرار دارد و مواد ۱ و ۲ فوق ناظر بر آنهاست، تعیین و مشخص کند.

ب) حمایت ملی و حمایت بین‌المللی از میراث فرهنگی و طبیعی

ماده ۴

هر یک از دولتهای عضو کنوانسیون حاضر می‌پذیرد که تعهد، تشخیص، حمایت، حفاظت، و شناساندن میراث فرهنگی واقع در قلمرو خود، مذکور در مواد ۱ و ۲، و انتقال آن به نسلهای آینده در وهله اول وظیفه همان دولت است و برای نیل به این هدف، دولت مذکور با توسل به حداکثر امکانات موجود خود، و نیز در صورت اقتضا، از طریق جلب مساعدت و همکاریهای بین‌المللی، به ویژه کمکهای مالی، هنری، علمی، و فنی، بذل مساعی خواهد کرد.

ماده ۵

هر یک از دول عضو کنوانسیون حاضر، به منظور حمایت و حفاظت و شناساندن موثر میراث فرهنگی و طبیعی واقع در قلمرو خود، در حدود امکان و بر طبق مقتضیات خاص کشور خویش به اقدامات زیر مبادرت خواهد کرد:

- الف) اتخاذ یک سیاست کلی به منظور تفویض سهمی به میراث فرهنگی و طبیعی در زندگی اجتماعی و گنجاندن امر حمایت این میراث در برنامه‌ریزی عمومی کشور؛
- ب) در صورتی که سازمانهای خاصی بدین منظور وجود نداشته باشند، ایجاد یک یا چند دستگاه برای حمایت، حفاظت، و شناساندن میراث فرهنگی و طبیعی در قلمرو خود، با کارکنان مناسب و در اختیار گذاردن وسائل کار تا آنان بتوانند وظایف محول را انجام دهند؛
- ج) توسعه مطالعات و تحقیقات علمی و فنی و تکمیل روش‌های اجرایی که به یک دولت امکان مواجهه با خطراتی که میراث فرهنگی و طبیعی را تهدید می‌کند، می‌دهد؛
- د) اتخاذ تدابیر قضایی، علمی، فنی، اداری، و مالی کافی برای تشخیص، حمایت، حفاظت، شناساندن، و احیای این میراث؛
- ه) تسهیل ایجاد یا توسعه مراکز ملی یا منطقه‌ای کارآموزی در زمینه حمایت، حفاظت، و شناساندن میراث فرهنگی و طبیعی و تشویق تحقیقات علمی در این زمینه.

ماده ۶

۱. دولتهای عضو کنوانسیون حاضر با احترام کامل به حاکمیت دولتهایی که میراث فرهنگی و طبیعی مذکور در مواد ۱ و ۲ در قلمرو آنها قرار دارد و بدون لطمه زدن به حقوق واقعی مندرج در قوانین ملی در باره این میراث، می‌پذیرند که میراث مذکور میراث جهانی به شمار می‌رود و بر عهده جامعه بین‌المللی است که برای حمایت از این میراث همکاری کند.
۲. در نتیجه، دولتهای عضو کنوانسیون حاضر متعهد می‌شوند که در صورت تقاضای دولتی که میراث فرهنگی و طبیعی در سرزمین آن قرار دارد، بر طبق مقررات کنوانسیون حاضر، به منظور تشخیص، حمایت، و حفاظت و شناساندن میراث فرهنگی و طبیعی مذکور در بندهای ۲ و ۴ ماده ۱۱، همکاری و مساعدت کنند.
۳. هر یک از دولتهای عضو کنوانسیون حاضر متعهد می‌شود که آگاهانه از هر گونه اقدامی که

ممکن است به طور مستقیم یا غیرمستقیم به میراث فرهنگی و طبیعی مذکور در مواد ۱ و ۲ واقع در قلمرو سایر دولتهای متعاقد این کنوانسیون لطمه زند، خودداری کند.

ماده ۷

از نظر کنوانسیون حاضر، مقصود از حمایت بین‌المللی میراث فرهنگی و طبیعی جهان، ایجاد یک نظام همکاری و مساعدت بین‌المللی به منظور تأیید دولتهای متعاقد کنوانسیون در کوششهایی است که به خاطر حفاظت و تشخیص میراث فرهنگی خود، مبذول می‌دارند.

کمیته بین‌الدول برای حمایت از میراث فرهنگی و طبیعی جهان

ماده ۸

۱. برای حمایت از میراث فرهنگی و طبیعی جهان که دارای ارزش استثنایی جهانی هستند، یک کمیته بین‌الدول به نام «کمیته میراث جهانی» در سازمان تربیتی، علمی، و فرهنگی ملل متحد، تأسیس می‌گردد. این کمیته مرکب از پانزده دولت عضو این کنوانسیون خواهد بود که به وسیله دولتهای عضو کنوانسیون در یک جلسه عمومی که طی اجلاسهای عادی کنفرانس عمومی سازمان تربیتی، علمی، و فرهنگی ملل متحد، تشکیل می‌گردد، انتخاب خواهند شد. تعداد دولتهای عضو کمیته از تاریخ تشکیل اجلاس عادی کنفرانس عمومی، پس از لازم‌الاجرا شدن کنوانسیون حاضر برای حداقل ۴۰ دولت به ۲۱ نفر خواهد رسید.
۲. انتخاب اعضای کمیته باید متضمن نمایندگی منصفانه مناطق و فرهنگهای مختلف جهان باشد.
۳. در جلسات کمیته، یک نماینده از مرکز بین‌المللی مطالعات برای حفاظت و مرمت اموال فرهنگی (مرکز رم)، یک نماینده از شورای بین‌المللی بناها و محوطه‌ها (ایکوموس) و یک نماینده از اتحادیه بین‌المللی برای حفظ طبیعت و منابع آن با رأی مشورتی شرکت خواهند کرد و بنا به درخواست دولتهای عضو که در جلسه عمومی طی اجلاس عادی کنفرانس عمومی سازمان تربیتی، علمی، و فرهنگی ملل متحد، مجتمع می‌شوند، نمایندگان سایر سازمانهای بین‌الدول یا غیردولتی که دارای مقاصد مشابهی باشند نیز می‌توانند به آنان بپیوندند.

ماده ۹

۱. مدت عضویت دولتهای عضو در کمیته میراث جهانی از پایان اجلاس عادی کنفرانس عمومی که طی آن اعضا انتخاب شده‌اند تا پایان سومین اجلاس عادی بعدی خواهد بود.
۲. مع‌هذا مدت عضویت یک سوم اعضایی که هنگام نخستین انتخابات تعیین می‌شوند، در پایان نخستین اجلاس عادی کنفرانس عمومی، متعاقب جلسه‌ای که طی آن اعضای مذکور انتخاب شده‌اند، خاتمه خواهد یافت و مدت عضویت یک سوم دیگر اعضایی که در همین

زمان انتخاب می‌شوند در پایان دومین اجلاس عادی کنفرانس عمومی متعاقب جلسه‌ای که طی آن اعضای مذکور انتخاب شده‌اند، خاتمه خواهد پذیرفت. اسامی این اعضاء به حکم قرعه به وسیله رئیس کنفرانس عمومی یونسکو پس از انجام نخستین انتخابات، تعیین خواهد گردید.

۳. دولتهای عضو کمیته به عنوان نماینده خود اشخاصی را که در زمینه میراث فرهنگی یا میراث طبیعی صلاحیت دارند، بر خواهند گزید.

ماده ۱۰

۱. کمیته میراث جهانی آیین‌نامه داخلی خود را تصویب خواهد کرد.
۲. کمیته می‌تواند در هر زمان در جلسات خود، از سازمانهای عمومی و خصوصی یا اشخاص برای مشاوره در موضوعهای خاص، دعوت به عمل آورد.
۳. کمیته می‌تواند مراجع مشورتی که برای اجرای وظایف خود لازم بدانند، ایجاد کند.

ماده ۱۱

۱. هر یک از دولتهای متعاقد کنوانسیون حاضر در حدود امکان، فهرستی از کلیه اموال میراث فرهنگی و طبیعی واقع در قلمرو خود که در خور ثبت در فهرست پیش‌بینی شده در بند ۲ این ماده است به کمیته میراث جهانی تسلیم خواهد کرد. این فهرست که جامع تلقی نمی‌شود، باید شامل مدارک درباره محل و موقع و اهمیت اموال مورد نظر باشد.
۲. کمیته براساس فهرستهایی که در اجرای بند ۱ فوق توسط دولتها تسلیم می‌گردد، فهرستی را تحت عنوان «فهرست میراث جهانی» شامل قسمتی از میراث فرهنگی و میراث طبیعی بدان گونه که در موارد ۱ و ۲ کنوانسیون حاضر تعریف شده و به نظر کمیته، طبق معیارهایی که وضع خواهد کرد، دارای ارزش جهانی استثنایی است، تهیه و تکمیل و منتشر خواهد کرد. لااقل هر دو سال یک بار متن تجدید و تکمیل شده فهرست مذکور انتشار خواهد یافت.
۳. ثبت هر یک از اموال در فهرست میراث جهانی مستلزم موافقت دولت مربوط است. ثبت اموال واقع در سرزمینی که حاکمیت یا قلمرو قضایی مورد ادعای چند دولت باشد، لطمه‌ای به حقوق طرفهای دعوی وارد نخواهد ساخت.
۴. کمیته در موارد لزوم فهرستی تحت عنوان «فهرست میراث جهانی مورد خطر»، شامل فهرست اموال مذکور در فهرست میراث جهانی که نجات آنها عملیات عظیمی را ایجاب می‌کند و بدین منظور مساعدتی به موجب مفاد کنوانسیون حاضر درخواست شده است، تنظیم و تکمیل و منتشر خواهد کرد. این فهرست شامل برآورد مخارج عملیات مربوط خواهد بود. در فهرست مذکور فقط قسمتی از میراث فرهنگی و طبیعی که بر اثر خطرات شدید و مشخص در معرض تهدید، قرار گرفته‌اند، منظور خواهند شد. از قبیل خطر انهدام ناشی از زوال سریع، طرحهای عملیات وسیع عمومی یا خصوصی، توسعه سریع شهری و جهانگردی، خطر انهدام به علت تغییرات حاصل از بهره‌برداری یا تملک زمین، ویرانی عمیق ناشی از عوامل ناشناخته، متروک

- ماندن به هر دلیل، برخوردهای مسلحانه یا خطر وقوع این گونه برخوردها، مصائب و سوانح طبیعی، آتش‌سوزیهای دامنه‌دار، زلزله، ریزش زمین، فورانهای آتشفشانی، تغییرات سطح آب سیلابها، تلاطم امواج، کمیته می‌تواند در هر زمان و در صورت فوریت اقدام جدیدی را بر فهرست میراث جهانی مورد خطر بیفزاید و ثبت اموال جدید را فوراً منتشر سازد.
۵. کمیته معیارهایی را که بر اساس آن، قسمتی از میراث فرهنگی و طبیعی ممکن است در هر یک از فهرستهای مذکور در بندهای ۲ و ۴ این ماده ثبت گردد، معین می‌کند.
  ۶. کمیته قبل از رد درخواست ثبت در یکی از فهرستهای مذکور در بندهای ۲ و ۴ این ماده، با دولت متعاقد که میراث فرهنگی یا طبیعی مورد بحث در قلمرو آن واقع است، مشورت کند.
  ۷. کمیته با موافقت دولتهای ذی‌نفع، مطالعات و تحقیقات لازم را برای تنظیم فهرستهای مذکور در بندهای ۲ و ۴ این ماده، هماهنگ و تشویق می‌کند.

ماده ۱۲

عدم ثبت قسمتی از میراث فرهنگی و طبیعی در هر یک از دو فهرست مذکور در بندهای ۲ و ۴ ماده ۱۱ به هیچ وجه به معنای آن نیست که اموال مزبور برای مقاصد غیر از آنچه برای ثبت در این فهرستها در نظر گرفته شده، دارای ارزش جهانی استثنایی نیستند.

ماده ۱۳

۱. کمیته میراث جهانی درخواستهای کمکهای بین‌المللی را که به وسیله دولتهای متعاقد کنوانسیون حاضر در باره قسمتی از میراث فرهنگی و طبیعی واقع در قلمرو آنها تنظیم شده و در فهرستهای مندرج در بندهای ۲ و ۴ ماده ۱۱ منظور گردیده یا در خور گنجاندن است، دریافت داشته و مورد بررسی قرار می‌دهد. هدف این تقاضاها ممکن است حمایت، حفاظت، شناساندن، یا احیای این اموال باشد.
۲. تقاضاهای کمک بین‌المللی مذکور در بند ۱ این ماده همچنین ممکن است به منظور تشخیص قسمتی از میراث فرهنگی و طبیعی به نحوی که در موارد ۱ و ۲ تعریف شده و هنگامی که بررسیهای مقدماتی لزوم ادامه تحقیقات بیشتری را تایید کند، باشد.
۳. کمیته در باره ترتیب اثر دادن به این تقاضاها تصمیم می‌گیرد و در صورت اقتضا، نوع و میزان کمک خود را تعیین می‌کند و از جانب خویش ترتیبات لازم را با دولت ذی‌نفع می‌دهد.
۴. کمیته ترتیب اولویت عملیات خود را مشخص می‌کند و در این امر اهمیت نجات اموال نیازمند حمایت از جهت میراث فرهنگی و طبیعی جهان، لزوم تأمین مساعدت بین‌المللی نسبت به اموال فرهنگی که مظهر کامل تر طبیعت یا نبوغ و تاریخ ملل جهان است، فوریت اقداماتی که باید انجام گیرد، منابع در دسترس کشوری که در قلمرو آنها اموال مورد تهدید قرار دارد که باید انجام گیرد و مخصوصاً میزان توانایی کشور در پاسداری از اموال به وسیله ابزارها و شیوه‌های متعلق به خود.
۵. کمیته فهرست اموالی را که برای آنها کمک بین‌المللی فراهم آمده، تنظیم، تکمیل، و منتشر

- می‌کند.
۶. کمیته در مورد استفاده از منابع صندوق که به موجب ماده ۱۵ کنوانسیون حاضر تاسیس می‌شود، تصمیم می‌گیرد و وسایلی را برای افزایش منابع صندوق تامین می‌کند و در این مورد کلیه تدابیر سودمند را اتخاذ می‌نماید.
۷. کمیته با سازمانهای بین‌المللی و ملی، دولتی و غیر دولتی، که دارای مقاصد مشابهی با هدفهای کنوانسیون حاضر هستند، همکاری می‌کند. کمیته می‌تواند به منظور اجرای برنامه‌ها و طرحهای خود از این سازمانها، به ویژه مرکز بین‌المللی مطالعات برای حفاظت و مرمت اموال فرهنگی (مرکز رم)، شورای بین‌المللی بناها و محوطه‌ها (ایکوموس)، و اتحادیه بین‌المللی حفظ طبیعت و منابع آن، و همچنین از دستگاههای عمومی یا خصوصی یا اشخاص استمداد کند.
۸. تصمیمات کمیته با اکثریت دو سوم اعضای حاضر که در اخذ رأی شرکت می‌کنند، اتخاذ می‌گردند. جلسه با حضور اکثریت اعضا رسمیت می‌یابد.

ماده ۱۴

۱. دبیرخانه‌ای به تعیین مدیر کل سازمان تربیتی، علمی، و فرهنگی ملل متحد به کمیته میراث جهانی کمک می‌کند.
۲. مدیر کل سازمان تربیتی، علمی، و فرهنگی ملل متحد با حداکثر استفاده ممکن از خدمات مرکز بین‌المللی تحقیقات برای حفاظت و مرمت اموال فرهنگی (مرکز رم)، شورای بین‌المللی بناها و محوطه‌ها (ایکوموس)، و اتحادیه بین‌المللی برای حفظ طبیعت و منابع آن، در حدود صلاحیت و امکانات هر یک و اسناد کمیته، دستور جلسات آن را تنظیم می‌کند و اجرای تصمیمات کمیته را بر عهده می‌گیرد.

صندوق حمایت از میراث فرهنگی و طبیعی جهان

ماده ۱۵

۱. به موجب این کنوانسیون صندوقی برای حمایت از میراث فرهنگی و طبیعی جهان که دارای اهمیت استثنایی هستند، به نام «صندوق میراث جهانی» تاسیس می‌شود.
۲. این صندوق بر طبق مقررات آیین‌نامه مالی سازمان تربیتی، علمی، و فرهنگی ملل متحد از وجوه سپرده شده، تشکیل می‌گردد.
۳. منابع صندوق عبارت خواهد بود از:
- الف) سهمیه‌های اجباری و سهمیه‌های داوطلبانه دولتهای کنوانسیون حاضر.
- ب) وجوه پرداختی، عطایا، و هدیه‌های:
۱. سایر دولتها.
۲. سازمان تربیتی، علمی، و فرهنگی ملل متحد و دیگر سازمانهای ملل متحد، به ویژه

- برنامه توسعه ملل متحد و دیگر سازمانهای بین‌الدول.
۳. دستگاههای عمومی یا خصوصی یا اشخاص.
ج) هر گونه بهره‌ای که به منابع صندوق تعلق گیرد.
د) حاصل وجوه جمع‌آوری شده و درآمدهایی که از نمایشها به نفع صندوق ثبت می‌یابد.
ه) کلیه منابع دیگر که تحصیل آن، به موجب آیین‌نامه‌ای که کمیته میراث تنظیم خواهد کرد، مجاز است.
۴. وجوه پرداختی به صندوق و سایر اشکال کمک به کمیته مذکور فقط در مقاصدی که به وسیله کمیته تعیین می‌شود، صرف می‌گردد. کمیته می‌تواند وجوهی را که برای یک برنامه یا یک طرح ویژه، اختصاص یافته، بپذیرد، مشروط بر آنکه کمیته نسبت به تحقق یافتن این برنامه یا اجرای این طرح تصمیم اتخاذ کرده باشد. وجوه پرداختی به صندوق متضمن تحمیل هیچ شرط سیاسی نمی‌تواند باشد.

ماده ۱۶

۱. دولتهای عضو کنوانسیون حاضر، بدون لطمه زدن به سهمیه‌های اضافی داوطلبانه، ملزم می‌شوند که هر دو سال یک بار، سهمیه‌ها را که مبلغ آنها بر حسب درصد یکسانی که در باره همه کشورهای قابل اجراست، محاسبه خواهد شد، به طور منظم پردازند. مجمع عمومی کشورهای عضو این کنوانسیون که طی اجلاس کنفرانس عمومی سازمان تربیتی، علمی، و فرهنگی ملل متحد تشکیل خواهد شد، در باره میزان سهمیه‌ها تصمیم اتخاذ خواهد کرد. این تصمیم مجمع عمومی با اکثریت آرای دولتهای عضو که در جلسه حاضرند و در رأی دادن شرکت می‌کنند و موضوع «بند ۲» این ماده را اعلام نکرده‌اند، اتخاذ خواهد گردید، سهمیه اجباری دولتهای عضو کنوانسیون حاضر در هیچ مورد نمی‌تواند از یک درصد سهمیه این دولتها در بودجه عادی سازمان تربیتی، علمی، و فرهنگی ملل متحد، تجاوز کند.
۲. مع‌هذا، هر یک از دولتهای مذکور در ماده ۳۱ یا ۳۲ کنوانسیون حاضر می‌تواند، هنگام تسلیم اسناد قبولی یا الحاق، اعلام کند که خود را ملزم به اجرای مقررات «بند ۱» ماده حاضر نمی‌داند.
۳. هر دولت عضو این کنوانسیون که اعلامیه مذکور در «بند ۲» این ماده را صادر کرده باشد، می‌تواند در هر زمان با ارسال یادداشتی برای مدیر کل سازمان تربیتی، علمی، و فرهنگی ملل متحد، آن را پس بگیرد. با وجود این استرداد، اعلامیه در باره سهمیه اجباری دین آن دولت، از تاریخ تشکیل مجمع عمومی بعدی دولتهای متعاهد این کنوانسیون نافذ خواهد بود.
۴. برای آنکه کمیته بتواند انجام موثر اقدامات خود را پیش‌بینی کند، سهمیه‌های دولتهای عضو کنوانسیون حاضر که اعلامیه مذکور در «بند ۲» این ماده را صادر کرده‌اند، باید بر پایه منظمی و لااقل هر دو سال یک بار پرداخت گردد و میزان آن کمتر از سهمیه‌هایی که در صورت قبول مقررات «بند ۱» ماده حاضر می‌بایستی ملزم به پرداخت آن باشند، نخواهد بود.
۵. هر دولت عضو کنوانسیون که در پرداخت سهمیه اجباری یا داوطلبانه خود در سال جاری و

سال قبل از آن تاخیر کرده باشد، نمی تواند در کمیته میراث جهانی انتخاب گردد. لیکن این قاعده در نخستین دوره انتخابات مجری نخواهد بود. در صورتی که چنین دولتی قبلاً عضو کمیته بوده، دوره عضویت آن هنگام انتخابات مذکور در «بند ۱» ماده ۸ کنوانسیون حاضر خاتمه خواهد یافت.

ماده ۱۷

دولتهای عضو کنوانسیون حاضر ایجاد بنیادها یا انجمنهای ملی عمومی و خصوصی را که هدف آنها جلب کمکهای بلاعوض برای حمایت از میراثهای فرهنگی و طبیعی مذکور در مواد ۱ و ۲ این کنوانسیون است، در نظر گرفته یا تسهیل خواهند کرد.

ماده ۱۸

دولتهای عضو کنوانسیون حاضر در تلاشهای بین المللی که برای جمع آوری وجوه به نفع صندوق میراث جهانی زیر نظر سازمان تربیتی، علمی، و فرهنگی ملل متحد تنظیم می گردد، همکاری می کنند. این دولتها جمع آوری وجوهی را که توسط سازمانهای مذکور در «بند ۳» ماده ۱۵ بدین منظور صورت می گیرد، تسهیل می کنند.

شرایط و چگونگی کمک بین المللی

ماده ۱۹

هر دولت عضو کنوانسیون حاضر می تواند برای حفظ قسمتی از میراث فرهنگی و طبیعی واقع در قلمرو خود که دارای ارزش استثنایی جهانی است، تقاضای کمک بین المللی نماید. دولت مذکور باید اطلاعات و اسناد پیش بینی شده در ماده ۲۱ را که در اختیار دارد و برای اخذ تصمیم مورد نیاز کمیته است، به درخواست خود ضمیمه کند.

ماده ۲۰

کمکهای بین المللی پیش بینی شده در کنوانسیون حاضر با رعایت مقررات «بند ۲» ماده ۱۳ و «بند ج» مواد ۲۲ و ۲۳ فقط به آن دسته از میراث فرهنگی و طبیعی اختصاص می یابد که کمیته میراث جهانی تصمیم به درج آنها در فهرستهای مذکور در بندهای ۲ و ۴ ماده ۱۱ گرفته و یا ممکن است چنین تصمیمی اتخاذ کند.

ماده ۲۱

۱. کمیته میراث جهانی روال رسیدگی به تقاضاهای کمک بین المللی را تعیین، به ویژه نکاتی را که باید در تقاضا منظور شود، مشخص می کند. در تقاضای مزبور باید عملیات مورد نظر، اقدامات لازم، برآورد مخارج آنها، فوریت، و دلایلی که به موجب آن منابع دولت

- درخواست‌کننده امکان تأمین مجموع مخارج را نمی‌دهد، ذکر گردد. درخواستها، در صورت امکان، باید متکی بر نظر کارشناسان باشد.
۲. تقاضاهایی که بر مبنای وقوع مصائب طبیعی و سوانح اعلام می‌گردند، به علت آنکه مستلزم عملیات فوری هستند، باید سریعاً و با اولویت در کمیته مورد بررسی قرار گیرند. کمیته باید برای مقابله با این گونه احتمالات و جوه ذخیره در اختیار داشته باشد.
۳. کمیته قبل از اخذ تصمیم، به مطالعات و مشاوره‌هایی که لازم تشخیص دهد، مبادرت خواهد جست.

ماده ۲۲

- کمکی که از جانب کمیته میراث جهانی اعطا می‌گردد، ممکن است به صورتهای زیر باشد:
- (الف) مطالعات در باره مسائل هنری، علمی، و فنی ناشی از حمایت، حفاظت، شناساندن، و احیای میراث فرهنگی و طبیعی، به نحوی که در بندهای ۲ و ۴ ماده ۱۱ این کنوانسیون تعریف شده است.
- (ب) در اختیار گذاردن کارشناسان در کلیه سطوح در زمینه تشخیص، حمایت، حفاظت، شناساندن، و احیای میراث فرهنگی و طبیعی.
- (د) تهیه تجهیزات که دولت مربوطه در اختیار ندارد و تهیه آنها نیز برای آن دولت مقدور نیست.
- (ه) اعطای وامهای دراز مدت با بهره کم یا بدون بهره.
- (و) اختصاص کمکهای بلاعوض در موارد استثنایی و برای مقاصد خاص.

ماده ۲۳

کمیته میراث جهانی همچنین می‌تواند به مراکز ملی یا منطقه‌ای تربیت کارشناسان در کلیه سطوح در زمینه تشخیص، حمایت، حفاظت، شناساندن، و احیای میراث فرهنگی کمک بین‌المللی مبدول دارد.

ماده ۲۴

کمک وسیع و مهم بین‌المللی وقتی اعطا می‌شود که یک مطالعه علمی، اقتصادی، و فنی مبسوط بدو انجام گرفته باشد. این مطالعه باید به استعانت پیشرفته‌ترین فنون حمایت، حفاظت، شناساندن، و احیای میراث فرهنگی و طبیعی انجام شود و به مقاصد کنوانسیون حاضر پاسخ گوید و نیز وسایل استفاده معمول از منابع موجود در کشور مربوط را ارائه دهد.

ماده ۲۵

اصولاً فقط قسمتی از مخارج عملیات لازم بر عهده جامعه بین‌المللی خواهد بود و مشارکت دولتی که از کمک بین‌المللی بهره‌مند می‌شود، بخش اساسی منابع اختصاص یافته به هر برنامه یا طرح را در بر خواهد گرفت مگر اینکه منابع دولت مذکور برای این منظور کافی نباشد.

ماده ۲۶

کمیته میراث جهانی و دولت دریافت کننده کمک ضمن توافقنامه‌ای که بین خود منعقد می‌سازند، شرایطی را که به موجب آن برنامه یا طرح مشمول کمک بین‌المللی با رعایت مقررات کنوانسیون حاضر اجرا خواهد گردید، تعیین خواهند کرد. بر عهده دولت دریافت کننده کمک بین‌المللی است که بر طبق شرایط مقرر در موافقتنامه مذکور، به حمایت، حفاظت، و شناساندن اموالی که بدین ترتیب محافظت می‌گردد، ادامه دهد.

برنامه های آموزشی

ماده ۲۷

۱. دولتهای عضو کنوانسیون حاضر با استفاده از کلیه وسایل ممکن و به ویژه به وسیله برنامه‌های آموزشی و اطلاعاتی کوشش می‌کنند که احترام و پیوند ملتهای خود را نسبت به میراث فرهنگی و طبیعی مذکور در مواد ۱ و ۲ کنوانسیون حاضر تقویت نمایند.
۲. آنها متعهد می‌شوند که به طور وسیع عامه مردم را از خطراتی که متوجه این میراث است و نیز از فعالیتهایی که در قالب کنوانسیون حاضر انجام می‌شود، آگاه سازند.

ماده ۲۸

دولتهای عضو کنوانسیون حاضر که بر طبق آن کمک بین‌المللی دریافت می‌دارند تدابیر لازم را برای شناساندن اهمیت اموال موضوع این کمک بین‌المللی و نقشی که کمک مذکور ایفا می‌کند، اتخاذ می‌نمایند.

گزارشها

ماده ۲۹

۱. دولتهای عضو کنوانسیون حاضر گزارشهایی به کنفرانس عمومی سازمان تربیتی، علمی، و فرهنگی ملل متحد، در موعدها و به صورتهائی که کنفرانس عمومی مقرر خواهد داشت، ارائه خواهند کرد. ضمن این گزارشها مقررات قانونی و آیین‌نامه‌ای و سایر تدابیری که برای اجرای کنوانسیون حاضر اتخاذ گردیده، همچنین تجاربی که در این زمینه به دست آمده، تصریح خواهند شد.
۲. این گزارشها به اطلاع کمیته میراث جهانی خواهد رسید.
۳. کمیته در هر یک از اجلاسهای عادی کنفرانس عمومی سازمان تربیتی، علمی، و فرهنگی ملل متحد، در مورد فعالیتهای خود گزارشی مطرح خواهد کرد.

مقررات نهایی

ماده ۳۰

کنوانسیون حاضر به زبانهای انگلیسی، عربی، اسپانیایی، فرانسوی، و روسی، که هر پنج متن به طور مساوی معتبرند، تنظیم گردیده است.

ماده ۳۱

۱. کنوانسیون حاضر مورد تصویب یا قبول دولتهای عضو سازمان تربیتی، علمی، و فرهنگی ملل متحد بر حسب قوانین اساسی مربوط آنها، قرار خواهد گرفت.
۲. اسناد تصویب یا قبولی، به مدیر کل سازمان تربیتی، علمی، و فرهنگی ملل متحد تسلیم خواهد شد.

ماده ۳۲

۱. کنوانسیون حاضر، بنا به دعوت کنفرانس عمومی سازمان، برای الحاق هر دولت عضو سازمان تربیتی، علمی، و فرهنگی ملل متحد مفتوح است.
۲. الحاق به این کنفرانس با تسلیم سند الحاق به مدیر کل سازمان تربیتی، علمی، و فرهنگی ملل متحد، تحقق خواهد یافت.

ماده ۳۳

کنوانسیون حاضر سه ماه پس از تاریخ تسلیم بیستمین سند تصویب، قبولی، یا الحاق؛ منحصرأً برای دولتهایی که سند تصویب، قبولی، یا الحاق خود را در تاریخ مذکور یا قبل از آن تسلیم کرده‌اند، لازم‌الاجرا خواهد شد؛ و در مورد هر دولت دیگر، سه ماه پس از تسلیم سند تصویب، قبولی، یا الحاق، لازم‌الاجرا خواهد بود.

ماده ۳۴

مقررات زیر شامل آن دسته از دولتهای متعاقد کنوانسیون حاضر که دارای یک نظام فدرال یا غیر متمرکز هستند، خواهد گردید:

الف) امور راجع به مقررات این کنوانسیون که اجرای آنها مربوط به عمل قانونی قوه مقننه فدرال یا مرکزی است، تعهدات حکومت فدرال یا مرکزی در حکم تعهدات دولتهای عضو که دارای دولت فدرال نیستند، خواهد بود؛

ب) در باره امور راجع به مقررات این کنوانسیون که اجرای آنها مربوط است به عمل قانونی هر یک از دولتها، کشورها، ایالات، یا ولایات تشکیل دهنده حکومت فدرال که به موجب نظام اساسی فدراسیون مکلف به اخذ تدابیر قانونی نیستند، حکومت فدرال، ضمن اعلام نظر موافق خود، مقررات مذکور را به اطلاع مقامات صلاحیت‌دار دولتها، کشورها، ایالات، یا ولایات خواهد رساند.

ماده ۳۵

۱. هر یک از دولتهای عضو کنوانسیون حاضر می‌تواند آن را فسخ کند.
۲. فسخ کنوانسیون به وسیله یک سند کتبی به مدیر کل سازمان تربیتی، علمی، و فرهنگی ملل متحد اعلام خواهد گردید.
۳. فسخ کنوانسیون دوازده ماه پس از دریافت سند مربوط نافذ خواهد بود و پیش از تاریخ نافذ شدن فسخ، تعهدات مالی دولت فسخ کننده به قوت خود باقی خواهد ماند.

ماده ۳۶

مدیر کل سازمان تربیتی، علمی، و فرهنگی ملل متحد، دولتهای عضو سازمان، دولتهای غیرعضو مذکور در ماده ۳۲، و نیز سازمان ملل متحد را از تسلیم کلیه اسناد تصویب، قبولی یا الحاق مندرج در مواد ۳۱ و ۳۲ و همچنین از موارد فسخ مذکور در ماده ۳۵ مطلع خواهد کرد.

ماده ۳۷

۱. کنوانسیون حاضر ممکن است به وسیله کنفرانس عمومی سازمان تربیتی، علمی، و فرهنگی ملل متحد، مورد تجدیدنظر قرار گیرد. ولی تجدید نظر فوق در باره دولتهایی که متن تجدیدنظر شده کنوانسیون را بپذیرند لازم الاجرا خواهد بود.
۲. در صورتی که کنفرانس عمومی، کنوانسیون جدیدی را تصویب کند که تمام یا قسمتی از کنوانسیون حاضر را مورد تجدیدنظر قرار دهد و کنوانسیون جدید ترتیب دیگری را مقرر نکرده باشد، کنوانسیون حاضر پس از تاریخ لازم الاجرا شدن کنوانسیون جدید، برای تصویب قبولی یا الحاق مفتوح نخواهد بود.

ماده ۳۸

کنوانسیون حاضر بر طبق ماده ۱۰۳ منشور ملل متحد، بنا به تقاضای مدیرکل سازمان تربیتی، علمی، و فرهنگی ملل متحد در دبیرخانه ملل متحد ثبت خواهد شد.

به تاریخ ۲۳ نوامبر ۱۹۷۲ در پاریس، این کنوانسیون در دو نسخه اصلی حاوی امضای رئیس هفدهمین اجلاس کنفرانس عمومی و مدیر کل سازمان تربیتی، علمی، و فرهنگی ملل متحد در پایگانی سازمان تربیتی، علمی، و فرهنگی ملل متحد ضبط خواهد شد و رونوشتهای مصدق آن تهیه و به دولتهای مذکور در مواد ۳۱ و ۳۲ و همچنین سازمان ملل متحد ابلاغ خواهد گردید.

کنوانسیون فوق مشتمل بر یک مقدمه و سی و هشت ماده منضم به قانون الحاق ایران به کنوانسیون حمایت میراث فرهنگی و طبیعی جهان می باشد.

منشور بورا

منشور ایکوموس استرالیا برای مکانهای دارای اعتبار فرهنگی
(۱۹۷۹، بازنگری ۱۹۸۱، ۱۹۸۸، ۱۹۹۹)

پیشگفتار

با توجه به منشور بین‌المللی حفاظت و مرمت بناها و محوطه‌ها (ونیز، ۱۹۶۴) و قطعنامه‌های پنجمین مجمع عمومی شورای بین‌المللی بناها و محوطه‌ها (ایکوموس) (مسکو ۱۹۷۸)، منشور بورا توسط ایکوموس استرالیا (کمیته ملی استرالیایی ایکوموس) در تاریخ ۱۹ اوت ۱۹۷۹ در بورا، جنوب استرالیا، تصویب گردید. بازنگریها در ۲۳ فوریه ۱۹۸۱، ۲۳ آوریل ۱۹۸۸، و ۲۶ نوامبر ۱۹۹۹ مورد تصویب قرار گرفت.

منشور بورا راهنمایی را برای حفاظت و مدیریت مکانهای دارای اعتبار فرهنگی (مکانهای میراث فرهنگی) فراهم می‌آورد و مبتنی است بر دانش و تجربه اعضای ایکوموس استرالیا. حفاظت بخش تفکیک ناپذیری از مدیریت مکانهای دارای اعتبار فرهنگی است و مسئولیتی است مداوم.

منشور برای چه کسانی است؟

این منشور قواعدی برای کار کسانی وضع می‌کند که در حیطه مکانهای دارای اعتبار فرهنگی مشورت داده و یا تصمیم می‌گیرند، نظیر مالکین، مدیران و مراقبین.

چگونگی استفاده از منشور

منشور را باید تماماً خواند. بسیاری از ماده‌ها به یکدیگر مرتبند، مواد مربوط به بخش اصول حفاظت در بخشهای مربوط به روندهای حفاظت و اقدام حفاظت گسترش بیشتری یافته است. عناوین برای سهولت استفاده از منشور هستند و بخشی از آن به شمار نمی‌آیند.

منشور خودکفاست، ولی در بارهٔ وجوهی از چگونگی استفاده و کاربرد آن در دیگر اسناد استرالیایی زیر توضیح بیشتری ارائه شده است:

- رهنمودهای منشور بورا: اعتبار فرهنگی؛
- رهنمودهای منشور بورا: سیاست حفاظت؛
- رهنمودهای منشور بورا: فرآیندهای مطالعات و گزارشها؛
- کد اخلاقی مرتبط با حفاظت مکانهای اعتبارمند.

منشور در مورد چه مکانهایی کاربرد دارد؟

این منشور در مورد تمام انواع مکانهایی کاربرد دارد که دارای اعتبار فرهنگی هستند، اعم از طبیعی، بومی، و مکانهای تاریخی با ارزشهای فرهنگی. استانداردهای سازمانهای دیگری نیز ممکن است با آن مرتبط باشد. این استانداردها عبارتند از منشور میراث طبیعی استرالیایی و پیش‌نویس رهنمودهای برای حمایت، مدیریت، و استفاده از مکانهای میراث فرهنگی اهالی بومی تنگه تورس است.

چرا حفاظت می‌شود؟

مکانهای دارای اعتبار فرهنگی زندگی مردم را غنا می‌بخشند و غالباً یک حس عمیق الهام‌بخش ارتباط با جامعه، محیط گذشته، و تجربیاتی که زنده بودند، را فراهم می‌آورند. اینها یادگارهای تاریخی هستند که به عنوان بیانهای ملموس هویت و تجربه استرالیایی محسوب می‌شوند. مکانهای با ارزش فرهنگی انعکاس‌دهنده گوناگونی جوامع ما هستند، به ما می‌گویند که هستیم و گذشته‌هایی که ما و محیطهای استرالیایی ساخته چه بوده‌اند. اینها میراثی بی‌بدیل و گران‌قدرند. این مکانهای با اعتبار و ارزش فرهنگی باید برای نسلهای حال و آینده حفظ شوند.

منشور بورا با رعایت احتیاط از تغییر جانب‌داری می‌کند: این تغییر برای توجه هر چه ضروری‌تر به مکان و مفید کردن آن عمل می‌کند، ولی تغییر را تا جایی می‌پذیرد که به مفهوم و ارزش فرهنگی لطمه وارد نیابد و تمامیت آن محفوظ بماند.

ماده‌ها

ماده ۱. تعاریف

برای مقاصد این منشور واژه‌ها مفاهیم زیر را بیان می‌دارند:

- ۱-۱. مکان^۱ به معنای محوطه^۲، حوزه^۳، زمین^۴، منظرگاه^۵، بنا یا دیگر آثار، مجموعه بناها، و دیگر آثار مشتمل بر اجزا، محتویات، فضاها، و چشم‌اندازهاست.
- ۱-۲. «اعتبار فرهنگی»^۶ به مفهوم ارزش زیبایی‌شناختی، تاریخی، علمی، اجتماعی، یا معنوی برای نسلهای گذشته، حال، یا آینده است.

---

۱. place

۲. site

۳. area

۴. land

۵. landscape

۶. cultural significance

اعتبار فرهنگی در خود مکان، در «ساخت و بافت»^۱، در «بستر»^۲، «استفاده»^۳، در «پیوستگیها»^۴، «معانی»^۵، «یادگارها»^۶، «مکانها»^۷، و «اشیای مرتبط»^۸ به آن مکان تجسد می‌یابد. مکانها ممکن است دامنه‌ای از ارزشها برای افراد یا گروههای مختلف را دارا باشد.

۱-۳. بافت^۹ به مفهوم تمام جنس کالبدی مکان، مشتمل بر اجزا، اثاث، محتویات، و اشیاست.

- ۱-۴. حفاظت^{۱۰} به مفهوم کلیه روندهایی است که متوجه نگهداشت اعتبار فرهنگی مکان است.
- ۱-۵. نگهداری^{۱۱} به مفهوم مراقبت حمایتی مستمر از بافت (ساختار) و بستر یک مکان است و باید آن را متفاوت از دایره تعمیر^{۱۲} دانست. عمل تعمیر در حوزه مرمت^{۱۳} و یا بازسازی^{۱۴} قرار می‌گیرد.
- ۱-۶. محافظت^{۱۵} به مفهوم نگهداری بافت و ساختار مکان است در وضعیت موجود آن و اقدام برای به تأخیر انداختن مسیر زوال^{۱۶} آن است.

-
۱. fabric
  ۲. setting
  ۳. use
  ۴. associations
  ۵. meanings
  ۶. records
  ۷. places
  ۸. related objects
  ۹. fabric
  ۱۰. conservation
  ۱۱. maintenance
  ۱۲. repair
  ۱۳. restoration
  ۱۴. reconstruction
  ۱۵. preservation
  ۱۶. deterioration

۱-۷. مرمت^۱ به مفهوم بازگرداندن ساختار (بافت) مکان موجود است به یک وضع شناخته شده قبلی از طریق حذف الحاقات^۲ یا سرهم کردن^۳ اجزای موجود بدون وارد کردن مصالح جدید.

۱-۸. بازسازی^۴ به مفهوم بازگرداندن یک مکان به یک وضع شناخته شده قبلی است و از این نقطه نظر با مرمت متمایز است که اجازه کاربرد مواد جدید در ساختار (بافت) وجود دارد.

۱-۹. سازگارسازی^۵ به مفهوم اصلاح یک مکان است که متناسب با استفاده موجود خود و یا کاربردی پیشنهادی گردد.

۱-۱۰. استفاده^۶ به مفهوم کارکردهای یک مکان است، همچنین فعالیتها و کارهایی که در آن مکان رخ می دهد را شامل می شود.

۱-۱۱. استفاده سازگار^۷ به مفهوم استفاده ای است که به اعتبار فرهنگی یک مکان احترام گذارد. یک

---

۱. restoration

۲. accretion

۳. reassembling

۴. reconstruction

۵. adaptation

۶. use

۷. compatible use

یادداشتهای توضیحی

- چنین استفاده یا کاربری نباید متضمن هیچ یا حداقل تاثیر شدیدی^۱ روی اعتبار فرهنگی باشد.
- ۱-۱۲. بستر^۲ به مفهوم فضای اطراف یک مکان است که می‌تواند حتی منظرگاه^۳ را نیز در برگیرد.
- ۱-۱۳. مکان مرتبط^۴ به مفهوم مکانی است که در اعتبار فرهنگی مکانی دیگر سهیم باشد.
- ۱-۱۴. شیئی مرتبط^۵ به مفهوم شیئی است که در اعتبار فرهنگی یک مکان وجود دارد ولی در آن مکان نباشد.
- ۱-۱۵. پیوستگیها^۶ به مفهوم ارتباطهای^۷ ویژه‌ای است که بین مردم و یک مکان وجود دارد.
- ۱-۱۶. معانی^۸ دلالت بر این دارد که یک مکان چه مفهومی، اشاره‌ای، انگیزشی داشته و یا بیانهایی را بر می‌انگیزد.
- ۱-۱۷. تعبیر یا تفسیر^۹ به مفهوم تمام طرقی است که اعتبار فرهنگی یک مکان را معرفی می‌کند.
- فکر مکان می‌باید به طور جامع و کامل تفسیر و تعبیر گردد. عناصر توصیف شده در «ماده ۱-۱» می‌تواند مشتمل بر یادبودها، درختان، باغها، پارکها، مکانهای تاریخی، حوادث، نواحی شهری، شهرها، مکانهای صنعتی، محوطه‌های باستان‌شناختی و مکانهای روحانی و مذهبی باشد.
- اصطلاح اعتبار فرهنگی مترادف اعتبار میراث و ارزش میراث فرهنگی است.
- اعتبار فرهنگی می‌تواند بر اثر تداوم تاریخ مکان تغییر یابد. درک اعتبار فرهنگی می‌تواند در نتیجه اطلاعات جدید تغییر یابد.
- بافت مشتمل بر فضاهای داخلی بنا و بقایای زیر سطح و همچنین یافته‌های حاصل کاوشهای باستان‌شناسی است.
- بافت می‌تواند فضاهایی را تعریف کند و این فضاها ممکن است که عناصر مهم اعتبار آن مکان باشد.
- تمایزهای اشاره شده، مثلاً در ارتباط با راه‌آبهای بام، عبارتند

-
۱. impact
  ۲. setting
  ۳. visual catchment
  ۴. related place
  ۵. related object
  ۶. associations
  ۷. connections
  ۸. meanings
  ۹. interpretation

اصول حفاظت

ماده ۲. حفاظت و مدیریت^۱

- از:
- نگهداری - معاینه منظم و تمیز کردن راه آبها؛
  - تعمیر همراه مرمت - به جای خود برگرداندن راه آبهای جابه جا شده؛
  - تعمیر همراه بازسازی جایگزین کردن راه آبهای فرسوده.
- ۲-۱. مکانهای دارای اعتبار فرهنگی می باید حفاظت شوند.
- ۲-۲. هدف از حفاظت، نگهداشت اعتبار فرهنگی یک مکان است.
- ۲-۳. حفاظت بخش تفکیک ناپذیری از یک مدیریت خوب مکانهای دارای اعتبار فرهنگی است.
- ۲-۴. مکانهای دارای اعتبار فرهنگی می باید صیانت شده^۲ و نباید در معرض خطر قرار داده شود و یا در یک حالت آسیب پذیر رها گردد.

ماده ۳. برخورد احتیاط آمیز^۳

- پذیرفتنی است که همه مکانهای و اجزای آن طی زمان و در درجات متفاوت تغییر کند.
- ۳-۱. حفاظت مبتنی بر احترام به ساختار، کاربری، ارتباطات، و مفاهیم موجود است. این اقدام نیازمند برخوردی احتیاط آمیز نسبت به تغییرات در حد ضرورت و امکان است.

مصالح جدید ممکن است مشتمل بر مصالح باز یافته و به دست آمده از دیگر مکانها باشد. این نمی باید به هیچ مکان با اعتبار فرهنگی زیان

- ۳-۲. تغییرات در یک مکان نمی باید کالبد فیزیکی و یا دیگر شواهدی را که مکان فراهم می آورد، بر هم زند و نباید مبتنی بر حدس و گمان باشد.

ماده ۴. دانش^۴، مهارت^۵، و فنون^۶

- ۴-۱. حفاظت باید تمام دانش، مهارتها، و ضوابطی که می تواند در مطالعه و مراقبت و توجه به مکان سهمی داشته باشند

۱. Conservation and management

۲. safeguarded

۳. Cautious approach

۴. knowledge

۵. skills

۶. techniques

وارد آورد.

را به کار گیرد.

۴-۲. فنون و مواد سنتی برای حفاظت اعتبار فرهنگی ساختار رجحان دارد. در برخی از شرایط فنون و مصالح مدرنی که قواعد حفاظت اساسی‌ای را عرضه می‌دارد ممکن است مناسب باشد.

ماده ۵. ارزشها^۱

۵-۱. حفاظت از یک مکان می‌باید تمام وجوه اعتبارهای طبیعی و فرهنگی را بدون تأکید غیرمجاز روی هر یک از ارزشها به بهای دیگران شناسایی کند و مورد توجه قرار دهد.

پیوستگیها ممکن است
مشمول بر ارزشهای اجتماعی،
معنوی، و مسئولیتهای فرهنگی
برای یک مکان باشد.
معانی یا مفاهیم عموماً به
وجه غیر ملموس ارتباط پیدا
می‌کند، نظیر کیفیتهای نمادین
و خاطره‌ها.

۵-۲. درجات نسبی اعتبار فرهنگی می‌تواند به کنشهای متفاوت حفاظت در یک مکان منجر گردد.

ماده ۶. روند منشور بورا^۲

۶-۱. اعتبار فرهنگی یک مکان و دیگر مباحثی که در آینده آن اثر می‌گذارد، از طریق جمع‌آوری و تحلیل اطلاعات پیش از تصمیم‌گیریها به بهترین وجه درک می‌شود. درک اعتبارات فرهنگی ابتدا پیش می‌آید، سپس سیاست را گسترش می‌دهد و در پایان مدیریت مکان، در انطباق با سیاست متخذه لازم می‌آید.
سیاست برای اداره یک مکان باید مبتنی بر درک اعتبار

۱. Value

۲. Burra Charter Process

تفسیر و تعبیر ممکن است ترکیبی از درمان ساختار باشد (نظیر: نگهداری، مرمت، بازسازی)؛ استفاده یا فعالیتها در مکان و استفاده از مصالح توضیحی وارد شده.

فرهنگی آن باشد.

۲-۶. سیاست پروراندن توسعه می باید همچنین در بر گیرنده دیگر عوامل موثر در آینده یک مکان نظیر نیازهای مالک، منابع، الزامات خارجی، و شرایط کالبدی آن باشد.

ماده ۷. استفاده^۱ (بهره برداری کاربری)

۱-۷. هر جا که استفاده یک مکان نفس اعتبار فرهنگی است، می باید آن را نگه داشت.

۲-۷. یک مکان می باید یک کاربری سازگار داشته باشد.

ماده ۸. محل قرارگیری^۲ (محیط و بستر)

حفاظت نیازمند ابقای محیط بصری مناسب است و دیگر مناسباتی که در اعتبار فرهنگی مکان سهیم می باشد.

ساختمان جدید، تخریب، مزاحمتها، و تجاوزها یا دیگر تغییراتی که می تواند به طور مغایر بر محیط یا روابط و مناسبات آن تاثیر گذارد صحیح نمی باشد.

رد پاهای الحاقات، تغییرات، و درمانهای قبلی در ساختار یک مکان شواهد تاریخ آن هستند و کاربریهایی که ممکن است بخشی از اعتبار آن به شمار آید. کنش حفاظت می باید به درک آن کمک کرده و نباید از آن جلوگیری کند.

---

۱. Use

۲. Setting

ماده ۹. موقعیت^۱

۹-۱. موقعیت کالبدی یک مکان بخشی از اعتبار فرهنگی آن است. یک بنا، اثر، یا دیگر اجزای یک مکان باید در موقعیت تاریخی خود باقی بماند. تغییر موقعیت عموماً غیرقابل قبول است مگر اینکه تنها وسیله اطمینان از بقای آن باشد.

کاربرد مصالح و فنون جدید باید با دستگاهی علمی یا توسط شخصی با تجربه تأیید گردد.

۹-۲. برخی از بناها، آثار، یا دیگر اجزای مکانها به صورتی طراحی شده‌اند که به سادگی قابل انتقالند یا قبلاً تاریخ جابه‌جایی دارند. در صورتی که این گونه بناها، آثار، و دیگر اجزا پیوندهای مهمی با موقعیت فعلی خود نداشته باشند، جابه‌جایی آنها می‌تواند درست باشد.

حفاظت مکانهای با اعتبار طبیعی در «منشور میراث طبیعی استرالیا» توضیح داده شده است. این منشور اعتبار طبیعی را تعریف می‌کند که به مفهوم اهمیت اکوسیستمهاست، گوناگونی بیولوژیک و ژئولوژیک برای ارزش وجودشان، چه برای نسلهای امروز و چه آینده در مفهوم ارزش علمی، اجتماعی، زیبایی‌شناختی، و حمایت از زیست آنهاست.

۹-۳. اگر هر بنایی، اثری، یا دیگر جزئی جابه‌جا می‌شود، باید در موقعیت درست و مناسبی حرکتی داده شود و کاربری مناسبی نیز به آن داده شود. یک چنین اقدامی نباید به هیچ مکانی که دارای اعتبار فرهنگی است آسیب رساند.

ماده ۱۰. محتویات^۲

برخوردهی احتیاط آمیز ضرورت دارد، چون ممکن است که اعتبار فرهنگی تغییر کند. این ماده نمی‌باید در جهت توجیه کنشهایی به کار آید که اعتبار فرهنگی را ضایع سازد.

محتویات، اثاث، و اشیایی که در اعتبار فرهنگی یک مکان سهیمند می‌باید در همان مکان نگه داشته شود. حرکت و حذف آنها غیرقابل قبول است مگر آنها که تنها راه اطمینان از ایمنی و محافظت آن باشد؛ مثلاً بر اساس یک اقدام موقت برای علاج بخشی یا برگزاری نمایشگاه؛ برای دلایل فرهنگی؛ برای سلامتی و بهداشت؛ یا برای حمایت از مکان. یک چنین محتویات، اثاث، و اشیاء می‌باید، در جایی که شرایط اجازه می‌دهد و از نقطه نظر فرهنگی درست است، بازگردانده شود.

ماده ۱۱. مکانها و اشیای مرتبط^۳

سهمی که مکانهای مرتبط و اشیای مرتبط در اعتبار بخشیدن فرهنگی به یک مکان ایفا می‌نمایند، باید نگه داشته شود.

۱. Location

۲. Contents

۳. Related places and objects

روند منشور بورا، یا توالی مطالعات و عملکردها، در نمودار پیوست آمده است.

ماده ۱۲. مشارکت^۱

حفاظت، تفسیر، و مدیریت یک مکان می‌باید برای مردمی که مکان برای آنان مفاهیم و ارتباطات خاصی دارد، و یا برای کسانی که مسئولیتهای اجتماعی و معنوی یا دیگر مسئولیتهای فرهنگی نسبت به مکان دارند، زمینه مشارکت را فراهم آورد.

ماده ۱۳. همزیستی ارزشهای فرهنگی^۲

همزیستی ارزشهای فرهنگی می‌باید در مواردی که به ویژه در تعارضند، شناخته شده، احترام گذارده شده، و اشاعه داده شوند.

سیاست می‌باید یک کاربری یا ترکیبی از کاربریها یا الزاماتی که به نگهداشت اعتبار فرهنگی مکان منجر می‌شود را تشخیص دهد. کاربری جدید یک مکان می‌باید متضمن تغییرات حداقل در ساختار مهم و کاربری باشد؛ می‌باید پیوستگیها و مفاهیم را احترام گذارد؛ و در صورت امکان باید تداوم اعمالی را که به اعتبار فرهنگی مکان کمک می‌کند، فراهم آورد.

وجوه بصری محیط می‌تواند مشتمل بر کاربری، جاگیری،

روندهای حفاظت^۳

ماده ۱۴. روندهای حفاظت

حفاظت ممکن است، بر حسب شرایط، مشتمل بر روندهای: ابقا یا وارد کردن کاربری، ابقای ارتباطات و معانی، نگهداری، محافظت، مرمت، بازسازی، درخورسازی، تفسیر باشد؛ و عموماً مشتمل بر ترکیبی از بیش از یکی از آنهاست.

ماده ۱۵. تغییر^۴

۱-۱۵. ممکن است برای نگهداشت اعتبار فرهنگی تغییر ضرورت یابد، ولی این تغییر زمانی که اعتبار فرهنگی را کاهش دهد، نامطلوب است. میزان تغییر در یک مکان می‌باید توسط اعتبار فرهنگی مکان و تفسیر صحیح آن هدایت گردد.

۱. Participation

۲. Co-existence of cultural values

۳. Conservation Processes

۴. Change

حجم، شکل، مقیاس،
شخصیت، رنگ، بافت و
مصالح باشد.
خویشاوندیهای دیگر نظیر
رابطه‌های تاریخی، ممکن
است به تفسیر، ارزیابی،
بهره‌گیری از تجربه مکان
کمک نماید.

۲-۱۵. تغییراتی که اعتبار فرهنگی را کاهش می‌دهد، می‌باید
قابل برگشت بوده و زمانی که شرایط اجازه می‌دهد،
بازگردانده شود.

۳-۱۵. تخریب یک ساختار مهم از یک مکان معمولاً غیرقابل
قبول است. به هر حال، در برخی از موارد تخریب جزئی
ممکن است به عنوان بخشی از حفاظت جایز باشد.
حذف ساختار مهم می‌باید زمانی که شرایط اجازه دهد
به حال اول بازگردانده شود.

۴-۱۵. سهمیم بودن و شرکت داشتن تمام وجوه اعتبار فرهنگی یک
مکان می‌باید محترم شمرده شود. اگر مکانی مشتمل بر
ساختار، کاربریها، ارتباطات، یا معانی دوره‌های مختلف
باشد، یا واجد وجوه مختلف اعتبار فرهنگی باشد، تأکید
یا تفسیر یک دوره یا یک وجه به قیمت دیگری تنها زمانی
می‌تواند توجیه داشته باشد که کنار گذارده شده، حذف
شده، یا کاهش یافته از اعتبار فرهنگی نازلی برخوردار
بوده و آن که تأکید شده یا تفسیر شده از اعتبار فرهنگی
بسیار بالاتری برخوردار باشد.

ماده ۱۶. نگهداری^۱

نگهداری برای حفاظت نقش اساسی دارد و هر جا که ساختار
واجد اعتبار فرهنگی باشد و نگهداریش برای نگهداشت آن اعتبار
فرهنگی ضروری باشد، باید به کار بسته شود.

ماده ۱۷. محافظت^۲

محافظت جایی مناسب است که ساختار موجود یا وضعیت آن
شواهد اعتبار فرهنگی را تشکیل دهد. یا جایی که شواهد لازم
برای اجرای دیگر روندهای حفاظت در اختیار نباشد.

۱. Maintenance

۲. Preservation

ماده ۱۸. مرمت و بازسازی^۱

مرمت و بازسازی می‌باید به نحو فرهنگی و جوه مهم یک مکان را آشکار سازد.

ماده ۱۹. مرمت^۲

مرمت زمانی مقتضی و صحیح است که شواهد کافی از وضعیت قبلی ساختار وجود داشته باشد.

ماده ۲۰. بازسازی^۳

۲۰-۱. بازسازی تنها زمانی مقتضی و به جاست که مکانی به علت خرابی یا تغییر کامل نباشد، و تنها زمانی که شواهد کافی برای بدل سازی حالت قبلی ساختار وجود دارد. در مواردی نادر، هنگامی که بازسازی بخشی از یک کاربری یا عملی باشد که اعتبار فرهنگی مکان را نگه می‌دارد، نیز ممکن است بازسازی درست باشد.

۲۰-۲. بازسازی در یک معاینه نزدیک یا از طریق یک تفسیر بیشتر می‌باید قابل تشخیص باشد.

ماده ۲۱. درخورسازی^۴

۲۱-۱. درخورسازی تنها جایی قابل قبول است که این اقدام حداقل تاثیر را روی اعتبار فرهنگی یک مکان داشته باشد.

برای برخی از مکانها، ارزشهای فرهنگی متعارض ممکن است در پیشبرد سیاست و مدیریت تصمیمات تاثیر گذارد. در این ماده، واژه ارزشهای فرهنگی به آن باورهایی اشاره دارد که برای یک گروه فرهنگی حائز اهمیت است، مشتمل بر ولی نه محدود به باورهای سیاسی، مذهبی، معنوی، و اخلاقی. این معنی فراتر از ارزشهای مرتبط با اعتبار فرهنگی است.

۱. Restoration and reconstruction

۲. Restoration

۳. Reconstruction

۴. Adaptation

۲-۲۱. درخورسازی می‌باید متضمن حداقل تغییر در ساختار با ارزش باشد و تنها زمانی حاصل می‌آید که گزینه‌های مختلف مورد بررسی قرار گرفته باشد.

ممکن است موجباتی وجود داشته باشد که نیاز به کنش برای دستیابی به حفاظت نباشد.

ماده ۲۲. کار جدید^۱

۱-۲۲. کار جدید نظیر الحاقات و افزوده‌ها به مکان می‌تواند زمانی مورد قبول باشد که اعتبار فرهنگی مکان را برهم نزنند و نادیده نگیرد، و یا از تفسیر و ارزش آن نکاهد.

۲-۲۲. کار جدید می‌باید به سهولت قابل تشخیص باشد.

هنگامی که تغییر مد نظر باشد، دامنه‌ای از انتخاب‌های می‌باید جستجو گردد و انتخابی را مد نظر قرار داد که کاهش اعتبار فرهنگی را به حداقل برساند.

تغییرات برگشت‌پذیر باید موقت تلقی گردد. تغییر غیرقابل بازگشت تنها به عنوان آخرین تدبیر به کار رود و نمی‌باید از کنش حفاظت آینده جلوگیری نماید.

ماده ۲۳. حفاظت از کاربرد^۲

استمرار بخشیدن، اصلاح کردن، یا به حالت اولیه در آوردن یک کاربرد مهم ممکن است اشکال ترجیحی و مناسب از عمل حفاظت باشد.

ماده ۲۴. نگهداشت ارتباطها و معانی^۳

۱-۲۴. ارتباطهای مهم بین افراد و یک مکان می‌باید محترم شمرده شده، محفوظ مانده، نادیده گرفته نشود. فرصتهایی برای تفسیر، یادآوری، و تجلیل چنین ارتباطهایی می‌باید تحقیق شده و انجام گیرد.

۲-۲۴. معانی مهم، مشتمل بر ارزشهای معنوی، یک مکان می‌باید محترم شمرده شود. فرصتها و مجالهایی برای تداوم بخشیدن و احیای این

۱. New Work

۲. Conserving use

۳. Retainins associations and meanings

معانی می‌باید مورد مطالعه قرار گرفته و انجام گیرد.

ماده ۲۵. تفسیر^۱

اعتبار فرهنگی بسیاری از مکانها به سادگی قابل تشخیص نیست، و می‌باید از طریق تفسیر توضیح داده شود. تفسیر می‌باید درک و بهره‌مندی را افزایش داده و از نظر فرهنگی مناسب و به‌جا باشد.

عمل حفاظت^۲

ماده ۲۶. کاربست روند منشور بورا^۳

۱-۲۶. کار در یک مکان می‌باید مسبق به مطالعات برای درک مکان باشد که مشتمل بر تحلیل کالبدی، مستندسازی، شواهد شفاهی و جز آن، ترسیم براساس دانش درست مهارتها و انضباطها باشد.

محافظت ساختار را بدون نادیده گرفتن شواهد ساخت و کاربری حمایت می‌کند. فرآیندی که همیشه می‌باید به کار گرفته شود:

۲-۲۶. بیانیه‌های مدون اعتبار فرهنگی و سیاست برای مکان می‌باید تهیه شده، توجیه شده، و همراه با شواهد تأیید کننده باشد. بیانیه‌های اعتبار فرهنگی و سیاست می‌باید در برنامه مدیریت مکان ترکیب یابد.

- جایی که شواهد ساختار دارای چنان اعتباری باشد که نمی‌باید تغییر داده شود؛
- جایی که تحقیقات کافی برای اتخاذ سیاستهایی برابر ماده‌های ۲۶ تا ۲۸ انجام نشده است.

۳-۲۶. گروهها و افراد با ارتباطهایی با مکان و همچنین آنهایی که درگیر در مدیریت آن می‌باشند، می‌باید همچنین فرصتهایی را برای شرکت در حفاظت و مدیریت داشته باشند.

ماده ۲۷. تغییر مدیریت^۴

کار جدید ممکن است (مثلاً تثبیت) در ارتباط با محافظت انجام گردد، زمانی که هدفش حمایت کالبدی ساختار باشد و زمانی که سازگار با ماده ۲۲ باشد.

۱-۲۷. اثرگذاری تغییرات پیشنهادی روی اعتبار فرهنگی یک مکان می‌باید با مراجعه به بیانیه اعتبار فرهنگی و سیاست مدیریت مکان تحلیل گردد. ممکن است تغییرات پیشنهادی اصلاح شده متعاقب تحلیل برای نگهداشت بهتر اعتبار فرهنگی ضرورت داشته باشد.

۲-۲۷. ساختار موجود، کاربرد، ارتباطها و معانی می‌باید کاملاً

۱. Interpretation

۲. Conservation Practice

۳. Applying the Burra Charter process

۴. Managing change

پیش از انجام هر تغییری در مکان ثبت و ضبط گردد.

ماده ۲۸. آشفستگی ساختار^۱

۲۸-۱. ایجاد آشفستگی در ساختار مهم، برای مطالعه و یا دستیابی به شواهد، می‌باید به حداقل رسانده شود. مطالعه مکان با هر اضطراب و آشفستگی در ساختار، از جمله کاوشهای باستان‌شناسی، تنها زمانی انجام می‌گیرد که به دست آوردن داده‌های اساسی برای اتخاذ تصمیمات لازم برای حفاظت مکان ضرورت پیدا می‌کند، یا برای دستیابی به شواهد مهمی در باره آنچه که احتمال از بین رفتن دارد یا غیر قابل دسترس است صورت می‌پذیرد.

۲۸-۲. تحقیقات مکانی که به آشفستگی ساختار می‌انجامد، صرف نظر از آنچه که برای اتخاذ تصمیمات ضرورت می‌یابد، در صورتی صحیح است که با سیاست مکان سازگار باشد. یک چنین تحقیقاتی می‌باید مبتنی بر سوالهای پژوهشی مهمی باشد که بتوانند دانش ما را به شکلی اساسی افزون کنند، و پاسخ‌گویی به آنها به طریق دیگر میسر نباشد بلکه مستلزم ایجاد آشفستگی در ساختار مهم، در حداقل آن باشد.

ماده ۲۹. مسئولیت تصمیمات^۲

سازمانها و افراد مسئول مدیریت تصمیمات می‌باید نام برده شوند و مسئولیت معین اتخاذ شده برای هر یک از چنین تصمیمی نیز معلوم گردد.

ماده ۳۰. هدایت، نظارت، و اجرا^۳

هدایت و نظارت ذی‌صلاح می‌باید در تمام مراحل محفوظ ماند، و هر تغییراتی می‌باید به دست افرادی با دانش و مهارت مقتضی انجام گیرد.

درخورسازی ممکن است متضمن وارد کردن خدمات جدید یا کاربری جدید یا تغییرات جدید برای مراقبت مکان باشد.

کار جدید ممکن است هنگامی که با استقرار، حجم، شکل، مقیاس، ویژگی، رنگ، بافت، و مصالح ساختار موجود مشابه باشد، مطلوب تلقی گردد، ولی از تقلید باید پرهیز شود.

۱. Disturbance of fabric

۲. Responsibility for decisions

۳. Direction, supervision, and implementation

اینها ممکن است نیازمند تغییراتی در ساختار باارزش باشد ولی این تغییرات باید حداقل باشد. در مواردی، تداوم استفاده یا عمل ارزشمند ممکن است مستلزم کار جدید اساسی باشد.

برای بسیار از مکانها ارتباطات با کاربری پیوند خواهد داشت.

ماده ۳۱. مستندسازی شواهد و تصمیمات^۱

صورتی از شواهد و تصمیمات اضافی می باید نگهداری شود.

ماده ۳۲. گزارشها^۲

۳۲-۱. گزارشهای مرتبط با حفاظت یک مکان می باید در یک بایگانی دائمی گذارده شود و به طور عمومی در دسترس باشد، تابع شرایط ایمنی و محرمانه و جایی که به طور فرهنگی مقتضی باشد، قرار گیرد.

۳۲-۲. گزارشهای مربوط به تاریخ یک مکان می باید محافظت شده، در دسترس عموم باشد، تابع شرایط ایمنی و محرمانه، و جایی که بطور فرهنگی مقتضی باشد.

ماده ۳۳. ساختار حذف شده^۳

ساختار مهمی که از یک مکان برداشته شده، مشتمل بر محتویات و اثار و اشیا، می باید صورت برداری و مطابق با اعتبار فرهنگی آن محافظت شود.

جایی که امکان داشته و از نظر فرهنگی مقتضی باشد، ساختار مهم برداشته شده، مشتمل بر محتویات و اثار و اشیا، می باید در مکان نگه داشته شود.

ماده ۳۴. منابع^۴

منابع کافی برای حفاظت می باید فراهم آورده شود.

باید نتایج مطالب روز آمد باشد و در صورت ضرورت مطمئناً بازنگری و بازبینی شود.

۱. Documenting evidence and decisions

۲. Records

۳. Removed fabric

۴. Resources

بیانیه های اعتبار و سیاست
می‌باید با بازنگری و بازبینی
منظم در صورت ضرورت
روزآمد گردد. مدیریت
برنامه ممکن است با دیگر
موضوعات مرتبط با مدیریت
مکان رسیدگی شود.

منشور باغهای تاریخی

منشور فلورانس (۱۹۸۱)

مقدمه

کمیته بین‌المللی ایکوموس - ایفلا برای باغهای تاریخی در نشست ۲۱ مه ۱۹۸۱ در شهر فلورانس، تصمیم به تنظیم منشوری با هدف محافظت از باغهای تاریخی، تحت عنوان «منشور فلورانس» گرفت. پیش‌نویس منشور حاضر توسط این کمیته تهیه شد و در ۱۵ دسامبر ۱۹۸۲ به عنوان ضمیمه منشور ونیز، با موضوع مشخص مرتبط به باغهای تاریخی، توسط ایکوموس به ثبت رسید.

تعاریف و اهداف

ماده ۱

«باغ تاریخی به یک ترکیب معماری و باغداری اطلاق می‌شود که از نظر تاریخی یا هنری مورد توجه عموم است.» به این دلیل می‌باید آن را یک بنای تاریخی به حساب آورد.

ماده ۲

«باغ تاریخی، یک ترکیب معماری است که اجزای متشکله آن اصولاً مرتبط با باغداری بوده و لذا زنده‌اند، این بدان معناست که این اجزای فانی و قابل جایگزینی هستند.» بدین ترتیب ظاهر باغ نمایانگر بازتاب یک توازن دائمی میان حرکت ادواری فصلها و تحول و زوال طبیعت از یک سو و اراده هنرمند و استادکار به ثابت نگه داشتن آن از سوی دیگر است.

ماده ۳

با توجه به اینکه باغ تاریخی یک بنای تاریخی است، می‌باید طبق روح منشور و نیز محافظت گردد و چون یک بنای تاریخی زنده نیز هست محافظت از آن باید تحت هدایت قواعد به خصوص، که موضوع منشور حاضر است، انجام شود.

ماده ۴

ترکیب معماری باغ تاریخی شامل موارد زیر است:
طرح و شکل هر یک از بخشهای آن به شکل برجسته.
- طبقات گیاهان باغ شامل گونه‌ها، بخشها، رنگ بندی، فاصله گذاری، و ارتفاع آنها.
- ساختارهای دائمی یا جلوه‌های تزئینی.
- آبهای جاری یا ساکن باغ که تصویر آسمان در آن منعکس می‌شود.

ماده ۵

باغ تاریخی تجلی پیوند نزدیک میان تمدن و طبیعت و مکانی برای بهره‌گیری از اندیشه و احساس است، به همین دلیل تصویر آرمانی جهان و یک بهشت به معنای لغوی کلمه به حساب آمده و گواهی بر یک سبک، یک دوره زمانی، و شاید نیز اصولاً یک هنرمند خلاق است.

ماده ۶

عبارت «باغ تاریخی» در مورد باغهای کوچک ساده و باغهای بزرگ تفریحی، چه از نوع رسمی^۱ آن و چه از نوع منظره نیز به کار می‌رود.

ماده ۷

باغ تاریخی، خواه ناخواه یک ساختمان در خود دارد که با آن یک کل تفکیک ناپذیر را تشکیل می‌دهد. باغ تاریخی را نمی‌توان از محیط خاص آن، چه شهری یا روستایی و چه ساخته دست بشر یا طبیعی، جدا کرد.

---

۱. formal

ماده ۸

منظره تاریخی، منظره به خصوصی است که مثلاً با یک رویداد به یاد ماندنی، یک واقعه مهم تاریخی، یک افسانه معروف، و یا یک نبرد حماسی همراه بوده و یا موضوع یک تصویر معروف است.

ماده ۹

برای محافظت از باغهای تاریخی ابتدا باید آنها را شناسایی و فهرست‌بندی نمود. باغهای تاریخی نیازمند همه انواع مراقبت، یعنی نگهداری، حفاظت، و مرمت هستند. در مواقع به خصوص، بازسازی جدی توصیه می‌شود. هر قدر که حفظ اصالت طرح و بخشهای اجزای گوناگون باغ لازم است، به همان میزان در مورد جلوه‌های تزئینی یا انتخاب گیاه یا مواد معدنی غیر زنده مورد نظر برای هر قسمت از باغ نیز باید مراعات گردد.

اغلب بهترین نوع حفاظت مستلزم حداقل کار است و می‌تواند گران باشد.

نگهداری، حفاظت، مرمت، بازسازی

ماده ۱۰

در هر کار مربوط به نگهداری، حفاظت، مرمت، یا بازسازی یک باغ تاریخی یا هر یک از قسمتهای آن، می‌باید با همه عناصر تشکیل دهنده آن به طور همزمان رفتار شود. جدانمودن عملیات مختلف، به یکپارچگی کلیت باغ آسیب خواهد رساند.

نگهداری و حفاظت

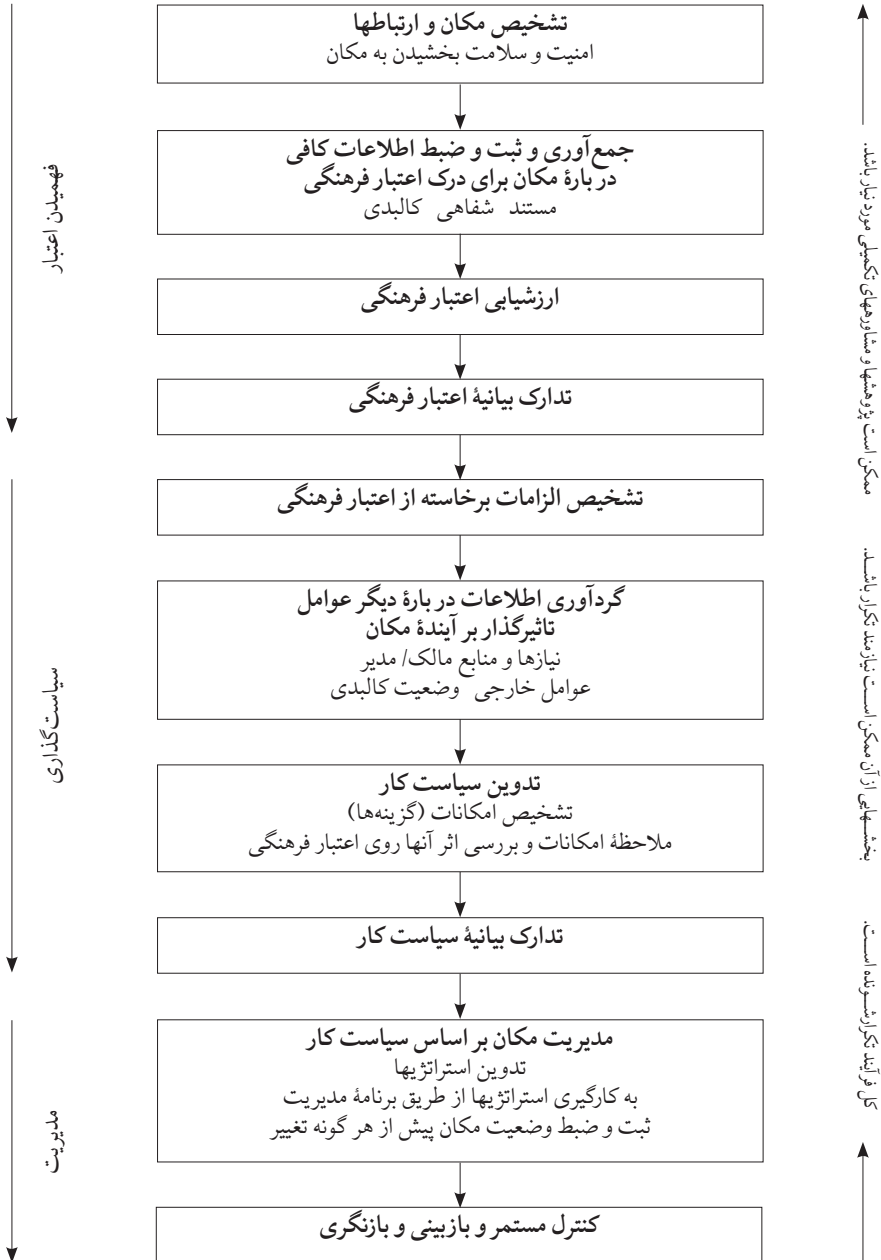
ماده ۱۱

نگهداری باغ تاریخی عملیاتی فوق‌العاده مهم است که لزوماً باید مستمر باشد. از آن جایی که مصالح اصلی باغ را گیاهان تشکیل می‌دهند، محافظت از باغ در شرایط ثابت، مستلزم هم جایگزینی موردی در صورت لزوم و هم یک برنامه بلندمدت نوسازی دوره‌ای است (یعنی قطع کامل گیاهان و کاشت مجدد نمونه‌های کاملاً رشد کرده).

روند منشور بورا

توالی تحقیقات، تصمیمات، و کنشها

ماده ۱۲

انتخاب گونه‌های درختان، بوته‌ها، گیاهان، و گلهایی که قرار است به طور دوره‌ای و در آینده کاشته شوند، می‌باید در عرصه گیاهشناسی و باغ‌داری مورد تصدیق و تأیید باشد. هدف از این کار تشخیص گونه‌هایی که قبلاً روئیده‌اند، از گونه‌هایی است که بعدها کاشته شده‌اند و محافظت از آنهاست.

ماده ۱۳

برداشتن یا جابه‌جایی جلوه‌های منقول یا ثابت معماری، مجسمه‌سازی یا تزیینی که جزء تکمیلی باغ به حساب می‌آیند. می‌باید فقط در صورتی که این اقدام برای حفاظت یا مرمت آنها ضروری تشخیص داده شود، صورت گیرد. جایگزینی یا مرمت این قبیل کارها می‌باید طبق اصول منشور و نیز انجام گرفته و تاریخ هر جایگزینی کامل در جایی عنوان گردد.

ماده ۱۴

باغ تاریخی باید تحت شرایط مناسب محافظت شود. از هر گونه ایجاد تغییر در محیط فیزیکی باغ که توازن اکولوژیک آن را به خطر اندازد، می‌باید پرهیز نمود. این قواعد در مورد کلیه جنبه‌های زیرسازی، اعم از داخلی یا بیرونی، صدق می‌کند (کارهایی نظیر زه‌کشی، سیستم‌های آبیاری، راه‌سازی، احداث توقفگاه، حصارکشی، ایجاد امکانات رفاهی برای بازدیدکنندگان، و غیره).

ماده ۱۵

هیچ کار مرمتی و، بالاتر از همه، هیچ کار بازسازی در یک باغ تاریخی نباید بدون تحقیق کامل و اولیه صورت گیرد. با کمک این تحقیق می‌توان تضمین نمود که کار مرمت یا بازسازی بر اساس اصول علمی انجام می‌شود و همه چیز، از حفاری گرفته تا جمع‌آوری اسناد مربوط به باغ مورد بحث و باغهای مشابه، را در بر خواهد گرفت. قبل از آغاز هر کار عملی، باید پروژه‌ای بر اساس تحقیق مذکور تهیه و به گروهی از کارشناسان تحویل شود تا مشترکاً آن را مطالعه و بررسی و سپس تأیید نمایند.

ماده ۱۶

باید در کار مرمت توجه کافی به مراحل متوالی تکامل باغ مبذول داشت. اصولاً نباید برای هیچ دوره‌ای نسبت به سایر دوره‌ها اولویت قائل شد مگر در موارد استثنایی که درجه زوال یا تخریب قسمتهای معین یک باغ به حدی باشد که تصمیم به بازسازی آن با استفاده از نشانه‌های باقی مانده یا یک مدرک مستند و موثق گرفته شود. این کار بازسازی را در موارد استثنایی تر می‌توان در قسمتهایی از باغ انجام داد که کم‌ترین فاصله را با ساختمان موجود در آن دارند، هدف از این کار نمایان ساختن اهمیتی است که این قسمتها در نقشه دارند.

ماده ۱۷

در جایی که باغ کاملاً نابود شده یا هیچ چیز به جز مدرک مبتنی بر حدس و گمان از جنبه‌های متوالی آن وجود ندارد، جای هیچ گونه تلاشی برای بازسازی هر چیزی در طبیعت یک باغ تاریخی

باقی نمی ماند. کار ملهم از اشکال سنتی که تحت شرایط فوق در محوطه باغ سابق یا محوطه ای که هیچگاه وجود نداشته است، انجام شود، مبنای حقیقی نداشته و نمی توان آن را در زمره باغهای تاریخی قلمداد کرد.

ماده ۱۸

گر چه هر باغ برای مشاهده و گردش در آن طراحی می شود، دسترس به آن باید به حدی که اندازه و میزان آسیب پذیری آن اجازه می دهد محدود شود، تا بدین طریق بتوان بافت فیزیکی و پیام فرهنگی باغ را حفظ کرد.

ماده ۱۹

باغ تاریخی به دلیل ماهیت و هدفی که دارد، مکانی آرام و مساعد برای تماس انسانها، سکوت، و تعمق در باره طبیعت است. این مفهوم استفاده روزانه باغ، می باید مغایر با نقش آن در مواقع نادر برگزاری مراسم جشن و سرور باشد. شرایط این گونه استفاده های موقت از یک باغ تاریخی باید به روشنی تعیین شود تا مراسم جشن و سرور به جای تخریب یا آسیب وارد کردن به باغ، در خدمت افزایش فایده بصری از باغ درآید.

ماده ۲۰

اگر چه باغهای تاریخی به نحوی برای انجام بازیهای آرام و روزانه مناسبند، شایسته است مناطق جداگانه ای نیز در مجاورت این باغها طراحی و تعبیه شود تا بتوان بازیها و ورزشهای پرنشاط و مفرح را نیز در آنها انجام داد. بدین ترتیب نیازهای مردم در این رابطه بدون ایراد لطمه به حفاظت باغها و مناظر تاریخی برآورده می شود.

ماده ۲۱

کار نگهداری و حفاظت، زمان بندی تنظیم شده مطابق با فصلها و عملیات مختصری که به کمک آنها اصالت باغ اعاده می شود، همیشه باید بر نیازهای استفاده عملی، اولویت داشته باشد. تدارکات لازم برای بازدید از باغ تاریخی باید طی قواعدی که به کمک آنها روح باغ حفظ می شود، معین گردد.

ماده ۲۲

در صورتی که باغ قبلا دیوارکشی شده است، نباید اقدام به برداشتن دیوارها بدون بررسی اولیه همه عواقبی که ممکن است در اثر این کار منجر به تغییر فضا و حال و هوای باغ شده و بر محافظت آن اثر سوء گذارد، نمود.

حمایت قانونی و اداری

ماده ۲۳

مقامات مسئول موظفند طبق نظر کارشناسان ذی‌ربط اقدامات حقوقی و اداری لازم برای شناسایی، فهرست‌برداری، و حمایت از باغهای تاریخی به عمل آورند. محافظت از این گونه باغها باید در چهارچوب برنامه‌های استفاده از زمین پیش‌بینی شده و این پیش‌بینی چنان‌که باید و شاید در اسناد مربوط به برنامه‌ریزی منطقه‌ای و محلی ذکر گردد.

ماده ۲۴

باغ تاریخی یکی از جلوه‌های میراث است که بقای آن به دلیل ماهیتی که دارد، نیازمند توجه بسیاری از سوی افراد متخصص است. لذا شایسته است که آموزش کافی این افراد اعم از مورخان، معماران، معماران مناظر، باغبانان، یا گیاه‌شناسان پیش‌بینی گردد.

ماده ۲۵

منشور حفاظت از شهرها و مناطق شهری تاریخی

(منشور واشنگتن ۱۹۸۷)

این سند در اجلاس عمومی ایکوموس در اکتبر ۱۹۸۷ در واشنگتن دی سی به تصویب رسید و معمولاً به عنوان «منشور واشنگتن» شناخته می شود.

مقدمه و تعاریف

۱. همه جوامع بشری، چه آنها که در طول زمان و به تدریج گسترش یافته اند و چه آنهایی که یک باره و در نتیجه تصمیم قبلی پدید آمده اند، نمودی از تنوع جوامع در سراسر تاریخ هستند.
۲. این منشور مربوط به مناطق شهری تاریخی بزرگ و کوچک شامل شهرها، شهرستانها، و مراکز یا محله های تاریخی به اضافه محیط طبیعی و یا ساخته دست بشر آنهاست. این مناطق گذشته از نقشی که به عنوان مدارک تاریخی دارند، حاوی ارزشهای فرهنگهای شهری سنتی نیز هستند. امروزه بسیاری از این مناطق به واسطه توسعه شهری که در نتیجه صنعتی شدن در همه جوامع صورت می گیرد، مورد تهدید قرار گرفته، از لحاظ فیزیکی تنزل یافته، و مورد بی اعتنایی قرار گرفته اند، آسیب دیده یا حتی تخریب می شوند.
۳. شورای بین المللی بناها و اماکن (ایکوموس) برای مقابله با این وضعیت تأسف بار که غالباً ضررهای جبران ناپذیر فرهنگی، اجتماعی، و حتی اقتصادی در پی دارد، تنظیم یک منشور بین المللی حفاظت و مرمت بناها و اماکن (این منشور معمولاً به نام «منشور ونیز» خوانده می شود) را ضروری می داند. در این متن جدید، اصول، اهداف، و روشهای لازم برای حفاظت شهرها و مناطق شهری تاریخی، تعریف می شود. این منشور همچنین خواستار افزایش هماهنگی میان زندگی خصوصی و اجتماعی در این مناطق و نیز ترغیب محافظت از آن دسته اموال فرهنگی، هر چند کوچک از نظر مقیاس، است که حافظه نوع بشر را می سازد.
۴. همان گونه که در توصیه نامه حراست و نقش معاصر مناطق تاریخی (ورشو-نایروبی، ۱۹۷۶) و نیز در سایر اسناد گوناگون بین المللی بیان شده است، درک متداول از معنای حفاظت از شهر و مناطق شهری تاریخی، عبارت است از: اتخاذ گامهای لازم برای حمایت، حفاظت، و مرمت این دسته از شهرها و مناطق و همچنین توسعه و انطباق هماهنگ آنها با زندگی معاصر.

اصول و اهداف

۱. برای داشتن بیشترین تاثیر، حفاظت از شهرهای تاریخی و هر آبادی تاریخی دیگر باید بخشی ناگسسته‌ای از سیاستهای منسجم توسعه اقتصادی و اجتماعی و نیز برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای در همه سطوح باشد.
۲. خصوصیتی که باید حفظ شوند، ویژگی تاریخی بودن شهر یا منطقه شهری و همه عناصر مادی و معنوی که این ویژگی را متجلی می‌سازد در بر می‌گیرند، به خصوص:
  - الف) الگوهای شهری که با معابر و خیابانها مشخص می‌شود؛
  - ب) ارتباطات بین ساختمانها و فضاهاى سبز و باز؛
  - ج) شکل ظاهری، داخلی و خارجی، ساختمانها که با مقیاس، اندازه، سبک، مصالح ساختمانی، رنگ، و تزئینات مشخص می‌شود؛
  - د) ارتباط میان شهر یا منطقه شهری و محیط اطراف آن، هم محیط طبیعی و هم محیط ساخته دست بشر؛ و
  - ه) کار ویژه‌های گوناگونی که شهر یا منطقه شهری در طول زمان به دست آورده است.

هرگونه تهدید این شرایط و خصوصیات اصالت شهر یا منطقه شهری تاریخی را به مخاطره خواهد انداخت.

۳. مشارکت و مداخله ساکنین، برای موفقیت برنامه حفاظت ضرور داشته و باید تشویق شود. حفاظت شهرها و مناطق شهری تاریخی پیش از هر چیز به ساکنین آنها مربوط است.
۴. حفاظت در یک شهر یا منطقه شهری تاریخی، مستلزم دوراندیشی، یک ره‌یافت سیستماتیک و انضباط عمل است. ضروری است از سخت‌گیری و عدم انعطاف پرهیز کرد چرا که موارد فردی می‌تواند، مشکلات خاصی در پی داشته باشد.

روشها و ابزارها

۵. قبل از برنامه‌ریزی برای حفاظت، انجام یک سری مطالعات با استفاده از علوم متفاوت، ضرورت دارد.
  - در تدوین برنامه‌های حفاظت، همه عوامل مرتبط، شامل باستان‌شناسی، تاریخ، معماری، قواعد فنی، جامعه‌شناسی، و اقتصاد را باید مدنظر قرار داد.
  - لازم است اهداف اصولی برنامه حفاظت، همچنین اقدامات حقوقی، اداری، و مالی لازم برای دستیابی به این اهداف، به روشنی مشخص شود.
  - هدف از برنامه حفاظت باید تضمین یک رابطه هماهنگ میان مناطق شهری تاریخی و شهری به عنوان یک کلیت باشد.
  - می‌باید در برنامه حفاظت مشخص کرد که کدام یک از ساختمانها باید محافظت شوند و کدام

- تحت شرایط معین و کدام تحت شرایط کاملاً استثنایی قابل محافظت هستند.
- قبل از هر گونه مداخله و شروع به کار، باید همه شرایط موجود را مستند کرد.
- برنامه حفاظت باید از سوی ساکنین منطقه تاریخی مورد حمایت قرار گیرد.
- ۶. تا تصویب برنامه حفاظت، هرگونه اقدام حفاظتی اضطراری باید مطابق با اصول و اهداف این منشور و منشور و نیز انجام شود.
- ۷. نگهداری مستمر برای حفاظت موثر شهر یا منطقه شهری تاریخی، اهمیت به سزایی دارد.
- ۸. کار ویژه‌ها و فعالیتهای جدید باید با ویژگی شهر یا منطقه شهری تاریخی سازگار باشد.

جرح و تعدیل این مناطق با زندگی معاصر، مستلزم انجام دقیق اصلاحات در تسهیلات خدمات عمومی است.

- ۹. اصلاح سکونت باید یکی از اهداف اساسی حفاظت باشد.
- ۱۰. هنگامی که لزوم احداث ساختمانهای جدید یا جرح و تعدیل ساختمانهای موجود احساس شد، رعایت شبکه معابر موجود، به خصوص با توجه به مقیاس و اندازه، ضرورت دارد.

نباید از خلق عناصر جدید هماهنگ با محیط بازماند، چرا که این قسمتها می‌توانند به غنای منطقه کمک نمایند.

- ۱۱. اطلاع از گذشته یک شهر تاریخی یا منطقه شهری باید توسط پی‌گردیهای باستان‌شناختی و محافظت درخور یافته‌های باستان‌شناختی بسط داد.
- ۱۲. عبور و مرور و وسایط نقلیه داخل یک شهر یا منطقه شهری تاریخی می‌باید کنترل شود و برای احداث توقفگاهها به نحوی که به بافت تاریخی یا محیط آن آسیب نرسانند، برنامه‌ریزی شود.
- ۱۳. در صورت لزوم، پیش‌بینی احداث بزرگراههای عمده در برنامه‌ریزی شهری یا منطقه‌ای، طراحی این بزرگراهها به گونه‌ای باشد که با عبور از میان شهر یا منطقه شهری تاریخی در آنها شکاف ایجاد نکنند، بلکه دسترسی به آنها را آسان سازند.
- ۱۴. شهرهای تاریخی باید در برابر سوانح طبیعی و بلایایی چون آلودگی هوا و زلزله حمایت شوند تا بدین ترتیب حراست از میراث و تأمین جانی و رفاه ساکنین میسر شود.

سانحه طبیعی، هر چه باشد، اقدامات پیشگیرانه و مرمتی پس از وقوع سانحه باید منطبق با ویژگی به خصوص اموال مربوطه باشد.

- ۱۵. یک برنامه اطلاع‌رسانی عمومی، به منظور جلب مشارکت و مداخله ساکنین، باید تنظیم شود و در این راه باید ابتدا از کودکان در سنین مدرسه آغاز کرد. فعالیت انجمنهای مردمی برای حمایت از میراث نیز باید ترغیب شده و اقدامات مالی در راستای حفاظت و مرمت انجام

شود.

۱۶. تدارک آموزش تخصصی برای همه صاحبان مشاغل مرتبط با حفاظت، ضرورت دارد.

منشور حمایت و مدیریت میراث باستان‌شناسی (۱۹۹۰)

تهیه شده توسط کمیته بین‌المللی مدیریت میراث باستان‌شناسی^۱ و تأیید شده در نهمین اجلاس ایکوموس در لوزان در سال ۱۹۹۰.

مقدمه

همگان اذعان دارند که شناخت و درک علل پیدایش و تحول جوامع بشری، انسان را در شناسایی ریشه‌های فرهنگی و اجتماعی او به نحو قابل توجهی یاری خواهد کرد.

میراث باستان‌شناسی، ثبت اساسی فعالیت‌های انسان در زمانهای پیشین است. از این روی حمایت و مدیریت صحیح این میراث، باستان‌شناسان و دیگر محققان را قادر می‌سازد تا از طرف و به نفع نسل‌های حاضر و آینده به مطالعه و تفسیر آن بپردازند.

حمایت از این میراث نمی‌تواند تنها مبتنی بر استفاده از فنون باستان‌شناسی باشد، بلکه این امر مستلزم وجود یک زمینه وسیع‌تر از نظر اطلاعات و مهارت‌های حرفه‌ای و علمی است. برخی از عناصر میراث باستان‌شناسی، اجزای ساختارهای معماری هستند. در چنین مواردی عناصر مورد نظر می‌باید طبق معیار حمایت از این گونه ساختارها که در «منشور حفاظت و مرمت بناهای تاریخی و محوطه‌ها» (منشور ۱۹۶۶ و نیز) مشخص شده است، حمایت کنند.

سایر عناصر میراث باستان‌شناسی، بخشی از سنت‌های زنده مردم بومی را تشکیل می‌دهد و مشارکت گروه‌های فرهنگی محلی برای حمایت و محافظت از این گونه محوطه‌ها و بناهای تاریخی، ضرورت دارد.

بنا بر این دلایل و عوامل دیگر، حمایت از میراث باستان‌شناسی باید مبتنی بر همکاری موثر میان صاحبان حرف متعدد و متنوع باشد. این حمایت، همچنین مستلزم همکاری میان مقامات دولتی، محققان آکادمیک، سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و عموم مردم است.

بنا بر این، منشور حاضر، اصول مربوط به جنبه‌های مدیریت میراث باستان‌شناسی را تشریح می‌نماید. اینها عبارتند از: مسئولیت‌های مقامات عمومی و قانون‌گذاری، اصول مربوط به انجام حرفه‌ای روند تهیه فهرست، برآورد، حفاری، مستندسازی، تحقیق، نگهداری، حفاظت، مراقبت، بازسازی، آموزش، معرفی، دستیابی و استفاده عمومی از میراث و آموزش تخصصی صاحبان حرف مرتبط با حمایت از میراث باستان‌شناسی.

۱. International Committee for the Management of Archaeological Heritage, ICAHM

این منشور از موفقیت منشور ونیز به عنوان مجموعه‌ای از رهنمودها و یک منبع عقاید برای سیاستها و عملکرد دولتها و نیز محققان و حرفه‌ایها الهام گرفته است. این منشور ناگزیر از انعکاس بسیاری اصول و رهنمودهای اساسی و معتبر جهانی است. بدین دلیل نمی‌تواند مسائل و امکانات خاص مناطق یا کشورها را مد نظر قرار دهد. لذا ضروری است برای رفع این نیازها در سطوح منطقه‌ای و ملی، اصول و رهنمودهای دیگری تنظیم و بدین وسیله منشور حاضر تکمیل شود.

ماده ۱) تعریف و مقدمه

میراث باستان‌شناسی آن بخش از میراث مادی است که اطلاعات اولیه در مورد آنها با استفاده از روشهای باستان‌شناسی به دست می‌آید. این میراث همه آثار و نشانه‌های حیات انسان را در بر گرفته و شامل مکانهای مربوط به همه مظاهر فعالیت بشر، ساختارهای متروکه، و بقایای همه انواع (از جمله غارها و زیرزمینها و محوطه‌های زیرآب) به اضافه همه ملحقات فرهنگی منقول آنهاست.

ماده ۲) سیاستهای یکپارچه حمایت

میراث باستان‌شناسی یک سرمایه فرهنگی ناپایدار و تجدید ناپذیر است. به این دلیل، برای به حداقل رساندن تخریب میراث باستان‌شناسی، استفاده از زمین باید کنترل و متحول شود. سیاستهای حمایت از میراث باستان‌شناسی، باید مکمل سیاستهای مربوط به استفاده از زمین، تحول، و برنامه‌ریزی در مورد آن و نیز سیاستهای فرهنگی، زیست محیطی و آموزشی باشد. ایجاد ذخایر باستان‌شناسی، قسمتی از این سیاستها را تشکیل می‌دهد. حمایت از میراث باستان‌شناسی باید به کمک سیاستهای برنامه‌ریزی در سطوح بین‌المللی، ملی، منطقه‌ای، و محلی انجام شود. مشارکت فعال عموم مردم باید بخشی از سیاستهای حمایت از میراث باستان‌شناسی باشد. این مشارکت هنگامی ضروری است که میراث مردم بومی در میان است. مشارکت باید بر پایه دستیابی به اطلاعات لازم برای اتخاذ تصمیم استوار باشد. لذا پیش‌بینی آموزش به عموم مردم، یک عنصر اساسی در حمایت تکمیلی است.

ماده ۳) قانون‌گذاری و اقتصاد

حمایت از میراث باستان‌شناسی را باید به منزله یک الزام و تعهد اخلاقی برای همه آحاد بشر دانست، این حمایت یک مسئولیت مشترک همگانی نیز هست. این امر باید با وضع قوانین مناسب و تخصیص بودجه کافی به منظور حمایت از برنامه‌های لازم برای مدیریت موثر میراث، تایید و مورد پذیرش قرار گیرد. میراث باستان‌شناسی، متعلق به کل جامعه بشری است و از این روی همه کشورها وظیفه دارند، تأمین بودجه کافی، برای حمایت از آن را تضمین نمایند.

قانون باید حمایت از میراث باستان‌شناسی را متناسب با نیازها، تاریخ، و سنت‌های هر کشور و منطقه میسر سازد و رفع نیازهای حمایتی و تحقیقاتی در محل وقوع میراث باستان‌شناسی را تدارک ببیند.

قانون باید مبتنی بر این مفهوم باشد که میراث باستان‌شناسی، میراث متعلق به کل بشریت و گروه‌های مردمی است و منحصرأ محدود به یک فرد یا ملت نمی‌باشد. با وضع قانون، می‌باید هر گونه تخریب، بی‌اعتنایی به ارزشها یا تغییر شکل در هر محوطه باستان‌شناسی یا بنای تاریخی، و یا در محیط اطراف آن بدون اطلاع و رضایت مقام باستان‌شناسی ذی‌ربط را ممنوع کرد.

قانون باید اصولاً در مواردی که تخریب میراث باستان‌شناسی مجاز شناخته شده است، تحقیقات کامل باستان‌شناسی و مستندسازی را تکلیف قانونی و لازم‌الاجرا نماید.

قانون باید نگهداری و حفاظت صحیح از میراث باستان‌شناسی را تکلیف و تصریح نماید. می‌باید در صورت نقض قوانین ناظر بر میراث باستان‌شناسی، مجازات‌های قانونی کافی و لازم مقرر شود.

در صورتی که قانون تنها حمایت از آن دسته عناصر میراث باستان‌شناسی را که در یک فهرست منتخب قانونی ثبت شده‌اند، پیش‌بینی کرده است، باید حمایت موقت از محوطه‌ها و بناهای تاریخی که تحت حمایت نیستند و یا به تازگی کشف شده‌اند تا زمانی که یک ارزیابی باستان‌شناسی قابل تحقیق باشد، نیز پیش‌بینی شود.

پروژه‌های توسعه یکی از عمده‌ترین تهدیدات فیزیکی برای میراث باستان‌شناسی به شمار می‌روند، لذا می‌باید با وضع قوانین مناسب دست اندرکاران توسعه را مکلف نمود که قبل از اجرای طرح‌های توسعه، یک سری مطالعات مربوط به تأثیر منفی توسعه بر میراث باستان‌شناسی را ترتیب دهند و در قوانین مورد نظر باید تصریح شود که هزینه این مطالعات جزو هزینه‌های پروژه‌های توسعه محسوب شده و از دست اندرکاران توسعه دریافت می‌شود.

در وضع قوانین مرتبط با میراث باستان‌شناسی این اصل باید حکم باشد که برنامه‌های توسعه به گونه‌ای طراحی شود که کم‌ترین اثر منفی را بر میراث باستان‌شناسی بگذارد.

ماده (۴) برآورد

برای حمایت از میراث باستان‌شناسی، حتی‌المقدور باید کامل‌ترین اطلاعات را از حدود و ماهیت آن داشت. بنا بر این انجام برآورد عمومی از منابع باستان‌شناسی، یک ابزار کار ضروری در امر توسعه استراتژیهای حمایت از میراث باستان‌شناسی به شمار می‌رود. در نتیجه، انجام برآورد باستان‌شناسی باید یک الزام و تعهد اساسی در امر حمایت و مدیریت میراث باستان‌شناسی باشد.

همزمان، فهرست‌های مربوطه، به منزله منبع اولیه‌ای از بایگانیهای اطلاعاتی لازم برای مطالعه و تحقیق علمی هستند. لذا گردآوری این فهرست‌ها را باید به عنوان یک روند مستمر و پویا دانست. بدیهی است که این فهرست‌ها باید همه گونه اطلاعات از نظر سطوح مختلف اهمیت و اعتبار را در بر

داشته باشند، چرا که حتی اطلاعات سطحی نیز می‌تواند نقطه آغازی برای اقدامات حمایتی باشد.

ماده (۵) تحقیقات

اصولاً باستان‌شناسی بر تحقیقات علمی در زمینه میراث باستان‌شناسی متکی است. در انجام این تحقیقات باید شامل همه روشهای موجود باشد، از فنون غیر مخرب نمونه‌برداری تا حفاری کامل. این مسئله باید یک اصل فراگیر باشد که جمع‌آوری اطلاعات در مورد میراث باستان‌شناسی نباید باعث تخریب و نابودی یک مدرک باستان‌شناسی شود، مگر اینکه این تخریب برای تحقق اهداف حمایتی یا علمی تحقیقات لازم باشد. بنا بر این استفاده از فنون غیر مخرب پیمایش هوایی و زمینی و نمونه‌برداری نسبت به حفاری کامل ارجحیت دارد و باید تا حد امکان ترغیب شود.

از آنجاکه حفاری همیشه متضمن لزوم انتخاب یک مدرک و گواه برای مستندسازی و حفاظت آن به بهای از دست دادن سایر اطلاعات است و حتی در جریان آن امکان تخریب کامل یک بنای تاریخی وجود دارد، لذا اتخاذ تصمیم برای انجام حفاری باید با تأمل کافی صورت گیرد. حفاری باید در محوطه‌ها و بناهای تاریخی که در معرض تهدید توسعه، تغییر کاربری از زمین، غارت میراث باستان‌شناسی، یا زوال طبیعی هستند، انجام شود.

در موارد استثنایی می‌توان در محوطه‌هایی که در معرض تهدید نیستند، برای روشن کردن مسائل تحقیقاتی یا تفسیر موثرتر آنها و معرفی به عموم، حفاری نمود. در این گونه موارد، قبل از حفاری باید در مورد اهمیت محوطه، ارزیابی و بررسی کامل علمی صورت گیرد.

حفاری باید ناتمام بوده، قسمتی از کار برای تحقیقات آینده دست نخورده بماند.

لازم است گزارش منطبق با استاندارد قابل قبول، در دسترس جامعه علمی قرار گیرد و طی هر یک دوره معقول، پس از حصول نتایج حفاری، در فهرست مربوطه درج شود.

حفاریها باید طبق اصول مشخص شده در توصیه‌نامه ۱۹۵۶ یونسکو راجع به اصول بین‌المللی قابل اجرا برای حفاریهای باستان‌شناسی و استانداردهای حرفه‌ای قابل قبول بین‌المللی و ملی انجام شود.

ماده (۶) نگهداری و حفاظت

هدف کلی مدیریت میراث باستان‌شناسی باید حفاظت از بناهای تاریخی و محوطه‌ها در محل وقوع آنها باشد. هر گونه انتقال عناصر میراث باستان‌شناسی به محلهای دیگر، نشانه نقض اصول حفاظت از میراث در بستر اصلی آن است. این اصل بر نیاز به نگهداری، حفاظت، و مدیریت صحیح تأکید دارد. این امر همچنین حاکی از این اصل است که اگر امکان پیش‌بینی نگهداری و مدیریت صحیح میراث باستان‌شناسی پس از انجام حفاری وجود ندارد، نباید آن را با انجام حفاری و یا پس از آن در معرض خطر قرار داد.

لازم است تعهد و مشارکت محلی به عنوان وسیله‌ای برای ارتقای نگهداری میراث باستان‌شناسی ترویج و ترغیب شود. این اصل به خصوص در برخورد با میراث مردم بومی یا گروههای فرهنگی

محلی اهمیت دارد. حتی در برخی موارد، شایسته است مسئولیت حمایت و مدیریت محوطه‌ها و بناهای تاریخی به مردم بومی واگذار شود.

به دلیل وجود محدودیتهای اجتناب‌ناپذیر منابع در دسترس، به ناچار نگهداری جدی باید به نحو‌گزینشی انجام شود. لذا نگهداری باید شامل یک نمونه از گونه‌های متنوع محوطه‌ها و بناهای تاریخی با تکیه بر ارزیابی علمی اهمیت و ویژگی بارز آنها بوده و محدود به بناهای تاریخی برجسته‌تر و دارای جذابیت بصری نباشد. اصول «توصیه‌نامه‌های ۱۹۵۶ یونسکو» می‌باید در مورد نگهداری و حفاظت میراث باستان‌شناسی به کار گرفته شود.

ماده ۷) معرفی، آموزش، بازسازی

معرفی میراث باستان‌شناسی به عموم مردم یک روش اصولی برای بالا بردن سطح درک و فهم آنها از ریشه‌های پیدایش و تحول جوامع فعلی است. به علاوه، معرفی میراث باستان‌شناسی مهمترین راه افزایش درک نیازهای موجود به حمایت از این میراث است.

معرفی و آموزش را باید به عنوان یک تفسیر عمومی از وضعیت رایج اطلاعات قلمداد کرد و به این دلیل معرفی و آموزش باید مکرراً اصلاح شود و مورد تجدید نظر قرار گیرد. در انجام معرفی و آموزش می‌باید به راههای چند بعدی دسترسی به درک گذشته توجه کرد.

بازسازی دو هدف و کارویژه مهم را محقق می‌سازد: تحقیق تجربی و تفسیر. در انجام این دو کار باید نهایت احتیاط را نمود تا از به هم خوردن هر مدرک باستان‌شناسی باقی مانده از گذشته جلوگیری شود و نیز باید مدرک واقع در همه منابع را به منظور دستیابی به اصالت در نظر گرفت.

ضمناً تا جایی که امکان دارد، بازسازی نباید بر روی بقایای باستان‌شناسی انجام شود و باید اصل اثر قابل تشخیص باشد.

ماده ۸) آموزش تخصصی حرفه‌ای

استانداردهای بالای دانشگاهی با استفاده از بسیاری قواعد علمی مختلف، نقش اساسی در مدیریت میراث باستان‌شناسی دارد. بنابراین لازم است تربیت تعداد کافی از صاحبان حرف متخصص در ارتباط با میراث باستان‌شناسی و در عرصه‌های مربوط به کارشناسی، یک هدف عمده در تدوین سیاستهای آموزش همه کشورهای باشد. نیاز به توسعه کارشناسی در عرصه‌های معین بسیار تخصصی، محتاج همکاری بین‌المللی است.

می‌باید هدف از آموزش آکادمیک باستان‌شناسی، ایجاد تغییر در سیاستهای حفاظتی و جایگزینی محافظت از میراث در محل وقوع آن به جای حفاری باشد. همچنین این حقیقت را باید مورد توجه قرار داد که مطالعه تاریخ مردم بومی نیز به اندازه مطالعه در مورد بناهای تاریخی و محوطه‌ها برای حفاظت و درک میراث باستان‌شناسی اهمیت دارد.

حمایت از میراث باستان‌شناسی، یک روند توسعه مستمر و پویاست. به همین دلیل است که

باید به حرفه‌هایی که در این عرصه کار می‌کنند، فرصت داد تا دانششان در این زمینه را به روز نمایند. برنامه‌های آموزشی پس از دوره لیسانس با تأکید ویژه بر حمایت و مدیریت میراث باستان‌شناسی باید گسترش یابد.

ماده ۹) همکاری بین‌المللی

میراث باستان‌شناسی، متعلق به کل بشریت است. به این دلیل وجود همکاری بین‌المللی در توسعه و حفظ استانداردهای مدیریت ضروری است.

نیاز مبرمی به ایجاد مکانیسم‌های بین‌المللی برای مبادله اطلاعات و تجربه میان صاحبان حرفی که با مدیریت میراث باستان‌شناسی سر و کار دارند، احساس می‌شود. این امر مستلزم سازمان‌دهی کنفرانسها، سمینارها، کارگاهها، و غیره در سطوح جهانی و منطقه‌ای و نیز تاسیس مراکز منطقه‌ای مطالعات مربوط به آموزش پس از دوره لیسانس می‌باشد.

ایکوموس باید این جنبه را از طریق گروه‌های متخصص خود در برنامه‌های میان مدت و بلندمدت خود ارتقا بخشد.

مبادلات بین‌المللی نیروهای متخصص، به عنوان وسیله‌ای در جهت بالا بردن سطح استانداردهای مدیریت میراث باستان‌شناسی، نیز باید گسترش یابد.

می‌باید برنامه‌های کمک فنی در عرصه مدیریت میراث باستان‌شناسی، تحت نظارت ایکوموس افزایش یابد.

رهنمودهایی در ارتباط با آموزش و تربیت در حفاظت آثار، مجموعه‌ها، و محوطه‌ها (۱۹۹۳)

مجمع عمومی شورای بین‌المللی بناها و محوطه‌ها، ایکوموس، در دهمین نشست خود در کولومبو، سریلانکا از ۳۰ ژولای تا ۷ اوت، ۱۹۹۳؛

با توجه به گستره میراث در برگیرنده مفهوم آثار، مجموعه‌ها و محوطه‌ها؛

با توجه به تنوع وسیع کنشها و رفتارهای لازم برای حفاظت این گونه منابع میراث و ضرورت انضباط عمومی برای هدایت آنها؛

با پذیرش این امر که بسیاری از حرف‌مختلف نیازمند همکاری در انضباط عمومی حفاظت در دست انجامند و نیازمند به آموزش و تربیت لازم برای دستیابی به یک ارتباط خوب و عمل هماهنگ شده در زمینه حفاظتند؛

با توجه به منشور ونیز و دکترین مرتبط با ایکوموس و نیاز به فراهم آوردن یک مرجع برای نهادها و موسسات درگیر پیشبرد برنامه‌های تربیت، و کمک به تعریف و گردآوری استانداردهای صحیح و معیارهای مناسب در برخورد با نیازهای فنی و فرهنگی خاص در هر اجتماع و منطقه؛

رهنمودهای زیر به تثبیت می‌رسد و توصیه می‌کند که این رهنمودها برای اطلاع نهادها و سازمانها و مقامات مرتبط توزیع شود.

هدف رهنمودها

۱. هدف از این سند پیشبرد پایدار ساختن استانداردها و رهنمودهایی برای آموزش و تربیت در زمینه حفاظت آثار، مجموعه بناها (مجموعه‌ها) و محوطه‌هایی که به عنوان میراث فرهنگی از طریق کنوانسیون میراث جهانی ۱۹۷۲ تعریف شده است، آنها مشتمل بر بناهای تاریخی، نواحی و شهرهای تاریخی، محوطه‌های باستان‌شناسی و محتویات مرتبط با آن، و نیز منظرگاههای تاریخی و فرهنگی هستند. حفاظت آنها برای حال و آینده امری مستمر و فوری است.

حفاظت

۲. امروزه حفاظت میراث فرهنگی به عنوان واقعیتی در زمینه توسعه فرهنگی و محیطی شناخته شده است. استراتژیهای مدیریت پایدار برای تغییری که به میراث احترام می‌گذارد نیازمند ادغام رفتارهای حفاظتی با اقتصاد معاصر و اهداف اجتماعی که توریسم را نیز در بر می‌گیرد، می‌باشد.

۳. هدف حفاظت طولانی کردن عمر میراث فرهنگی است و اگر امکان داشته باشد، روشن نمودن پیامهای تاریخی و هنری مرتبط با آن بدون از دست دادن اصالت و مفهوم آن است. حفاظت فعالیتی فرهنگی، هنری، فنی، و صنعتی است که مبتنی بر مطالعات علمی و انسانی و تحقیقات نظام‌مند است. حفاظت می‌باید به محتوی و بستر فرهنگی احترام بگذارد.

برنامه‌ها و دوره‌های آموزش و تربیت

۴. نیاز به گسترش یک برخورد جامع با میراثمان بر اساس تعدد و گوناگونی فرهنگی که مورد احترام متخصصین، استادکاران، و مدیران است، وجود دارد. حفاظت، نیاز به قدرت و توانایی مشاهده، تحلیل، و ترکیب دارد. حفاظتگر می‌باید دارای روش واقع‌بینانه انعطاف‌پذیری مبتنی بر آگاهی فرهنگی باشد، به طوری که باید در تمام کارهای عملی، آموزش، و تربیت مناسب، قضاوت دقیق و حس تناسب با دریافتی از نیازهای جامعه داشته باشد. بسیاری از مهارت‌های حرفه‌ای درگیر این فعالیت بین رشته‌ای هستند.

۵. کارهای حفاظتی می‌باید صرفاً به اشخاص لایق و ذی صلاح در این گونه فعالیتهای تخصصی واگذار شود. آموزش و تربیت در زمینه حفاظت می‌باید در میان حرفه‌ایها، حفاظتگرانی که قادر به انجام کارهای زیر باشند، فراهم آید:

الف) خواندن بنا، مجموعه، و محوطه و تشخیص اعتبار فرهنگی، عاطفی، و کاربردی آن؛

ب) دریافت تاریخ و فن‌آوری آثار، مجموعه‌ها، و محوطه‌ها برای بیان هویتشان، تدوین برنامه برای حفاظت، تفسیر نتایج این تحقیق؛

ج) درک محیط اثر، مجموعه، یا محوطه با محتویات و محیط اطرافش در ارتباط با دیگر بناها، باغها، یا منظرگاهها؛

د) دریافت و جذب کلیه منابع اطلاعاتی قابل دسترس مرتبط با آثار، مجموعه‌ها، یا محوطه‌های در دست مطالعه؛

ه) درک و تحلیل رفتار آثار، مجموعه‌ها، و محوطه‌ها به عنوان سیستمهای پیچیده؛

و) تشخیص عوامل داخلی و خارجی تخریب به عنوان پایه‌ای برای اقدام در خور؛

ز) بررسی و تهیه گزارشهای مصور قابل فهم برای خوانندگان غیرمتخصص آثار، مجموعه‌ها، یا محوطه‌ها از طریق وسایل گرافیکی مثل طرح اجمالی و عکس؛

ح) شناخت، درک، و به کارگیری کنوانسیونها و توصیه‌های یونسکو و ایکوموس و دیگر مشورهای شناخته شده، آیین‌نامه‌ها و رهنمودها؛

- ت) قضاوت عادلانه مبتنی بر اصول مشترک اخلاقی و پذیرش مسئولیت برای بهبود بخشیدن به حیات میراث فرهنگی درازمدت؛
- ی) تشخیص زمان درست مشورت، تعریف، و تشخیص حوزه‌های مورد مطالعه توسط متخصصان مختلف، به عنوان مثال نقاشیهای دیواری، مجسمه‌سازی، و اشیای هنری و تاریخی با ارزش و یا مطالعات مواد و سیستمها؛
- ک) به دست دادن توصیه‌های کارشناسی در ارتباط با استراتژیهای نگهداری، سیستمهای مدیریت، و چهارچوب سیاسی برای محافظت و حمایت محیطی آثار و محتویاتش و محوطه‌ها؛
- ل) تهیه مدارک کارهای انجام شده و در دسترس قرار دادن آنها؛
- م) کار با گروههای بینارشتهای با استفاده از روشهای معقول؛
- ن) همکاری با ساکنان، مدیران، و برنامه‌ریزان برای حل نزاعها و پیشبرد استراتژیهای مناسب حفاظت، متناسب با نیازها، تواناییها و منابع محلی.

اهداف دوره‌ها

۶. ضرورت دارد که تمام کسانی که ممکن است تاثیر مستقیم یا غیر مستقیم روی اموال فرهنگی داشته باشند از دانش نگرشها و برخوردهای حفاظت بهره‌مند شوند.
۷. عمل حفاظت میان رشته‌ای است. از این رو لازم است دوره‌ها نیز میان رشته‌ای باشند. حرفه‌ایها، شامل دانشگاهیان و استادکاران متخصصی که قبلاً صلاحیت معمول خود را دریافت نموده‌اند، نیاز به تربیت بیشتر برای «حفاظتگر» شدن دارند؛ این امر همچنین شامل کسانی می‌شود که خواهان کار و عملی شایسته در محیطهای تاریخی هستند.
۸. حفاظتگران می‌باید مطمئن شوند که تمام هنرمندان و صنعتگران آثار، مجموعه‌ها، و محوطه‌ها به اعتبار آثار احترام می‌گذارند.
۹. تربیت برای آمادگی به هنگام حوادث ناگوار با روشهای کم‌زیان در اموال فرهنگی باید از طریق اصلاح پیش‌نویسهای آتش‌نشانی و دیگر تدابیر امنیتی در دوره‌ها گنجانده شود.
۱۰. مهارتهای سنتی سرمایه فرهنگی ای ارزشمند هستند. استادکاران با مهارتهای دستی سطح بالا باید پرورش بیشتری برای کار حفاظت با دریافت آموزشهایی در زمینه تاریخ حرفه خود، جزئیات، تجربیات تاریخی، و تئوری حفاظت با توجه به ضرورت مستندسازی داشته باشند. لازم است که بسیاری از مهارتهای تاریخی ثبت و ضبط و احیا گردد.

سازمان آموزش و پرورش

۱۱. روشهای رضایت‌بخش بسیاری برای دستیابی به آموزش و پرورش لازم در دسترس است. تنوعهای آنها به سنتها و قوانین و نیز به بستر اقتصادی و اداری هر منطقه بستگی دارد. تبادل فعال نظریات و افکار در ارتباط با برخوردهای جدید با آموزش و پرورش بین موسسات ملی

- و در سطح بین‌المللی می‌باید تشویق شود. وجود شبکه همکاری بین اشخاص و نهادها برای توفیق چنین مبادله‌ای ضرورت دارد.
۱۲. آموزش و حساسیت بخشی برای حفاظت می‌باید در مدارس شروع شود و در دانشگاهها و مقاطع بالاتر ادامه یابد. این موسسات نقش مهمی در ارتقای آگاهی فرهنگی و بصری دارند گسترش توانایی برای مطالعه و درک عناصر میراث فرهنگی و ارائه آمادگی فرهنگی مورد نیاز داوطلبان آموزش و تربیت تخصصی. تربیت عملی مهارتهای دستی در مهارتهای حرفه‌ای باید تشویق شود.
۱۳. دوره‌های آموزش مستمر می‌توانند در ادامه آموزش و تربیت اولیه متخصصان باشند. دوره‌های بلندمدت و پاره‌وقت روش با ارزشی برای تعلیم پیشرفته است و در مراکز جمعیتی بزرگ مفید است. دوره‌های کوتاه‌مدت می‌توانند نگرشها را گسترش دهد ولی نمی‌توانند مهارتها را آموزش دهد یا درک عمیق از حفاظت را منتقل نمایند. این دوره‌ها می‌توانند تفکرات و فنون حفاظت در مدیریت محیط طبیعی و ساخته شده و اشیای موجود در آن را معرفی نمایند.
۱۴. شرکت‌کنندگان در دوره‌های تخصصی باید از ظرفیت بالایی برخوردار باشند و قبلاً آموزش و پرورش مناسب را در بستر عملی داشته باشند. دوره‌های تخصصی می‌باید بیش‌رشته‌ای و به همراه موضوعات پایه‌ای برای تمام شرکت‌کنندگان و موضوعات انتخابی برای گسترش تواناییها و یا پرکردن خلاءهایی در آموزش و پرورش قبلی باشد. برای تکمیل آموزش و پرورش حفاظت‌گران یک دوره کارورزی برای دادن تجارب عملی توصیه می‌شود.
۱۵. هرکشور یا گروه منطقه‌ای می‌باید برای توسعه حداقل یک موسسه سازمان‌یافته به طور جامع را برای ارائه آموزش و پرورش و دوره‌های تخصصی مورد تشویق قرار دهد. این امر ممکن است ده‌ها سال برای ایجاد خدمات حفاظت‌ذی صلاح زمان ببرد. بنا بر این تدابیر کوتاه‌مدت خاص ممکن است مورد نیاز باشد که مشتمل بر پیوند ابتکارات جدید در برنامه‌های موجود به منظور رسیدن به برنامه‌های جدید کاملاً پیشرفته باشد. تبادل ملی و منطقه‌ای و بین‌المللی معلمان و متخصصین و دانشجویان می‌باید مورد تشویق قرار گیرد. ارزش‌یابی منظم برنامه‌های آموزش حفاظت توسط افراد هم‌تراز ضرورت دارد.

منابع

- ۱۶) نمونه‌هایی از منابع مورد نیاز برای دوره‌های تخصصی عبارتند از:
- (الف) شرکت‌کننده کافی در سطح مورد نیاز که تعداد مطلوب آن ۱۵ تا ۲۰ نفر است؛
- (ب) یک هماهنگ‌کننده تمام وقت با حمایت اداری مناسب؛
- (ج) آموزگاران با دانش نظری و تجارب عملی قابل اعتماد در حفاظت، و توانایی تدریس؛
- (د) تسهیلات کامل مشتمل بر فضای سخنرانی به همراه تجهیزات سمعی - بصری، ویدئو، گیره، استودیوها، آزمایشگاهها، کارگاهها، اتاقهای سمینار و دفتر کار؛
- (ه) کتابخانه و مرکز اسناد، مجموعه‌های مرجع، تسهیلات برای مشارکت تحقیقاتی و

- دستیابی به شبکه اطلاع‌رسانی کامپیوتری را فراهم می‌سازد؛
(ز) مجموعه‌ای آثار، مجموعه‌ها، و محوطه‌ها در فاصله‌ای معقول.
- (۱۷) حفاظت متکی بر ارائه مستندسازی کافی برای درک بناها، مجموعه‌ها، یا محوطه‌ها و محیطهای مربوط است. هر کشور می‌باید دارای یک موسسه برای تحقیق و آرشیوی برای ثبت و ضبط میراث فرهنگی و تمام کارهای حفاظتی مربوط به آن داشته باشد. دوره می‌باید در حدود مسئولیتهای آرشیوی کار کند که در سطح ملی شناخته شده باشد.
- (۱۸) تامین بودجه برای حق الزحمه تدریس و امرار معاش ممکن است نیاز به مقدمات خاص برای شرکت‌کنندگان شاغل داشته باشد، زیرا ممکن است ایشان مسئولیتهای شخصی داشته باشند.

سند نارا در رابطه با اصالت (۱۹۹۴)

پیشگفتار

۱. ما کارشناسان گردآمده در نارا (ژاپن) مایل به ابزار تشکر از روح سخاوتمند و درایت مسئولین ژاپنی در فراهم آوردن اجتماعی به موقع هستیم که این امکان ما را در به چالش کشاندن تفکر قراردادی در میدان حفاظت و جستجوی راهکارها و شیوه‌های گسترش بینش‌هایمان برای جلب احترام بیشتر به تنوع فرهنگی و میراثی در کار حفاظت یاری خواهد رساند.
۲. همچنین مایل به ابراز قدردانی از چهارچوب گفتگوی فراهم آمده در جهت تمایل کمیته میراث جهانی در منظور داشتن مفهوم اصالت با رعایت ارزشهای فرهنگی و اجتماعی کلیه جوامع به هنگام بررسی اموال فرهنگی پیشنهاد شده دارای ارزشهای شاخص جهانی جهت ثبت در فهرست جهانی هستیم.
۳. سند نارا در ارتباط با اصالت در قالب روح منشور ونیز ۱۹۶۴ پدید آمده و بر آن اساس پایه گذاشته شده است و آن را گسترش می‌دهد و در پاسخ به دیدگاه در حال گسترش اهمیتها و ارزشهای میراث در جهان معاصر ما می‌باشد.
۴. در جهانی که به طور فزاینده تحت تاثیر نیروهای جهانی شدن و یکسان شدن است، و در جهانی که جستجو برای هویت فرهنگی گاه از طریق ملی‌گرایی تجاوزگر و سرکوب فرهنگهای کوچک‌تر دنبال می‌شود، سهم اساسی حاصله از ملاحظه اصالت در عمل حفاظت این است که به حافظه جمعی بشریت ایضاً بخشیده، آن را روشن نماید.

تنوع فرهنگها و تنوع میراث

۵. تنوع فرهنگها و میراث در جهان ما منبع غیرقابل جایگزین از غنای معنوی و فکری برای تمام بشریت است. حمایت و تقویت تنوع فرهنگی و میراث می‌باید در جهان به عنوان وجهی اساسی از مسیر تحول بشری به طور فعال ترغیب گردد.
۶. تنوع میراث فرهنگی در زمان و مکان وجود دارد، نیازمند احترام به دیگر فرهنگها و دیگر وجوه نظامهای اعتقادی آنها دارد، در مواردی که ارزشهای فرهنگی به نظر آید که در تضاد باشد، احترام به تنوع فرهنگی نیازمند به اعتراف به مشروعیت ارزشهای فرهنگی تمام طرفهای متقابل است.

۷. تمام فرهنگها و جوامع در اشکال و شیوه‌های بیان ملموس و غیر ملموسی ریشه دارند که میراث آنها را تشکیل داده و می‌باید مورد احترام قرار گیرد.
۸. تاکید بر این اصل اساسی یونسکو در اینجا اهمیت دارد که می‌گوید میراث فرهنگی هر یک، میراث فرهنگی همه است. مسئولیت میراث فرهنگی و مدیریت آن در درجه اول به عهده جامعه فرهنگی ای است که آن را تولید کرده است و متعاقب آن به عهده کسی است که از آن مراقبت می‌کند. در هر حال علاوه بر این مسئولیتها، پیوستگی به منشورها و معاهدات بین‌المللی شکل گرفته برای حفاظت میراث فرهنگی نیز ملاحظات اصول و مسئولیت‌های منبعث از آنها را الزام آور می‌سازد. موازنه نیازمندیهای خاص آنها با دیگر جوامع فرهنگی برای هر جامعه‌ای بسیار مطلوب است مشروط بر این که دستیابی به این موازنه موجب تضعیف کردن ارزشهای فرهنگی اساسی آنها نشود.

ارزشها و اصالت

۹. حفاظت میراث فرهنگی در تمام اشکال و دوره‌های تاریخی آن ریشه در ارزشهای نشت گرفته از میراث دارد. توانایی ما در درک این ارزشها تا حدی بستگی به آن میزان از منابع اطلاعاتی درباره آن ارزشها دارد که می‌تواند درک شده، صادق و درست باشد. معرفت و دریافت این منابع اطلاعاتی در ارتباط با ویژگیهای اصلی و بعدی میراث فرهنگی و معنی آن، یک نیاز پایه‌ای برای ارزیابی تمام وجوه اصالت است.
۱۰. اصلتی که به این طریق مورد توجه قرار گرفته و در منشور و نیز مورد تأیید قرار گرفته است، به عنوان عامل کیفیت‌بخش اصلی مرتبط به ارزشها، ظاهر می‌گردد. دریافت اصالت نقش اصلی در تمام مطالعات علمی میراث فرهنگی در حفاظت و برنامه‌ریزی مرمت و نیز در فرایندهای ثبتی که برای کنوانسیون میراث جهانی و دیگر فهرستهای جامع میراث فرهنگی به کار می‌رود، نقش مهمی ایفا می‌کند.
۱۱. تمام داورها در باره ارزشها، منتسب به اموال فرهنگی و نیز وثوق منابع اطلاعاتی مرتبط، ممکن است از فرهنگی به فرهنگ دیگر و حتی در یک فرهنگ متفاوت باشد. از این رو امکان پایه‌گذاری داورهای ارزشها و اصالت را نمی‌توان بر مبنای معیارهای ثابتی قرار داد. به عکس، احترام شایسته به تمام فرهنگها نیازمند آن است که اموال میراثی در بسترهای فرهنگی متعلق به خودشان مورد بررسی و داوری قرار گیرند.
۱۲. از این رو حائز اهمیت و فوریت بسیار است که در درون هر فرهنگی شناخت با طبیعت ویژه ارزشهای فرهنگی‌اش و درستی و مورد وثوق بودن منابع اطلاعاتی مرتبط، تطبیق داده شود.
۱۳. بسته به ماهیت میراث فرهنگی و بستر فرهنگی‌اش و تکامل آن در زمان، قضاوت‌های اصالت ممکن است طیفی گسترده از منابع اطلاعاتی پیوند داشته باشد. وجوه منابع ممکن است مشتمل بر شکل و طرح، ماده و جوهر، استفاده و عملکرد، سنتها و تکنیکها، موقعیت و محیط، روح و احساس، و دیگر عوامل داخلی و خارجی باشد. استفاده از این منابع اجازة

پروراندن ابعاد علمی، اجتماعی، تاریخی، و هنری مشخصی از میراث فرهنگی تحت بررسی را می‌دهد.

ضمیمه

پیشنهادهای تکمیلی (پیشنهاد ا.چ. استول^۱)

۱. احترام به تنوع فرهنگی و میراث، نیازمند تلاشهای آگاهانه برای جلوگیری از تحمیل دستورالعملهای مکانیکی و فرایندهای استاندارد شده در مبادرت برای تعریف یا تعیین اصالت محوطه‌ها و آثار خاص است.
۲. تلاشها برای تعیین اصالت، به روش احترام‌آمیز تنوع میراث و فرهنگ نیازمند برخوردی است که فرهنگها را تشویق به اتخاذ روندهای تحلیلی و ابزارهای متناسب با طبیعت و نیازهای آن کند. یک چنین برخوردهایی ممکن است وجوه مشترک متعددی به شرح زیر داشته باشد:
  - تلاشها در جهت حصول اطمینان از اصالت، مستلزم به کارگیری و مساعدت فرارشته‌ای تمام تخصصها و دانشهای در دسترس است؛
  - تلاشها برای حصول اطمینان ارزشهای منتسب، در حقیقت نمایانگر فرهنگ و تنوع علائق و ارزشهای آن در محوطه‌ها و بناهای تاریخی خاص است؛
  - انجام تلاشهایی برای مستند ساختن به طبیعت ویژه اصالت آثار و محوطه‌ها به طور روشن به عنوان رهنمودی عملی برای رفتار و مراقبت منظم آینده؛
  - انجام تلاشهایی برای به روز آوردن ارزشیابی اصالت، در پرتو تغییرات ارزشها و شرایط.
۳. حائز اهمیت است که این تلاشها در انجام رابطه با ارزشهایی وابسته مورد احترام قرار گیرد و تعیین آنها مشتمل بر ساختن یک اتفاق نظر جامع و فرارشته‌ای در ارتباط با ارزشها باشد.
۲. این برخوردها نیز باید یک همکاری بین‌المللی میان تمام افراد علاقمند در زمینه حفاظت میراث فرهنگی به منظور پیشبرد وجوه جهانی و دریافت تعاریف و ارزشهای هر فرهنگ را داشته باشد.
۳. تداوم و توسعه گفتگو در مورد نواحی مختلف و فرهنگهای دنیا برای افزایش ارزش عملی توجه اصالت در حفاظت میراث مشترک بشری یک امر ضروری است.
۴. بالا بردن سطح آگاهی عمومی در باره این بعد اساسی میراث، یک امر کاملاً لازم به منظور رسیدن به اقدامات عینی برای پاسداری بقایای گذشته می‌باشد. این بدین معنی است که افزایش درک بیشتر ارزشها از طریق اموال فرهنگی و نیز اقدام به نقش این گونه بناها و محوطه‌های تاریخی که نقشی در جامعه معاصر دارند، نمایانگر می‌باشد.

۱. H. Stovel

ضمیمه دو

تعاریف

حفاظت: تمام تلاشهایی که در جهت درک میراث فرهنگی طرح می‌شود، شناخت تاریخ و مفهوم آن، اطمینان از صیانت مادی آن و نیز معرفی، مرمت، و ارتقای آن صورت می‌گیرد. مراد از میراث فرهنگی آثار، مجموعه بناها، و محوطه‌های دارای ارزش فرهنگی، به نحوی است که در ماده ۱ کنوانسیون میراث جهانی آمده است.

منابع اطلاعاتی: تمام مواد اعم از نوشته، شفاهی، منابع مادی که شناخت طبیعت و ویژگیها، مفهوم، و تاریخ میراث فرهنگی را ممکن می‌سازد.

پیش نویس سند نارا در رابطه با اصالت به دست ۴۵ نفر شرکت کننده در کنفرانس نارا در رابطه با کنوانسیون میراث جهانی، تهیه و به تصویب رسید که در نارای ژاپن از ۱-۶ نوامبر ۱۹۹۴ به دعوت آژانس امور فرهنگی (دولت ژاپن) و شهرداری نارا برگزار شد. آژانس توسط کنفرانس نارا با همکاری یونسکو، ایگروم، و ایکوموس سازمان دهی شد. این نسخه نهایی سند نارا به دست مخبرین کنفرانس نارا، آقای ریمون لومر^۱ و آقای هرب استول^۲ تدوین گردید.

---

۱. Raymond Lemaire

۲. Herb Stovel

منشور حمایت و مدیریت میراث فرهنگی زیر آب

مصوب یازدهمین مجمع عمومی ایکوموس در صوفیه، اکتبر ۱۹۹۶

مقدمه

این منشور در جهت ترغیب حمایت و مدیریت میراث فرهنگی زیر آب در آبهای داخلی^۱ و ساحلی، دریاها و کم‌عمق و اقیانوس‌های عمیق تنظیم شده است. منشور حاضر بر ویژگیها و شرایط خاص میراث فرهنگی زیر آب متمرکز بوده و باید آن را سند مکمل «منشور حمایت و مدیریت میراث باستان‌شناسی»، مصوب ۱۹۹۰ ایکوموس دانست. منشور ۱۹۹۰، میراث باستان‌شناسی را آن بخش از میراث مادی تعریف می‌کند که با استفاده از روشهای باستان‌شناسی، اطلاعات اولیه در مورد آنها به دست می‌آید. این میراث همه آثار و نشانه‌های حیات انسان را در خود داشته و شامل مکانهای مربوط به همه مظاهر فعالیت بشر، ساختارهای متروکه، و همه نوع بقایا به اضافه کلیه ملحقات فرهنگی منقول آنهاست.

منشور حاضر میراث فرهنگی زیر آب را بخشی از میراث باستان‌شناسی می‌داند که در حال حاضر در یک محیط زیر آب قرار داشته و یا قبلاً در این محیط بوده و از آنجا به محل دیگری انتقال یافته است. این میراث شامل محوطه‌ها و ساختارهایی که به زیر آب فرو رفته‌اند، باقی‌مانده کشتیهای غرق شده و محل وقوع این بقایا در زیر آب و بستر باستان‌شناسی و طبیعی آنها می‌باشد.

میراث فرهنگی زیر آب به واسطه ویژگی منحصر به فرد خود، سرمایه‌ای بین‌المللی است. بخش عمده‌ای از میراث فرهنگی زیر آب در یک موقعیت بین‌المللی قرار گرفته است و وجود آن نمایانگر تجارت و ارتباطات بین‌المللی است که کشتیها و محتویات آنها در حین این تجارت و ارتباطات بین‌المللی در فاصله‌ای دور از مبدأ یا مقصد غرق می‌شوند.

باستان‌شناسی با حفاظت محیط زیست در ارتباط است. اگر به زبان مدیریت منابع سخن بگوییم، میراث فرهنگی زیر آب هم محدود و هم تجدیدناپذیر است. اگر قرار است در آینده به کمک میراث فرهنگی زیر آب، ارزش محیط زیست را باز شناسیم، به ناچار امروز باید مسئولیت فردی و جمعی تضمین استقرار بقای آن را به عهده بگیریم. باستان‌شناسی فعالیتی عمومی است، همه حق دارند از گذشته برای شکل دادن به زندگی خود

۱. منظور دریاچه‌های داخلی و نه آبهای پشت خط مبدا می‌باشد.

بهره گیرند و هر تلاشی در راستای کوتاه کردن دست انسان از این آگاهی به معنای نقض اراده و استقلال فردی است.

میراث فرهنگی زیر آب به تشکیل هویت کمک می‌کند و می‌تواند برای حس جمعی مردم مهم باشد. اگر در مدیریت فرهنگی زیر آب حساسیت به خرج داده شود، خواهد توانست نقش مثبتی در ترویج و گسترش تفریحات و توریسم ایفا نماید.

موفقیت باستان‌شناسی، مرهون تحقیق است. باستان‌شناسی آگاهی از تنوع فرهنگهای بشری در طول اعصار را افزایش داده و به پیدایش عقاید جدید و پرچالشی در مورد زندگی پیشینیان می‌انجامد. این آگاهی و عقاید به فهم زندگی امروز کمک کرده و در نتیجه از بروز چالشهای آینده جلوگیری خواهد کرد.

بسیاری از فعالیتهای دریایی به نوبه خود سودمند و مطلوبند، اما اگر در مورد اثرات این فعالیتهای بر میراث فرهنگی زیر آب از پیش اطلاع حاصل نشود، عواقب ناخوشایندی برای این میراث در پی خواهد داشت.

میراث فرهنگی زیر آب می‌تواند به واسطه ساخت و سازهایی که ساحل و بستر دریا را تغییر داده و با مسیر جریان آب رسوبات و آلاینده‌ها را تغییر می‌دهند، مورد تهدید قرار گیرد. استخراج غیرمسئولانه ذخایر جاندار و بی‌جان نیز تهدیدی برای میراث فرهنگی زیر آب است. علاوه بر این، اشکال نامناسب دسترس و انتقال رو به رشد یادگارها می‌تواند تأثیری زیانبار داشته باشد.

از طریق مشاوره قبلی با باستان‌شناسان و نیز اجرای پروژه‌های تعدیل، می‌توان بسیاری از تهدیدهای مذکور را مرتفع کرد و یا به میزان قابل ملاحظه‌ای از آنها کاست. این منشور در نظر دارد به ایجاد استاندارد بالایی تخصصی باستان‌شناسی برای مقابله با این گونه تهدیدات بر میراث فرهنگی زیر آب، به شیوه‌ای سریع و موثر کمک کند.

برخی از فعالیتهای تهدیدآمیز نیز وجود دارد که به کلی نامطلوبند، چرا که به واسطه آنها عده معدودی سود برده و عده کثیری متضرر می‌شوند. استخراج تجاری میراث فرهنگی زیر آب به منظور تجارت یا واسطه‌گری، اساساً با روح حمایت و مدیریت این میراث مغایر است. هدف این منشور تضمین روشن بودن اهداف، روش کار، و نتایج پیش‌بینی شده همه تحقیقات است، به نحوی که هدف هر برنامه برای همه واضح و روشن باشد.

ماده ۱) اصول بنیادین^۱

محافظت از میراث فرهنگی زیر آب در محل وقوع آنها باید به عنوان نخستین انتخاب مد نظر قرار گیرد.

دسترسی عمومی باید تشویق شود.

به کارگیری فنون غیرمخرب، برآورد بدون دخل و تصرف، و نمونه‌برداری به جای حفاری، می‌باید ترغیب شود.

تحقیقات نباید بیش از آنچه که برای اهداف تعدیل یا پژوهش برنامه لازم است، بر مدیریت میراث فرهنگی زیر آب اثر مضر داشته باشد.

در انجام تحقیقات می‌باید از برهم زدن غیرضرور بقایای انسانی یا محوطه‌های مقدس پرهیز کرد. تحقیقات باید با مستندسازی کافی همراه باشد.

ماده ۲) طرح برنامه^۱

قبل از انجام تحقیقات می‌باید برنامه‌ای با لحاظ موارد زیر تهیه کرد:

- اهداف تعدیل یا پژوهشی برنامه؛
  - روش و فنون مورد استفاده؛
  - پیش‌بینی بودجه؛
  - زمان‌بندی به منظور تکمیل برنامه؛
  - ترکیب، صلاحیت، مسئولیت، و تجربه اعضای گروه تحقیق؛
  - حفاظت مادی؛
  - مدیریت و نگهداری محوطه؛
  - ترتیب همکاری با موزه‌ها و سایر موسسات؛
  - مستندسازی؛
  - بهداشت و ایمنی؛
  - تهیه گزارش؛
  - سپردن میراث فرهنگی زیر آب به آرشيو که در حین تحقیقات از محل برداشته شده است؛
  - انتشار، شامل مشارکت عمومی.
- در صورت لزوم طرح برنامه باید اصلاح و تجدید نظر شود. تحقیقات باید طبق طرح برنامه انجام شود. طرح برنامه باید در دسترس جامعه باستان‌شناسی قرار گیرد.

ماده ۳) پیش‌بینی بودجه^۲

قبل از انجام تحقیقات می‌باید از تامین بودجه کافی برای تکمیل همه مراحل برنامه، شامل حفاظت، تهیه گزارش، و انتشار، اطمینان حاصل کرد. در تنظیم طرح برنامه باید برخی برنامه‌های اضطراری را پیش‌بینی کرد تا در صورت هر گونه قطع بودجه پیش‌بینی شده به کمک آنها بتوان حفاظت از میراث فرهنگی زیر آب و اسناد حمایتی را تضمین نمود.

در هنگام پیش‌بینی بودجه، نباید روی فروش میراث فرهنگی زیر آب یا استفاده از هر گونه استراتژی که به موجب آن میراث فرهنگی زیر آب و اسناد حمایتی به نحوی جبران ناپذیر پراکنده می‌شود، حساب کرد.

---

۱. Project Design

۲. Funding

ماده ۴) زمان‌بندی^۱

قبل از انجام تحقیقات، باید زمان کافی برای تکمیل همه مراحل طرح برنامه، از جمله حفاظت، تهیه و انتشار گزارش، محاسبه و پیش‌بینی شود. در تنظیم طرح برنامه باید برخی برنامه‌های اضطراری که در صورت هر گونه اختلال در زمان‌بندی پیش‌بینی شده به کمک آنها بتوان حفاظت از میراث فرهنگی زیر آب و اسناد حمایتی را تضمین نمود، لحاظ کرد.

ماده ۵) اهداف پژوهش، روش و فنون^۲

اهداف پژوهشی و جزئیات روش و فنون مورد استفاده باید در طرح برنامه عنوان شود. روش موردنظر باید منطبق با اهداف پژوهشی تحقیقات باشد و حتی الامکان از فنون بدون دخل و تصرف استفاده شود.

تجزیه و تحلیل اشیاء پس از کار میدانی و مستندسازی، مرحله تکمیلی تحقیقات است. آمادگی کافی برای تجزیه و تحلیل اشیاء باید در طرح برنامه مقرر شود.

ماده ۶) صلاحیت، مسئولیت، و تجربه^۳

همه افراد گروه تحقیق باید صلاحیت و تجربه کافی برای ایفای نقشی که طبق برنامه به آنها واگذار شده است را دارا باشند. این افراد باید نسبت به کار خود کاملاً توجیه شده و آن را به خوبی درک کنند. کلیه تحقیقات با استفاده از دخل و تصرف در مورد میراث فرهنگی زیر آب فقط تحت راهنمایی و نظارت یک باستان‌شناس زیر دریایی معروف، با صلاحیت تأیید شده و تجربه متناسب با تحقیقات، قابل انجام است.

ماده ۷) تحقیقات مقدماتی^۴

قبل از انجام همه تحقیقات، با استفاده از دخل و تصرف در مورد میراث فرهنگی زیر آب، باید آسیب‌پذیری، اهمیت، و امکانات بالقوه محوطه را ارزیابی کرد. ارزیابی محوطه باید شامل مطالعات زمینه‌ای در مورد مدرک تاریخی و باستان‌شناسی در دسترس، ویژگی‌های باستان‌شناسی و زیست‌محیطی محوطه، و عواقبی که دخل و تصرف در بلند مدت بر ثبات منطقه تحت تاثیر تحقیقات بر جای می‌گذارد، باشد.

---

۱. Time-table

۲. Research Objectives, methodology and techniques

۳. Qualification, responsibility and experience

۴. Preliminary investigations

ماده ۸) مستندسازی^۱

کلیه تحقیقات می‌باید طبق استانداردهای حرفه‌ای رایج در زمینه مستندسازی باستان‌شناسی، کاملاً مستند شوند.

با کمک مستندسازی، همه ابعاد محوطه ثبت می‌شوند. این ابعاد شامل منشاء میراث فرهنگی زیر آب که در طول تحقیقات حرکت داده شده و یا به جای دیگری منتقل شده است، یادداشتهای میدانی، طرحها و نقشه‌ها، عکسها، و یا مستنداتی که توسط سایر رسانه‌ها ثبت شده‌اند، می‌باشد.

ماده ۹) حفاظت مادی^۲

در برنامه حفاظت مادی باید مراقبت از بقایای باستان‌شناسی در طول تحقیقات، هنگام حمل و نقل و یا در بلندمدت را پیش‌بینی کرد. حفاظت مادی باید طبق استانداردهای حرفه‌ای متداول صورت گیرد.

ماده ۱۰) مدیریت و نگهداری محوطه^۳

لازم است یک برنامه مدیریت محوطه، با تشریح اقدامات مربوط به حمایت و مدیریت میراث فرهنگی زیر آب، در محل وقوع آن و در دوره زمانی پس از خاتمه کار میدانی تنظیم شود. این برنامه باید شامل اطلاع‌رسانی عمومی، پیش‌بینی معقول تثبیت محوطه، نظارت بر میراث میراث و حمایت از آن در برابر هرگونه مداخله باشد. دسترس عمومی به میراث فرهنگی زیر آب در محل وقوع آن، جز در مواردی که مغایر با اهداف حمایت و مدیریت است، را می‌باید ترویج کرد.

ماده ۱۱) بهداشت و ایمنی^۴

بهداشت و ایمنی گروه تحقیق و اشخاص ثالث، فوق‌العاده اهمیت دارد. همه افراد گروه تحقیق می‌باید طبق یک سیاست ایمنی که در عین حال، نیازهای حرفه‌ای و قواعد مربوطه را برآورده می‌سازد، کار کنند. این سیاست باید در طرح برنامه لحاظ شود.

ماده ۱۲) تهیه گزارش^۵

طبق زمان‌بندی مقرر در طرح برنامه، می‌باید گزارش‌های موقت تهیه گردد و در اختیار اسناد عمومی مربوطه قرار گیرد.

گزارشها باید شامل:
- توضیح اهداف؛

۱. Documentation

۲. Material conservation

۳. Site management and maintenance

۴. Health and safety

۵. Reporting

- توضیح روش و فنون مورد استفاده؛
- توضیح نتایج به دست آمده؛
- توصیه‌های مربوط به تحقیق آینده، مدیریت محوطه و نگهداری میراث فرهنگی زیر آب در موزه که در طول تحقیقات از محل برداشته شده است، باشد.

ماده (۱۳) موزه‌داری^۱

آرشیو برنامه، که شامل که مدارک مربوطه به میراث فرهنگی زیر آب برداشته شده و یک نسخه از کلیه اسناد حمایتی است، می‌بایست به موسسه‌ای سپرده شود که بتواند دسترس عمومی و نگهداری دائمی آرشیو در موزه را میسر سازد. قبل از شروع تحقیقات می‌باید در مورد تدارکات لازم برای سپردن آرشیو به موسسه مربوطه، توافق حاصل شود و در طرح برنامه نیز قید شود. آرشیو مورد نظر باید طبق استانداردهای حرفه‌ای رایج تهیه شود.

تمامیت علمی آرشیو برنامه باید تضمین گردد، در صورتی که آرشیو به چند موسسه سپرده شده است، نباید مانع از جمع‌آوری مجدد آنها به صورت یک آرشیو واحد شد تا بدین طریق راه برای تحقیق بیشتر هموار شود. قرار بر این نیست که میراث فرهنگی زیر آب همانند اقلام با ارزش تجاری مورد داد و ستد قرار گیرد.

ماده (۱۴) انتشار^۲

می‌باید آگاهی عمومی از نتایج تحقیقات و اهمیت میراث فرهنگی زیر آب از طریق معرفی عمومی با استفاده از رسانه‌های عمومی، افزایش یابد. نباید با در نظر گرفتن قیمت‌های گزاف مانع از دسترس عده زیادی از مخاطبان به این معرفیها شد.

همکاری با جوامع و گروههای محلی و نیز همکاری با جوامع و گروههایی که به خصوص با میراث فرهنگی زیر آب مربوطه سر و کار دارند، باید تشویق شود. شایسته است روند تحقیقات با موافقت و تصدیق این‌گونه اجتماعات و گروهها طی شود.

گروه تحقیق باید جوامع و گروههای علاقمند را در تحقیقات شرکت دهد اما میزان این مداخله باید منطبق با حمایت و مدیریت باشد. گروه تحقیق باید هر زمان که عملی باشد، با تربیت و آموزش عموم مردم، به آنها فرصت بدهد تا مهارتهای باستان‌شناسی خود را افزایش دهند.

همکاری با موزه‌ها و سایر موسسات باید ترغیب شود. قبل از انجام تحقیقات با تمهیداتی برای بازدید، تحقیق، و تهیه گزارش توسط موسساتی که با گروه تحقیق همکاری دارند، پیش‌بینی شود. تحلیل نهایی تحقیقات با در نظر گرفتن مجموعه‌ای از پژوهشها می‌باید در اسرع وقت ممکن در دسترس قرار گرفته و در اختیار اسناد عمومی مربوطه گذارده شود.

۱. Curation

۲. Dissemination

ماده ۱۵) همکاری بین‌المللی^۱

همکاری بین‌المللی برای حمایت و مدیریت میراث فرهنگی زیر آب ضرورت داشته و باید در قالب استانداردهای بالای تحقیقات و پژوهش ترویج شود. برای استفاده موثر از باستان‌شناسان و سایر کارشناسانی که در زمینه تحقیقات مربوط به میراث فرهنگی زیر آب تخصص دارند، همکاری بین‌المللی باید ترغیب شود. برنامه‌های تبادل متخصصین را باید به عنوان وسیله‌ای در جهت انتشار بهترین رویه در نظر داشت.

اصولی برای ثبت و ضبط بناها، مجموعه بناها، و محوطه‌ها (۱۹۹۶)

مصوب یازدهمین اجلاس عمومی ایکوموس در صوفیه، اکتبر ۱۹۹۶

- از آنجا که میراث فرهنگی بیان بی‌همتای دست‌یافت بشری است؛ و
  - از آنجا که میراث فرهنگی مستمراً در خطر است؛ و
  - از آنجا که ثبت و ضبط یکی از راههای اصلی موجود برای مشخص کردن معنی، دریافت، تعریف، و تشخیص ارزشهای فرهنگی است؛ و
  - از آنجا که مسئولیت حفاظت و نگهداری میراث فرهنگی نه تنها بر عهده مالکین، بلکه متخصصین و اهل حرفه حفاظت، مدیران، سیاستمداران و متولیان امور در تمام سطوح دولت، و مردم است؛ و
  - از آنجا که ماده ۱۶ منشور و نیز تکلیف می‌کند، لازم است که هم سازمانهای مسئول و هم افراد طبیعت میراث فرهنگی را ثبت و ضبط نمایند.
- از این رو هدف این سند ارائه اصول، دلایل، مسئولیتها، تدابیر برنامه‌ریزی، محتواها، مدیریت، و ملاحظات مرتبط به سهیم بودن در ثبت و ضبط میراث فرهنگی می‌باشد.

تعاریف واژگان به کاررفته در این سند

- میراث فرهنگی^۱ نظر به این موارد دارد: بناها، مجموعه بناها، و محوطه‌های با ارزش میراثی، مشتمل بر ارزشهای تاریخی و محیط مصنوع.
- ثبت و ضبط^۲ تحصیل اطلاعاتی است که شکل‌گیری^۳ کالبدی، وضعیت و کاربری بناها، گروه بناها، و محوطه‌ها، در زمان معین را نشان می‌دهد و بخشی اصلی از روند حفاظت به شمار می‌آید.
- گزارشها و ثبت و ضبط^۴ بناها، گروه بناها، و محوطه‌ها ممکن است مشتمل بر شواهد ملموس و نیز غیرملموس باشد، و بخش اصلی مستندسازی را تشکیل می‌دهد و می‌تواند در درک میراث و ارزشهای مرتبط با آن یاری رساند.

۱. Cultural Heritage

۲. Recording

۳. Configuration

۴. Records

دلایل ثبت و ضبط

۱. ثبت و ضبط میراث فرهنگی به دلایل زیر ضرورت دارد:
  - الف) دستیابی به دانشی برای پیشبرد درک میراث فرهنگی، ارزشها و تحول آن؛
  - ب) پیشبرد علاقه و الزام مردم در ارتباط با محافظت میراث از طریق انتشار اطلاعات ثبت و ضبط شده؛
  - ج) ممکن ساختن مدیریت و نظارت مطلع در کارهای ساختمانی و تمام تغییرات میراث فرهنگی؛
  - د) اطمینان حاصل کردن از اینکه نگهداری و حفاظت میراث فرهنگی حساس به شکل کالبدی، مصالح ساختمان، و اعتبار فرهنگی و تاریخی می‌باشد.
۲. ثبت و ضبط می‌باید در سطحی مناسب از جزئیات باشد، برای نیل به اهداف زیر:
  - الف) فراهم آوردن اطلاعات برای روند تشخیص، درک، تفسیر، و ارائه میراث و پیشبرد الزامات عمومی؛
  - ب) فراهم آوردن ثبت و ضبط دائمی تمام بناها و گروه بناها و محوطه‌هایی که تخریب شده یا در هر صورت تغییر یافته یا در خطر حوادث طبیعی یا فعالیتهای بشری هستند؛
  - ج) فراهم آوردن اطلاعات برای مدیران و برنامه‌ریزان در سطح ملی، منطقه‌ای، و محلی، به منظور برنامه‌ریزی و اتخاذ دقیق تصمیمات و سیاستهای مرتبط به برنامه‌ریزی کنترل توسعه؛
  - د) فراهم آوردن اطلاعات که بر اساس آن تشخیص استفاده مناسب و پایدار میسر گردیده، تحقیقات موثر، مدیریت، برنامه‌های نگهداری، و کارهای ساختمانی امکان برنامه‌ریزی پیدا کند.
۳. ثبت و ضبط میراث فرهنگی باید به عنوان یک اولویت اجرایی دیده شود، به خصوص:
  - الف) زمانی که یک برداشت جامع ملی، منطقه‌ای، یا محلی تهیه می‌گردد؛
  - ب) به عنوان بخش لایته‌های فعالیت تحقیقاتی و حفاظتی؛
  - ج) قبل، در حین کار، و بعد از هر کار مرمتی، تغییر یا هرگونه مداخله، و زمانی که شواهد تاریخ آن در خلال چنین کارهایی کشف می‌گردد؛
  - د) زمانی که انهدام کلی یا جزئی، تخریب، ترک کردن، یا جابه‌جا کردن منظور بوده یا جایی که میراث به دلیل آسیبی از سوی انسان یا عوامل خارجی طبیعی در خطر است؛
  - ه) در حین یا در پی آشفتگی پیش‌بینی نشده و اتفاقی که میراث فرهنگی را تخریب می‌کند؛
  - و) زمانی که تغییر در کاربری یا مسئول مدیریت یا نظارت رخ می‌دهد.

مسئولیت برای ثبت و ضبط

۱. تعهد در سطح ملی برای حفظ میراث مستلزم تعهدی برابر برای ثبت و ضبط می‌باشد.

۲. پیچیدگی ثبت و ضبط و روندهای تفسیر نیازمند آمادگی افراد با مهارت، دانش، و آگاهی کامل در مورد وظایف گروهی است. دستیابی به آن ممکن است نیازمند به اجرا در آوردن برنامه‌های آموزشی باشد.
۳. روند ثبت و ضبط معمولاً محتمل است که نیازمند همکاری افراد ماهر باشد، از قبیل ثبت‌کنندگان، متخصصین میراث، نقشه‌برداران، تهیه‌کنندگان، حفاظت‌گران، معماران، مهندسیین، محققین، مورخین تاریخ معماری، باستان‌شناسان روی زمین و زیرزمین، و دیگر مشاوران متخصص.
۴. تمام مدیران میراث فرهنگی مسئول تهیه ثبت و ضبط مناسب، کیفیت، و روزآمد کردن ثبت و ضبط هستند.

برنامه‌ریزی برای ثبت و ضبط

۱. قبل از اینکه یک ثبت و ضبط جدید آماده شود، منابع موجود اطلاعاتی باید از نظر شایستگی و مناسب بودن مورد بررسی قرار بگیرد.
  - الف) نوع ثبت و ضبطها مشتمل بر این گونه اطلاعات بایستی در بررسیها (نقشه‌ها)، ترسیمها، عکسها، گزارشهای چاپ شده و نشده، و توصیفات و نیز مدارک مرتبط متعلق به ریشه‌ها و تاریخ بنا، گروه بناها، یا محوطه‌ها تحقیق گردد. تحقیق ثبت و ضبط قدیم و جدید هر دو حائز اهمیت است.
  - ب) باید ثبت و ضبطهای موجود را در مکانهایی مثل آرشیوهای عمومی محلی و ملی، آرشیوهای تخصصی، آرشیوهای شخصی یا نهادی، فهرستهای جامع و مجموعه‌ها در کتابخانه‌ها یا موزه‌ها جستجو کرد.
  - ج) ثبت و ضبطها را می‌باید از طریق مشاوره با افراد و نهادهایی که مالک، متصرف، بایگان، تولیدکننده، حفاظت‌گر، یا مجری پژوهش در این زمینه بوده‌اند، یا آنها که در باره بناها، مجموعه بناها، و محوطه‌ها اطلاعاتی دارند، جستجو کرد.
۲. نشأت‌گرفته از تحلیل بالا، انتخاب هدف مناسب، سطح، و روشهای ثبت و ضبط مستلزم موارد زیر است:
  - الف) روشهای ثبت و ضبط و نوع مستندسازی به دست آمده می‌باید مناسب با طبیعت میراث، اهداف ثبت و ضبط، محتوای فرهنگی، و سرمایه‌گذاری یا دیگر منابع در دسترس باشد و محدودیتهای این منابع ممکن است نیازمند یک رویکرد مرحله‌ای برای ثبت و ضبط باشد. این روشها باید شامل کتیبه‌ها، تحلیلها، عکسها (هوایی یا زمینی)، عکسهای اصلاح شده، فتوگرامتری، نقشه‌های جغرافیایی، نقشه‌های اندازه‌گیری شده، ترسیمها، بررسیها ژئوفیزیک، طرحهای اجمالی، نسخه‌ها، و دیگر تکنولوژیهای مدرن و سنتی باشد.
  - ب) متدولوژیهای ثبت و ضبط، تا حد ممکن، باید تکنیکهای غیر مخرب را به کار برند و

- باید موجب صدمه‌ای به شیئی که مورد ثبت و ضبط قرار می‌گیرد، بشود.
- (ج) دلیل اساسی و منطقی برای منظور مورد نظر و روش ثبت و ضبط باید به طور واضح مشخص شود.
- (د) موادی که برای جمع و جور کردن اسناد تمام شده استفاده می‌شود، از نظر بایگانی باید پایدار باشند.

محتوای ثبت و ضبط

- هر ثبت و ضبطی باید از طریق موارد زیر شناسایی شود:
  - الف) نام بناها، گروه بناها، یا
  - ب) شماره ارجاع منحصر به فرد؛
  - ج) تاریخ گردآوری و تألیف ثبت و ضبط؛
  - د) نام سازمان ثبت و ضبط کننده؛
  - ه) ارجاع به ثبت و ضبطهای بنای مرتبط و گزارشها، عکسها، ترسیم، مستندسازی متنی یا کتاب‌شناسی، و ثبت و ضبط باستان‌شناسی یا محیطی.
- محل و گستره اثر، گروه بناها، یا محوطه می‌باید به طور دقیق مشخص شود و این امر ممکن است از طریق کتیبه، نقشه‌ها، پلانها، یا عکسهای هوایی میسر شود. در نواحی روستایی، یک نقشه مرجع یا مثلث بندی ممکن است تنها روش قابل دسترس شناخته شود. در نواحی شهری یک آدرس یا خیابان مرجع ممکن است کافی باشد.
- ثبت و ضبط جدید می‌باید منابع تمام اطلاعاتی که مستقیماً از بناها یا گروه بناها یا خود محوطه قابل تحصیل نیست، توجه دهد.
- ثبت و ضبطها می‌باید شامل برخی یا تمام اطلاعات زیر باشد:
  - الف) نوع، شکل، و ابعاد بنا، اثر، یا محوطه؛
  - ب) ویژگیهای داخلی و خارجی به شیوه متناسب با بنا، گروه بناها، و محوطه؛
  - ج) اعتبار ماهوی، کیفی، فرهنگی، هنری، علمی میراث و اجزا و ترکیبش و اهمیت علمی، هنری، فرهنگی:مصالح، بخشهای تشکیل دهنده، و ساختمان، تزئینات، آرایش یا کتیبه‌ها خدمات، منصوبات، و ماشین آلات، ساخت و سازهای فرعی، باغها، منظرگاهها، ویژگیهای طبیعی و فرهنگی محوطه
- تکنولوژی جدید و سنتی و مهارتهای به کار رفته در ساخت و نگهداری؛
- شواهدی بر تثبیت تاریخ ریشه، مولف، مالکیت، طرح اصلی، گستره کاربرد، و تزئینات
- شواهدی بر تثبیت تاریخ متعاقب موارد کاربرد آن، حوادث مرتبط، تغییرات سازه‌ای و تزئیناتی، تاثیر نیروهای طبیعی یا انسانی خارجی؛
- تاریخ مدیریت، تعمیر، و نگهداری؛

- ح) عناصر معرف یا نمونه‌های مصالح محوطه و ساختمان؛
ط) برآوردی از وضع موجود میراث؛
ی) برآوردی از روابط کاربردی و بصری بین میراث و بسترش؛
ک) برآوردی از خطرهای و کشمکشهای بشری یا حوادث طبیعی، آلودگی محیطی، یا کاربردهای زمین همجوار.
۵. با توجه به دلایل مختلف ثبت و ضبط (مراجعه شود به بخش ۲-۱ در بالا) سطوح مختلفی از جزئیات مورد نیاز خواهد بود. تمام اطلاعات بالا، حتی اگر به طور خلاصه بیان شده باشد، داده‌های مهمی برای طرح ریزی و نظارت بر ساخت و ساز محلی و مدیریت فراهم می‌آورد. اطلاعات در جزئیات بیشتر معمولاً برای مالکیت محوطه یا بنا، مقاصد مدیر یا استفاده‌کننده برای حفاظت، نگهداری و استفاده ضرورت دارد.

مدیریت، پخش، اشتراک ثبت و ضبط

۱. ثبت و ضبط اصلی باید در یک آرشیو سالم نگهداری شود و محیط آرشیو باید بقای اطلاعات و مصون بودن آن از فرسایش را براساس استانداردهای شناخته شده بین‌المللی تضمین کند.
۲. یک نسخه پشتیبان کامل از چنین ثبت و ضبطهایی باید در مکان مجزای امنی نگهداری شود.
۳. نسخه‌های این‌گونه ثبت و ضبطها باید به منظور تحقیق، کنترل توسعه، و مراحل قانونی و اجرایی در جای مناسب در اختیار مقامات قانونی، متخصصان علاقمند، و مردم قرار گیرد.
۴. ثبت و ضبطهای روزآمد باید، تا حد ممکن در محل، به منظور تحقیق در میراث، مدیریت، نگهداری، نجات پس از بحران، به طور خوانا در دسترس باشند.
۵. شکل ثبت و ضبطها باید استاندارد شده باشد و برای سهولت تغییر و اصلاح اطلاعات در سطح محلی، ملی، بین‌المللی باید ثبت و ضبطها فهرست‌بندی شود.
۶. تجمیع، مدیریت، و توزیع موثر اطلاعات ثبت و ضبط مستلزم درک و کاربرد مناسب فن اطلاعاتی جدید می‌باشد.
۷. محل ثبت و ضبطها باید برای عموم در نظر گرفته شود.
۸. در زمان مناسب گزارشی از نتایج اصلی هر گونه ثبت و ضبط باید پخش و منتشر شود.

منشور توریسم فرهنگی

مصوب نوامبر ۱۹۷۶، ایکوموس

مقدمه

هدف ایکوموس از این منشور، ترغیب حراست، تضمین حفاظت و ارتقای بناها و محوطه‌های تاریخی که جزء ممتاز میراث بشری است، می‌باشد.

در این مقام، ایکوموس مستقیماً به اثرات مثبت و منفی گسترش فوق‌العاده زیاد فعالیتهای توریستی بر میراث نظر دارد.

ایکوموس بر این نکته واقف است که امروزه حتی کمتر از سابق، تلاش جداگانه هر گروه - هر چند در حوزه خود دارای نفوذ باشد - نمی‌تواند به نحو قابل ملاحظه‌ای بر جریان وقایع تاثیر گذارد. به همین دلیل کوشیده است در اندیشه مشترک با جهان بزرگ و سازمان‌دهی منطقه‌ای که در یک عرصه، همان علایق و دل‌مشغولیهای ایکوموس را دارند و احتمالاً به اجرای یک تلاش جهانی، مرتبط، و کارآمد کمک می‌کنند، مشارکت نماید.

نمایندگان این گروه‌ها طی اجلاس سمینار بین‌المللی توریسم و انسان‌گرایی معاصر که در تاریخ ۸ و ۹ نوامبر ۱۹۷۶ در بروکسل (بلژیک) برگزار شد، توافق نمودند:

موضوع اساسی

۱. توریسم یک واقعیت تغییرناپذیر اجتماعی، انسانی، اقتصادی، و فرهنگی است. تاثیر توریسم بر فضای بناهای تاریخی و محوطه‌ها اهمیت ویژه‌ای داشته و حتی می‌تواند به واسطه شرایط شناخته شده، گسترش این فرایند افزایش یابد.

۲. چشم‌انداز بیست و پنج سال آینده در زمینه گسترش توریسم نشان می‌دهد که این پدیده عواقب وخیمی در بر داشته و در تقابل با نسل بشر قرار خواهد گرفت. بدین ترتیب توریسم یکی از پدیده‌هایی خواهد بود که بیشترین تاثیر را بر محیط زیست بشر در مفهوم عام آن، و بناهای تاریخی در مفهوم خاص آن، به جای خواهد گذاشت. برای مقابله با این تاثیر، می‌باید آن را به دقت مورد مطالعه قرار داده، در کلیه سطوح یک سیاست هماهنگ موثر در خصوص آن برنامه‌ریزی کرد. عقیده بر این است که رهیافت حاضر که محدود به توریسم فرهنگی است - بدون اینکه ادعایی به رفع نیاز فوق در همه

جنبه‌های آن داشته باشد- عنصری مثبت در راه حل جهانی مورد نیاز است.

۳. توریسم فرهنگی شکلی از توریسم است که مقصود از آن- در میان سایر اهداف- کشف بناهای تاریخی و محوطه‌هاست. توریسم فرهنگی تاثیر بسیار مثبتی بر این بناها و محوطه‌ها به جای می‌گذارد، به حدی که- برای برآوردن مقاصد خود- به نگهداری و حمایت از آنها کمک می‌نماید. در حقیقت رعایت این شکل توریسم دلیلی موجه بر تلاشهایی است که برای نگهداری و حمایت مذکور، به واسطه منافع اجتماعی، فرهنگی، و اقتصادی که از قبل آنها عاید همه ملل مربوطه می‌شود، از جامعه بشری درخواست می‌شود.

۴. به هر حال، نمی‌توان توریسم فرهنگی را علی‌رغم انگیزه‌ها و منافعی که در پی دارد، جدا از اثرات منفی، زیانبار، یا مخربی دانست که استفاده کلان و بی‌رویه از بناهای تاریخی و محوطه‌ها به بار می‌آورد. نگه‌داشتن بناهای تاریخی و محوطه‌ها در وضعیتی که بتواند، نقش خود را به عنوان عناصر جاذب توریستی و آموزش فرهنگی ایفا نماید، مستلزم تعریف و اجرای استانداردهای قابل قبول است.

به هر حال، نظر جهان این است که میراث فرهنگی و طبیعی باید بر سایر ملاحظات از نظر اجتماعی، سیاسی، یا اقتصادی اولویت داشته باشد.

این نظر را نمی‌توان صرفاً با سیاستهای مربوط به استقرار تجهیزات و هدایت جنبشهای توریستی با تکیه بر محدودیتهای زیاد، که خالی از مضاری نخواهد بود، تامین کرد.

به علاوه می‌باید هر گونه استقرار تجهیزات توریستی یا خدماتی مغایر با دل‌مشغولی اولیه، یعنی این نکته که ما مدیون میراث فرهنگی موجود هستیم، را رد کرد.

مبنای عملی

با تکیه بر توضیحات فوق:

- گروههای نماینده توریسم از یک سو و نماینده حمایت از میراث طبیعی و بناهای تاریخی از سوی دیگر، عمیقاً باور دارند که حمایت و ارتقای میراث طبیعی و فرهنگی (که به نفع همه است) را نمی‌توان تأمین کرد، مگر به شیوه‌ای منظم. یعنی از طریق هماهنگ نمودن داراییهای فرهنگی با اهداف اجتماعی و اقتصادی که بخشی از برنامه‌ریزی منابع کشورها، مناطق، یا جوامع محلی را تشکیل می‌دهد،
- ضمن تقدیر از هر یک از اقداماتی که کشورها در حوزه نفوذ خود به کار می‌گیرند،
- با توسل به اراده کشورها به تضمین اجرای سریع و موثر کنوانسیون حمایت از میراث فرهنگی و طبیعی جهان مصوب ۱۶ نوامبر ۱۹۷۲ و توصیه‌نامه نایروبی^۱، همان گونه که در ضمیمه‌های بیانیه حاضر عنوان شده است،

- با اطمینان به اینکه سازمان جهانی توریست^۱، که اهدافش را به انجام می‌رساند، و یونسکو در قالب کنوانسیون فوق‌الذکر باید همه‌سعی خود را برای همکاری با گروه‌های امضاکننده این منشور و همه‌گروههایی به کار گیرند که در آینده با هدف تضمین اجرای سیاستی که گروه‌های امضاکننده مورد نظر، به عنوان تنها سیاست قادر به دفاع از نوع بشر در برابر اثرات رشد بی‌رویه توریسم - که برخلاف اهداف خود این پدیده رخ می‌دهد- تعریف کرده‌اند، گرد هم خواهند آمد.

گروه‌های امضاکننده این منشور امیدوارند که کشورها با استفاده از ساختارهای اداری خود همه اقدامات مقتضی را برای تسهیل اطلاع‌رسانی و تعلیم افرادی که با مقاصد توریستی در داخل و یا خارج از کشورهای مبدأ خود سفر می‌کنند، اتخاذ نمایند.

این گروه‌ها، اذعان دارند که باید نگرش مردم به پدیده توریسم را در سطح وسیع تغییر داد. لذا اظهار امیدواری می‌نمایند که کودکان و نوجوانان از سنین مدرسه به بعد، برای شناخت بناها، محوطه‌ها، و میراث فرهنگی و احترام به آنها آموزش لازم را ببینند و از همه رسانه‌های اطلاع‌رسانی نوشتاری، گفتاری، یا بصری برای توضیح عناصر این مسئله به عموم مردم استفاده شود تا بدین وسیله به درک موثر جهانی در این زمینه کمک شود.

همه گروه‌های امضاکننده، متفقاً، خواستار حمایت از میراث فرهنگی - که پایه مهمی برای توریسم بین‌المللی است - بوده، متعهد می‌شوند که به مبارزه همه‌جانبه با تخریب میراث مذکور، توسط همه منابع شناخته شده آلاینده کمک کنند و خواستار آنند که از مهندسين معماری و کارشناسان علمی سراسر جهان و نیز از پیشرفته‌ترین منابع فن‌آوری جدید برای حمایت از بناهای تاریخی استفاده شود. گروه‌ها توصیه می‌کنند، متخصصینی که قرار است از آنها برای طراحی و اجرای شیوه‌های استفاده توریستی از میراث فرهنگی و طبیعی دعوت به عمل آید، باید از همان ابتدا در امر برنامه‌ریزی و اجرای برنامه‌های توسعه و تجهیز توریستی همکاری کنند.

گروه‌های امضاکننده، قویاً اعلام می‌دارند که اقدام آنها برای احترام و حمایت از اصالت و تنوع ارزش‌های فرهنگی در مناطق و کشورهای در حال توسعه نیز همان است که در مورد کشورهای صنعتی انجام می‌شود، چرا که سرنوشت میراث فرهنگی نوع بشر - هرگاه که بحث توسعه احتمالی توریسم در میان است - در همه جا یکسان است.

منشور میراث ساخته شده بومی^۱ (۱۹۹۹)

مصوب دوازدهمین مجمع عمومی ایکوموس در مکزیکو، اکتبر ۱۹۹۹

مقدمه

میراث ساخته شده بومی جایگاهی عمده در احساس و مباهات هر ملت دارد. این میراث به عنوان فرآورده‌ای ویژه و جذاب از جامعه پذیرفته شده است. علی‌الظاهر بی‌شکل و معمولی به نظر می‌آید، با وجود این، صاحب‌نظمی از آن خود است. در عین حال که قابل استفاده است، جذاب و زیباست. این میراث کانون زندگی معاصر و در عین حال یادگاری از تاریخ جامعه است. هرچند [این میراث] اثر انسان است، آفریده زمان نیز هست. بی‌حرمتی به میراث بشری است اگر انسان همت به حفاظت این مجموعه‌های دل‌پسند سنتی تشکیل دهنده وجود خود نکند.

میراث ساخته شده بومی مهم است؛ این میراث بیان‌بنیادین فرهنگ جامعه و رابطه او با سرزمینش است و، در عین حال، بیان‌گونه‌گونی فرهنگی جهان است.

ساخته‌های بومی راه سنتی و طبیعی اسکان انسانهاست. روند مستمری است که شامل تغییرات لازم و همسازی دائم به عنوان پاسخی به الزامات محیطی و اجتماعی است. بقای این سنت در سراسر جهان توسط نیروهای همگنی اقتصادی و فرهنگی و معمارانه تهدید می‌شود. اینکه چگونه می‌توان با این نیروها رویارویی کرد، مسئله‌ای بنیادین است که باید توسط جوامع و نیز دولت‌ها، برنامه‌ریزان، معماران، حفاظت‌گران، و گروه مرکب از متخصصین فرارشته‌ای مورد رسیدگی قرار گیرد. به علت همگنی فرهنگ و تغییرات اجتماعی - اقتصادی جهانی، ساخت و سازهای بومی سراسر جهان به شدت آسیب‌پذیرند، و با مسائل جدی منسوخ‌شدگی، تعادل، و تمامیت درونی مواجهند.

از این رو ضرورت دارد که علاوه بر منشور و نیز، اصولی برای مراقبت و حمایت از میراث ساخته شده خود پایدار سازیم.

مباحث عمومی^۲

۱. نمونه‌هایی از ساخته‌های بومی را می‌توان به طریق زیر شناسایی کرد:

۱. Charter on Built Vernacular Heritage

۲. General Issues

- طریقه ساختن مشترک در میان جامعه؛
  - ویژگی محلی یا منطقه‌ای قابل تشخیصی که پاسخگو به محیط باشد؛
  - انسجام سبک و شکل و ظاهر، یا استفاده انواع ساختمان تثبیت شده به‌طور سنتی؛
  - خبرگی سنتی در طرح و ساختمان که به‌طور غیررسمی منتقل می‌شود؛
  - پاسخی موثر به الزامات محیطی و اجتماعی؛
  - کاربرد موثر سیستمها و مهارتهای سنتی ساختمان.
۲. درک و صیانت موفق از میراث ساخته‌شده بومی به تضمین و پشتیبانی جامعه، بهره‌برداری، و نگهداری مستمر بستگی دارد.
۳. دولت‌ها و مراجع مسئول باید حق تمام جوامع را برای نگهداشت سنتهای زنده خود به رسمیت شناخته، آنها را از طریق امکانات در دسترس قانونی، اداری، و مالی حمایت کنند و آن را به نسلهای آینده بپارند.

اصول حفاظت^۱

۱. حفاظت از ساخته‌های میراث بومی با خبرگی فرارشته‌ای باید به مرحله اجرا درآید در عین اینکه تغییر مقوله و توسعه اجتناب‌ناپذیر را مد نظر قرار داده، به هویت فرهنگی تثبیت‌شده احترام گذارده شود.
۲. کارهای معاصر روی ساختمانها، گروهها، و استقرارهای بومی می‌باید ارزشهای فرهنگی و شخصیت سنتی آنها را پاس دارد.
۳. ساخته‌های میراث بومی به ندرت با تک بناها معرفی می‌شوند و زمانی به‌نحو احسن حفظ می‌شوند که گروهها و استقرارهای بیانگر، منطقه به منطقه نگاه‌داشته و محافظت شوند.
۴. میراث ساخته‌شده بومی بخشی تفکیک‌ناپذیر از منظرگاه فرهنگی است و این نسبت و رابطه باید در پیشبرد برخوردهای حفاظت مدنظر قرار گیرد.
۵. میراث بومی نه تنها شکل کالبدی و ساخت بناها، سازه‌ها، و فضاها، بلکه شیوه‌ای که مورد استفاده قرار گرفته و درک شده و سنتها و پیوندهای غیر ملموس با آنها را نیز شامل می‌شود.

رهنمودهایی برای عمل^۲

۱. پژوهش و مستندسازی
هرکار فیزیکی روی ساختاری بومی باید با احتیاط صورت گیرد و مسبوق به تحلیلی کامل از شکل و سازه آن باشد. مستندات باید در آرشیوی قرار گیرد در دسترس عموم باشد.
۲. محوطه، چشم‌انداز، و گروههای بناها

۱. Principles of Conservation

۲. Guidelines in Practice

مداخلات روی بناهای بومی باید به شیوه‌ای انجام شود که تمامیت بستر قرارگیری آن، رابطه‌اش با چشم‌انداز کالبدی و فرهنگی، و رابطه یک بنا با بناهای دیگر نیز مورد احترام قرار دهد.

۳. نظام‌های سنتی ساخت^۱

استمرار نظام‌های سنتی ساخت و مهارت‌های حرفه‌ای مرتبط برای بیان میراث بومی امری حیاتی است و برای تعمیر و مرمت این بناها ضرورت دارد. چنین مهارتهایی باید نگهداری و ثبت و ضبط شود و به نسل‌های جدید استادکاران و بنایان، چه از طریق آموزش و چه از طریق پرورش، منتقل گردد.

۴. جایگزینی مصالح و بخشها

تغییراتی که به طور معقول پاسخگوی تقاضاهای استفاده امروزی است، با به کارگیری مصالحی عمل شود که انسجام بیان، ظاهر، بافت، و شکل را در تمام ساختار پاسخگو بوده و نیز پاسخگوی انسجام مصالح بنا نیز باشد.

۵. درخورسازی^۲ (انطباق)

درخورسازی و انطباق و دوباره استفاده کردن از ساختارهای بومی باید به شیوه‌ای اجرا گردد که به تمامیت سازه، شخصیتش، و شکلش احترام گذارد، در عین حال سازگار با معیارهای قابل قبول زندگی باشد. و جایی که بریدگی در استفاده مستمر شکل‌های بومی وجود ندارد، اصول اخلاقی درون جامعه می‌تواند به عنوان ابزاری برای مداخله به کار آید.

۶. تغییرات و مرمت دوره‌ای

تغییراتی که در طول زمان صورت می‌گیرد را باید به عنوان وجهی مهم از معماری بومی دریافت و درک کرد. مطابقت تمام اجزای یک بنا با تنها یک دوره، معمولاً هدف کار در ساختمانهای بومی نیست.

۷. پرورش^۳ (تربیت)

برای حفاظت ارزش‌های فرهنگی بیان بومی، لازم است دولت، مراجع مسئول، گروه‌ها، و سازمانها بر موارد زیر تاکید نمایند:

الف) برنامه‌های زمان‌بندی شده آموزش برای حفاظت‌گران در اصول قابل رعایت در میراث بومی؛

ب) برنامه‌های زمان‌بندی شده تربیت که جوامع را در نگهداشت ساختمان‌سازی سنتی، مصالح، مهارت‌های حرفه‌ای کمک کند؛

ج) برنامه‌های زمان‌بندی شده‌ای که آگاهی عمومی از امور بومی را، به ویژه در نسل جوان، افزایش دهد؛

د) شبکه‌های منطقه‌ای در معماری بومی، در جهت تبادل خبرگیها و تجربیات.

۱. traditional building systems

۲. adaptation

۳. training

اصولی برای حفاظت سازه‌های چوبی تاریخی^۱ (۱۹۹۹)

مصوب دوازدهمین اجلاس عمومی ایکوموس در مکزیکو (اکتبر ۱۹۹۹)

هدف این سند تعریف اصول بنیادین و قابل استفاده در سطح جهانی برای حمایت و محافظت سازه‌های چوبی تاریخی با احترام به اعتبار فرهنگی آنهاست. در اینجا سازه‌های چوبی تاریخی به تمام انواع بناها یا ساختارهایی اطلاق می‌شود که تمام یا بخشی از آنها از چوب باشد و یا دارای اهمیت فرهنگی باشند، یا بخشی از یک ناحیه تاریخی باشند. به منظور حفاظت از این گونه بناها، این اصول:

- اهمیت سازه‌های چوبی از تمام دوره‌ها را به عنوان بخشی از میراث فرهنگی جهانی به رسمیت می‌شناسد؛
  - تنوع عظیم سازه‌های چوبی تاریخی را در نظر می‌گیرد؛
  - گونه‌ها و کیفیتهای متنوع چوب به کار برده شده در ساخت بناها را در نظر می‌گیرد؛
  - آسیب‌پذیری سازه‌ها را به سبب فساد و دگرشدگی چوب در محیطها و اقلیمهای متغیر در سازه‌هایی که همه یا بخشی از آنها چوبی است، به سبب افت و خیز رطوبت، نور، قارچ‌زدگی و حمله حشرات، فرسودگی و هوازدگی، آتش، و دیگر بحرانها به رسمیت می‌شناسد؛
  - کمياب‌شدگی روزافزون سازه‌های چوبی تاریخی را که به سبب آسیب‌پذیری، استفاده نادرست و فقدان مهارت و دانش طراحی و فن‌آوری و ساخت سنتی است، به رسمیت می‌شناسد؛
  - تنوع عظیم اعمال و در مانهای لازم برای نگهداری و حفاظت این منابع میراثی را در نظر می‌گیرد؛
  - به منشور ونیز، منشور بورا، و دکترین مرتبط یونسکو و ایکوموس توجه می‌کند و در پی اعمال این اصول عمومی به حمایت و محافظت سازه‌های چوبی تاریخی است؛
- و موارد زیر را توصیه می‌کند:

۱. Principles for the Preservation of Historic Timber Structures

بررسی^۱، ثبت و ضبط^۲، و مستندسازی^۳

۱. وضع سازه و اجزایش، و نیز همهٔ مصالح به کار برده شده برای علاج‌بخشی، باید پیش از هر مداخله‌ای، مطابق با «مادهٔ ۱۶» منشور ونیز و «اصول ایکوموس برای ثبت و ضبط بناها، مجموعه بناها، و محوطه‌ها» به دقت ثبت و ضبط شود. تمام اسناد مرتبط، مشتمل بر نمونه‌های معرف مصالح یا اجزای اضافی که از سازه جمع‌آوری شده‌اند، و اطلاعات در بارهٔ مهارت‌ها و فن‌آوریهای سنتی مرتبط، باید گردآوری و فهرست‌بندی شود و به شیوه‌ای مطمئن ذخیره شده، به نحوی مناسب در دسترس قرار گیرد. مستندسازی نیز باید می‌باید شامل دلایل خاص مطرح شده برای انتخاب مواد و روشهای کار حفاظت اثر باشد.
۲. تشخیص دقیق همه جانبه و کامل شرایط و دلایل خرابی و ریزش ساختاری سازهٔ چوبی می‌باید بر هرگونه مداخله‌ای باشد تقدم داشته باشد. تشخیص می‌باید بر اساس شواهد مستند، بررسی و تحلیل کالبدی، و در صورت لزوم، اندازه‌گیریهای شرایط کالبدی و روشهای بررسی غیر مخرب باشد. چنین امری نباید از مداخلات جزئی مورد نیاز و اقدامهای اضطراری جلوگیری کند.

بازنگری^۴ و نگهداری

۳. برای حمایت از سازه‌های چوبی تاریخی و اعتبار فرهنگی‌شان، باید استراتژی‌ای منسجم شامل بازنگری منظم و نگهداری تدوین کرد.

مداخلات^۵

۴. هدف اولیه و اصلی نگهداری و حفاظت، حفظ اعتبار تاریخی و تمامیت میراث فرهنگی است. از این رو هر مداخله‌ای می‌باید بر اساس مطالعات و برآوردهای خاص باشد. مشکلات می‌باید بر اساس شرایط و نیازها با احترام به ارزشهای تاریخی و زیبایی‌شناختی و تمامیت کالبدی بناهای تاریخی و محوطه‌ها حل و فصل شوند.
۵. هرگونه مداخلهٔ پیش‌بینی شده می‌باید ترجیحاً:
  - الف) پیرو ابزارها و تمهیدات سنتی باشد؛
  - ب) برگشت‌پذیر باشد، اگر از نظر تکنولوژی امکان‌پذیر است؛ یا
  - ج) حداقل کار محافظت آینده را، زمانی که ضروری است، محدود یا متوقف نکند؛ و

-
۱. Inspection
  ۲. Recording
  ۳. Documentation
  ۴. Monitoring
  ۵. Interventions

- د) احتمالاً مانع دستیابی بعدی به شواهد موجود در سازه نشود.
۶. مطلوب‌ترین مداخله در بافت سازه‌های چوبی تاریخی است. در برخی شرایط، مداخله جزئی می‌تواند به این معنی باشد که محافظت و حفاظت این سازه‌ها مستلزم بازکردن کلی یا موضعی و سپس سر هم کردن مجدد، به منظور تعمیر سازه‌های چوبی است.
۷. در امر مداخله، بنای تاریخی را باید یک کل در نظر گرفت؛ تمام مصالح، شامل اعضای ساختاری در پنلهای پر، پشت بامها، کفها، درها، پنجره‌ها و غیره می‌باید به طور یکسان مورد توجه قرار گیرد. اصولاً مواد موجود می‌باید حتی المقدور نگه‌داشته شود. حمایت می‌باید همچنی شامل پرداخت نهایی سطح، مثل گچ، رنگ، لعاب، کاغذ دیواری، و غیره باشد. اگر نو کردن مجدد یا جایگزین کردن پرداخت سطوح لازم باشد، باید حتی المقدور مصالح اصلی، فن‌آوریها، و بافتهای اصلی را تجدید کرد.
۸. هدف مرمت حفاظت از سازه تاریخی و نقش آن در تحمل نیروها و آشکار ساختن ارزشهای فرهنگی اش از طریق خواناتر کردن یکپارچگی تاریخی، وضع و طرح پیشینش، در حدود شواهد موجود مادی چنانکه در مواد ۹ تا ۱۳ منشور و نیز آمده است. اعضای برداشته شده و سایر اجزای سازه تاریخی باید فهرست شوند و نمونه‌های معرفشان، به عنوان بخشی از مستندسازی، در مخزنی دائمی نگهداری شود.

تعمیر و جایگزینی

۹. در تعمیر سازه تاریخی، چوب جایگزین را می‌توان با احترام به ارزشهای تاریخی و زیبایی‌شناختی، و تنها در جایی که جایگزین کردن اعضای فرسوده یا آسیب‌دیده یا بخشهایی از آنها اقدامی مناسب به شمار آید یا پاسخی به الزامات مرمت باشد.
- اعضای جدید یا بخشهای آنها می‌باید از همان نوع چوب، یا اگر مناسب باشد، از نوعی بهتر از عضو جایگزین شده باشند. همچنین در جایی که ممکن باشد، این امر می‌باید ویژگیهای طبیعی مشابه را نیز شامل شود. میزان رطوبت و دیگر ویژگیهای کالبدی چوب جایگزین می‌باید با بنای موجود سازگار باشد.
- تکنولوژی ساخت و صناعت، شامل ابزار تراش چوب یا ماشین‌آلات، در جایی که ممکن است، می‌باید مطابق با مواد اصلی به‌کار برده شده باشد.
- اگر بخشی از یک عضو جایگزین شود، اتصالات چوبی سنتی، اگر مناسب و سازگار با نیازهای ساختاری باشد، برای پیوستن بخش موجود و جدید مورد استفاده قرار می‌گیرد.
۱۰. باید پذیرفت که بخشهایی از اعضا یا اعضای جدید از نمونه‌های موجود قابل تشخیص باشند. تقلید خرابی طبیعی یا تغییر شکل اعضای یا بخشهای جایگزین پسندیده نیست. روشهای مدرن آزمایش شده یا سنتی مناسب ممکن است برای هماهنگی رنگ قدیم و جدید به کار گرفته شود، با ملاحظه اینکه باعث ضرر رساندن یا از دست دادن سطح عضو چوبی نشود.
۱۱. اعضای بخش جدید اعضا می‌باید به طور مجزا، از طریق حکاکی یا علامت‌گذاری یا

روشهای دیگر، علامتگذاری شوند به طوری که از نمونه‌های قبلی قابل تشخیص باشند.

حفاظت جنگلهای تاریخی

۱۲. تثبیت و حمایت از مراتع و جنگلهایی که از آنها چوب مناسب برای حفاظت و تعمیر سازه‌های چوبی تاریخی به دست می‌آید، باید مورد تشویق قرار گیرد. موسسات مسئول نگهداری و حفاظت سازه‌های تاریخی و محوطه‌ها می‌باید انبار چوب مناسب برای این گونه کارها تأسیس کنند یا تأسیس آن را مورد تشویق قرار دهند.

فن آوریها و مصالح معاصر

۱۳. مصالح معاصر، مثل اپوکسی رزینها، و فنونی مثل مسلح کردن با سازه فلزی، باید با احتیاط تام انتخاب و به کار برده شود و تنها در مواردی که دوام و رفتار سازه‌ای مصالح و فنون ساخت جدید به نحورضایت‌بخش در طول زمانی کافی آزمایش و اثبات شده باشد. تجهیزاتی مانند تجهیزات حرارتی و تشخیص و پیشگیری حریق می‌باید با در نظر گرفتن اعتبار زیبایی‌شناختی و تاریخی سازه‌ها و محوطه‌ها نصب شود.

۱۴. استفاده از بازدارنده‌های شیمیایی می‌باید با دقت مراقبت و تنظیم شود و می‌باید تنها در جایی که منفعتی مطمئن وجود دارد و جایی که ایمنی انسان و محیط به خطر نیفتد و جایی که احتمال موفقیت در بلندمدت بسیار زیاد است، به کار برده شود.

آموزش و تربیت

۱۵. تقویت مجدد ارزشهای مرتبط با اعتبار فرهنگی سازه‌های چوبی تاریخی از راه برنامه‌های آموزشی، شرط لازمی بنیادی برای خط مشی محافظت و توسعه پایدار است. ایجاد و توسعه برنامه‌های پرورشی در باره حمایت، محافظت، و حفاظت سازه‌های چوبی تاریخی توصیه می‌شود. چنین آموزشی می‌باید براساس استراتژی‌ای جامع در پیوند با ملزومات تولید و مصرف پایدار، و شامل برنامه‌هایی در سطوح محلی، ملی، منطقه‌ای، و بین‌المللی باشد. مخاطبان این برنامه‌ها می‌باید تمام تخصصها و پیشه‌های مرتبط با این کار باشند و مخصوصاً معماران، حفاظتگران، مهندسين، هنرمندان، و مدیران محوطه‌ها.

اصولی برای محافظت و حفاظت - مرمت نقاشیهای دیواری

مصوب ایکوموس در چهاردهمین مجمع عمومی، آبشارهای ویکتوریا به سال ۲۰۰۳

مقدمه و تعریف

نقاشیهای دیواری بیانیهایی فرهنگی از خلاقیت انسانی در طول تاریخ بوده‌اند، به شکل هنر صخره‌ای از آغازین دوران، تا به امروز به صورت نقاشیهای دیواری. رو به ویرانی گزاردن آنها، چه به صورت اتفاقی یا تخریب عمدی، خسرانی است که بر بخش معتبری از میراث فرهنگی جهانی اثر سوء می‌گذارد. منشور ونیز (۱۹۶۴) اصولی کلی برای حفاظت/مرمت میراث فرهنگی فراهم آورده است. اعلامیه آمستردام (۱۹۷۵) مفهوم و فکر حفاظت یکپارچه و منسجم را ارائه می‌دهد و سند اصالت نارا (۱۹۹۴) ضمن بحث در باره تنوع فرهنگی، این اصول را گسترش داده است. با توجه به موارد فوق و دیگر تلاشهای مرتبط، نظیر ضوابط اخلاقی کمیته حفاظت ایکوم^۱، (۱۹۹۴). سند پایوا^۲ (۱۹۹۷)، و رهنمودهای حرفه‌ای کنفدراسیون اروپایی سازمانهای حفاظتگران - مرمتگران^۳ (۱۹۹۷)، هدف از این سند فراهم آوردن اصولی است اخص برای صیانت، محافظت، و حفاظت/مرمت نقاشیهای دیواری. از این رو این سند انعکاس دهنده اصول و کارهایی کاربردی است و مسائل خاص مناطق و کشورها را، که می‌تواند در سطح ملی و منطقه‌ای توصیه‌هایی در صورت لزوم فراهم آورد و به آن الحاق کند، مد نظر ندارد.

غناي نقاشیهای دیواری بر شالوده تنوع بیانیهای فرهنگی، دستیافتهای زیبایی شناختی، تنوع مواد و تکنیکهای به کار رفته از روزگاران کهن تا به امروز بنیان گذارده شده است. ماده‌های زیر به نقاشیهایی اشاره دارد که بر بسترهای غیرآلی نظیر گچ، آجر، گل، و سنگ آفریده شده‌اند، و نقاشیهای اجرا شده بر بسترهای آلی را نظیر چوب، کاغذ، و پارچه، در بر نمی‌گیرد. مواد مرکب^۴ در بسیاری از بناهای تاریخی نیازمند توجه خاصی است که خارج از چهارچوب این سند قرار دارد. نماهای معمارانه و دیگر لایه‌های نازک‌کاری، با ارزشهای تاریخی، زیبایی شناختی، و تکنیکی شان می‌بایست به عنوان هم‌سنگ اجزای مهم آثار تاریخی به شمار آیند.

۱. ICOM-CC Code of Ethics

۲. Pavia Document

۳. E.C.C.O

۴. Composite

نقاشیهای دیواری بخش لایتجزای آثار و محوطه‌ها به شمار می‌آیند که می‌بایست در همان‌جایی که هستند از آنها محافظت شوند. بسیاری از مسائل تاثیرگذار بر نقاشیهای دیواری ناشی از شرایط بد بنا یا سازه، استفاده نامناسب، فقدان نگهداری، تعمیرات و تغییرات پی در پی آن است. همچنین مرمت‌های مکرر، آشکار نمودن غیر ضروری، و به کارگیری روشها و مواد نامناسب می‌توانند منجر به خرابی جبران‌ناپذیر شوند. کارها و صلاحیتهای حرفه‌ای نامطلوب و ناکافی منجر به نتایج ناگوار شده است. به همین سبب است که سند مناسبی که اصول صحیح حفاظت / مرمت نقاشیهای دیواری را پوشش دهد ضروری می‌نماید.

ماده ۱) سیاست صیانت^۱

یک رویکرد ضروری به صیانت از نقاشیهای دیواری و در ارتباط با هر آیین و فرهنگی، فراهم آوردن فهرست جامعی است از تمام آثار و محوطه‌هایی که دارای نقاشیهای دیواری می‌باشند، حتی مواردی که در حال حاضر قابل رویت نباشد. قوانین و مقررات برای صیانت میراث فرهنگی باید تخریب، از بین بردن یا تغییر دادن نقاشیهای دیواری و اطراف آن را ممنوع کند. قانونگذاری نه تنها باید برای صیانت از نقاشیهای دیواری فراهم آید بلکه منابع لازم را برای تحقیق، درمان حرفه‌ای، و پایش تدارک بیند، و نیز امکان درک و قدر نهادن جامعه را به ارزشهای ملموس و غیر ملموس آنها فراهم بیند.

اگر نیاز به مداخلاتی باشد، این مداخلات باید همراه با دانش کامل و مجوز مراجع مسئول باشد. مجازاتهای قانونی برای هر گونه تخلف از چنین مقرراتی باید پیش‌بینی شود. تدابیر قانونی باید کشفیات جدید و محافظت از آنها را در زمره صیانت رسمی قریب‌الوقوع قلمداد کند. پروژه‌های توسعه معماری، شهری، و منطقه‌ای، نظیر احداث جاده‌ها، سدها، و تبدیل بناها و غیره که بر نقاشیهای دیواری تأثیر می‌گذارند، نباید بدون مطالعه اولیه و تدارک امکانات مناسب درمانی لازم برای پاسداشت آنها به مرحله اجرا در آیند.

تلاشهای ویژه‌ای باید از طریق همکاری مقامات مختلف برای همراهی کردن با نقاشیهای مذهبی با عملکرد آیینی و احترام گزاردن به آنها بدون به خطر انداختن اصالت آنها به عمل آید.

ماده ۲) کنکاش^۲

همه پروژه‌های حفاظت باید با کنکاشهای محققانه بنیادین آغاز گردد. هدف از این کنکاشها دستیابی حتی‌الامکان به بافت سازه و لایه‌های روی آن، همراه با ابعاد تاریخی، زیبایی‌شناختی و تکنیکی آنهاست. این کنکاش باید در برگیرنده تمام مواد ارزشهای نقاشی، از جمله تغییرات تاریخی، الحاقات و مرمتها باشد. اقدام به این امر به مفهوم یک رویکرد میان‌دانشی است. روشهای کنکاش حتی‌الامکان باید به شیوه‌های غیر تخریبی باشد. توجه ویژه باید معطوف آن

۱. Protection Policy

۲. Investigation

نقاشیهای دیواری شود که زیر سفیدکاریها، رنگ آمیزیها، و گچ اندودها و غیره پنهان شده‌اند. پیش‌نیاز هر برنامه حفاظتی، بررسی علمی مکانیزمهای فرسایش در مقیاس خرد و کلان، تجزیه و تحلیل مواد، و تشخیص شرایط می‌باشد.

ماده ۳) مستندسازی^۱

با توجه به منشور و نیز، حفاظت / مرمت نقاشیهای دیواری باید همراه با یک برنامه مستندسازی دقیق به شکل یک گزارش تحلیلی، انتقادی، باشد که با ترسیمها، نسخه‌ها، عکسها، نقشه‌ها، و غیره مصور شده باشد.

شرایط نقاشیها، ویژگیهای تکنیکی شکلی مربوط به فرآیند آفرینش و تاریخ شیئی باید ثبت شود. افزون بر آن، هر مرحله از حفاظت / مرمت، مواد و متدولوژی به کار رفته باید مستند شود. این گزارش باید در آرشیوهای یک مؤسسه عمومی نگهداری شود و در اختیار علاقمندان قرار گیرد. نسخه‌هایی از این مستندسازی می‌بایست در محل نگهداری شود یا در اختیار کسانی که مسئول اثر هستند قرار گیرد. همچنین توصیه می‌شود که نتایج کار منتشر شود. این مستندسازی باید واحدهای تعریف‌پذیر منطقه را با توجه به مراتب کنکاش، تشخیص، و درمان مدنظر قرار دهد. شیوه‌های سنتی مستندسازی مکتوب و ترسیمی می‌تواند به طریقه دیجیتال اضافه شود. به هر حال، صرف نظر از تکنیک، ماندگاری گزارشها و قابلیت دسترسی آینده به این مستندسازیها از اهمیت فوق العاده‌ای برخوردار است.

ماده ۴) حفاظت پیشگیرانه، نگهداری، و مدیریت محوطه^۲

هدف از حفاظت پیشگیرانه فراهم آوردن شرایط مطلوبی است برای به حداقل رساندن فرسایش، اجتناب از اقدامات درمانی غیرضروری، و در نتیجه طولانی کردن عمر نقاشی دیواری است. پایش مناسب و کنترل محیط هر دو از عوامل موثر در حفاظت پیشگیرانه به شمار می‌آیند. شرایط نامناسب اقلیمی و مشکلات رطوبت می‌تواند موجب زوال و تهاجمهای بیولوژیکی شود. پایش می‌تواند فرایندهای شروع فرسایش نقاشی و بستر آن را نشان دهد و از این راه از خرابی بیشتر جلوگیری شود. تغییر شکل و خرابی سازه‌ای که حتی منجر به فروریختن احتمالی سازه نگهدارنده نقاشی می‌شود، را می‌توان در مراحل آغازین شناسایی کرد. نگهداری منظم بنا یا سازه بهترین تضمین برای پاسداری از نقاشیهای دیواری است.

استفاده ناصحیح و یا کنترل نشده آثار و محوطه‌های دارای نقاشیهای دیواری می‌تواند منجر به خرابی آنها شود. و این خود ضرورت محدود کردن تعداد بازدیدکنندگان، و در برخی از موارد، متوقف کردن بازدید از آن را ایجاب می‌کند. به هر حال آنچه که مطلوب به نظر می‌آید این است که

۱. Documentation

۲. Preventive Conservation, Maintenance, and Site Management

مردم امکان آن را بیابند که از بازدید نقاشیهای دیواری به عنوان بخشی از میراث فرهنگی مشترک لذت برند و آن را ارج نهند. از این رو گنجاندن برنامه‌ریزی دقیقی در باره دسترس به آثار و استفاده از آنها در برنامه مدیریت از اهمیت زیادی برخوردار است تا بدین ترتیب تا آنجا که ممکن باشد، محافظت از ارزشهای ملموس و غیرملموس آثار و محوطه‌ها میسر گردد.

به سبب دلایل متنوع اجتماعی، ایدئولوژیک، و اقتصادی، بسیاری از نقاشیهای دیواری در اماکن دور افتاده قرار داده شده‌اند و در معرض وحشیگریها و سرقت قرار دارند. در این گونه موارد مقامات مسئول باید تدابیر پیشگیرانه خاصی اتخاذ نمایند.

ماده ۵) حفاظت/درمانهای مرمتی^۱

نقاشیهای دیواری بخشی لایتجزا از بنا یا سازه به شمار می‌آیند. از این رو، حفاظت آنها باید همراه با تمامیت ساختار معماری و اطراف آن دیده شود. هر مداخله در اثر باید ویژگیهای خاص نقاشیهای دیواری و شرایط حفاظت آنها را در نظر گیرد. همه مداخلات، نظیر استحکام بخشی، تمیز کردن، و تکمیل و موزون‌سازی^۲ باید در حداقل میزان خود حفظ شود تا از هر گونه کاسته شدن از اصالت مواد و نگارگری پرهیز شود. هر زمان که میسر باشد، نمونه‌هایی از لایه‌نگاریها که گواهی بر تاریخ نقاشیها باشد، ترجیحاً در محل نگهداری شود.

کهنگی طبیعی گواهی است بر رد پای زمان که باید محترم شمرده شود. تغییرات بازگشت ناپذیر شیمیایی و فیزیکی در صورتی که حذف آنها زیانبار باشد، باید محافظت شوند. مرمت‌های پیشین، الحاقات، و دوباره نقاشی کردن‌ها روی نقاشی قبلی بخشی از تاریخ نقاشی دیواری به شمار می‌آیند. اینها باید به عنوان شواهدی از تعبیر و تفسیرهای گذشته تلقی شوند و منتقدانه ارزیابی شوند.

تمام روشها و مواد به کار رفته در حفاظت و مرمت نقاشیهای دیواری باید امکان درمانهای آینده را در نظر گیرند. استفاده از مواد و روشهای جدید باید بر اساس داده‌ها و نتایج مثبت جامع‌الاطراف علمی آزمایش شده در آزمایشگاهها و محوطه‌ها باشد. به هر حال، باید در نظر داشت که اثرات دراز مدت مواد و روشهای جدید روی نقاشیهای دیواری ناشناخته‌اند و می‌توانند زیان آور باشند. از این رو، استفاده از مواد سنتی، در صورتی که سازگار با اجزای نقاشی و سازه اطراف آن باشد، باید ترجیح شود.

هدف از مرمت بهبود خوانایی شکل و محتوای نقاشی دیواری است، ضمن احترام به اصل اثر و تاریخ آن. موزون‌سازی و یکپارچه‌سازی دوباره^۳ نقاشی از نظر زیبایی‌شناختی کمک به کاهش دادن منظر آسیب‌دیده نقاشی می‌کند و باید این کار قبلاً روی مواد غیراصلی آزمایش شده و اجرا شود. رتوش کردن^۴ و بازسازیها باید به گونه‌ای اجرا شود که با اصل اثر قابل تشخیص باشد. همه الحاقات

۱. Conservation/Restoration Treatments

۲. reintegration

۳. reintegration

۴. retouching

باید به سادگی برداشته شود ولی از هر گونه رنگ آمیزی روی اثر باید خودداری گردد. مکشوف کردن نقاشیها مستلزم احترام به تاریخ موقعیت و ارزیابی آن چیزی است که شاید پس از این اقدام از دست برود. این عملیات تنها پس از انجام کنکاشیهای اولیه برای مشخص کردن وضعیت، وسعت، و ارزش آنها باید به مرحله اجرا در آید و زمانی که تصمیم به مکشوف کردن نقاشی گرفته می شود، این اقدام در صورتی مجاز است که بدون خرابی وارد آوردن به نقاشی صورت گیرد. می بایست توجه داشت که نقاشی نو ظاهر شده را در معرض شرایط نامطلوب قرار نداد. در برخی از موارد، بازسازی نقاشی دیواری تزئینی و یا سطوح رنگ آمیزی شده معماری می تواند بخشی از برنامه مرمت باشد. انجام این امر مستلزم حفاظت از قطعات اصلی است و ممکن است که روکش کردن کامل یا موضعی با لایه های محافظ ضرورت پیدا کند. بازسازی حرفه ای با مستندات خوب و اجرای صحیح و با به کارگیری مواد و فنون سنتی می تواند بر خود شاهد خوبی از سیمایهای تاریخی نماها و درون فراهم آورد.

هدایت با صلاحیت پروژه های حفاظت/مرمت را باید همیشه و در تمام مراحل حفظ کرد و تا ناید مقامات ذی ربط را داشت. شایسته است که نظارت های مستقیم پروژه از طریق مقامات مسئول ذی صلاح و یا مؤسساتی که منافعی از درآمد ندارند، تضمین شود. آنها که مسئول مدیریت تصمیمات هستند باید نام برده شوند و کار باید به دست اهل حرفه صاحب مهارت و دانش در خور به انجام رسد.

ماده ۶) تدابیر فوری^۱

در موارد اضطراری، تدابیر فوری درمانی برای پاسداری از نقاشیهای دیواری ضرورت می یابد. مواد و تکنیکهایی که به کار می روند باید راه در مانهای بعدی را باز گذارند. تدابیر حفاظت شایسته باید هر چه سریع تر با مجوز مقامات مسئول پی گرفته شود.

جداسازی نقاشیها و انتقال آنها خطر آفرین است و از آن گونه عملیاتی است که بازگشت پذیر نبوده، بر ترکیب آنها اثر می گذارد؛ مواد، سازه، و ویژگیهای نقاشیهای دیواری را آسیب می رساند. لذا این عملیات، تنها زمانی توجیه پذیر است که گزینه های مناسب اقدام در محل میسر نباشد و شرایط بسیار فوق العاده ای حاکم باشد. در صورتی که چنین شرایطی حاکم باشد، تصمیمات متضمن جداسازی و انتقال نقاشیهای دیواری همیشه باید به دست گروه اهل فن صورت گیرد، و نه تنها به دست فردی که کار حفاظت را اجرا می کند. نقاشیهای جدا شده، هر زمان که ممکن شد در محل اصلی دوباره نصب گردند.

تدابیری خاص باید برای صیانت و نگهداری نقاشیهای جدا شده به کار گرفته شود تا از سرقت و پراکندگی آن پیشگیری شود.

لایه های پنهان کننده تزئینات موجود، که با نیت پیشگیری از خرابی در مقابل شرایط نامطلوب به اجرا در می آید، می بایست با موادی سازگار با نقاشی دیواری اجرا شود و به طریقی برداشتن آن در

۱. Emergency Measures

آینده میسر باشد.

ماده ۷) تحقیق و اطلاعات همگانی^۱

برقراری پروژه‌های تحقیقاتی در زمینه حفاظت/مرمت نقاشیهای دیواری یک ضرورت اساسی برای سیاست پایدار محافظت می‌باشد. کنکاشهای مبتنی بر سؤوالهای تحقیقاتی که توان آن را دارند تا به دانش ما در ارتباط با روندهای فرسایش بیفزایند، باید ترغیب شوند. تحقیقی که دانش ما را در ارتباط با تکنیکهای اصلی و نیز مواد و روشهای عملیات مرمت گذشته گسترش دهد، یک امر حیاتی در اجرای صحیح پروژههای حفاظت می‌باشد. این تحقیق به نوبه خود مرتبط به انضباطهای هنرها و علوم وابسته است. اغتشاش در بخش مهمی از ساختار مطالعاتی و یا در به دست آوردن نمونه‌ها، باید به حداقل رسانده شود.

اشاعه دانش یک وجه مهم از تحقیق است، و باید آن را هم در سطح حرفه‌ای و هم در میان مردم انجام داد. اطلاعات همگانی می‌تواند به طور بنیادی آگاهی مورد نیاز محافظت از نقاشیهای دیواری را پیشرفت دهد، حتی اگر کار حفاظت/مرمت به طور موقت ناراحتیهایی را به وجود آورد.

ماده ۸) صلاحیتهای حرفه‌ای و پرورش^۲

حفاظت/مرمت نقاشیهای دیواری یک انضباط تخصصی در حوزه محافظت میراث به شمار می‌آید. از آنجا که این کار نیاز به دانشی دقیق و مشخص، مهارتها، تجربه، و مسئولیت دارد، حفاظتگران/مرمتگران این‌گونه از میراث فرهنگی باید به طور حرفه‌ای آموزش دیده و پرورش یافته باشند، به همان گونه که در «ضوابط اخلاقی کمیته حفاظت ایکوم»^۳ (۱۹۸۴) در پیوند با «کنفدراسیون اروپایی سازمانهای حفاظتگران/مرمتگران»^۴ و «شبکه اروپایی آموزش حفاظتگران/مرمتگران»^۵ توصیه شده است.

ماده ۹) سنتهای نوسازی^۶

در بسیاری از مناطق جهان، شیوه‌های اصیل نقاشی هنرمندان و استادکاران با تکرار برنامه‌های تصویرنگاری تزئینی و با استفاده از مواد و تکنیکهای سنتی ادامه داده می‌شوند. این سنتها ضمن تأمین نیازهای فرهنگی - مذهبی در راستای اصول «نارا»، می‌بایست پایدار مانند. به هر حال، هرچند

۱. Research and Public Information

۲. Professional Qualifications and Training

۳. Code of Ethics of the ICOM-Committee of Conservation

۴. European Confederation of Conservator-Restorer's Organization: E.C.C.O

۵. European Network for Conservation/Restoration Education: ENCoRE

۶. Traditions of Renewal

محافظت از این دانش ویژه اهمیت دارد، ولی بدان مفهوم نیست که اقدامات در مانی حفاظت/مرمت نقاشیهای دیواری را باید استادکاران یا صنعتگران اجرا کنند.

ماده ۱۰ همکاری بین المللی^۱

ایفای سهم در مراقبت از میراث مشترک فکری است که در ابعاد ملی و بین المللی پذیرفته شده است. از این رو ترغیب مبادله دانش و اطلاعات در هر سطحی در این ارتباط ضرورت دارد. با توجه به روح همکاری فردانشی، حفاظتگران/مرمتگران نقاشیهای دیواری نیاز دارند که در ارتباط با همکاران خود و مؤسسات مرتبط و متخصص در دیگر کشورها در سراسر جهان باشند.

پیش نویس این سند، در شکل حاضر آن، در کپنهاگن از تاریخ ۲۸ اکتبر تا ۱ نوامبر تهیه شد و سپس در تسالونیک^۲ از تاریخ ۸ تا ۹ مه ۲۰۰۳ ویرایش و تکمیل گردید. مخبر: ایزابل برایر^۳.

شرکت کنندگان

پیرو گادزولا (Piero Gazzola) از ایتالیا، رئیس کمیته
آر. سی. آگراوال (R. C. Agrawal) از هند
والیا آناپلیوتو (Valia Anapliotou) از یونان
استفان بلیشکی (Stefan Belishki) از بلغارستان
جورجو بون سانتی (Giorgio Bonsanti) از ایتالیا
ایزابیل برایر (Isabelle Brajer) از دانمارک
ماریان بویلی (Marjan Buyle) از بلژیک
خایمه کاما بیلیافرانکا (Jaime Cama Villafranca) از مکزیک
نیکولاس کارکیولاکیس (Nikolas Charkiolakis) از یونان
روب کروکور (Rob Crevecoeur) از هلند
لوئیجی دی (Luigi Dei) از ایتالیا
آلبرتو فلیچی (Alberto Felici) از ایتالیا
وایوس گانیتیس (Vaios Ganitis) از یونان
گئورگ کاواکاس (George Kavakas) از یونان
هاریس لیونیس (Haris Lionis) از یونان
پنلوپه مورودی (Penelope Mavroudi) از یونان

۱. International Co-operation

۲. Thessaloniki

۳. Isabelle Brajer

واسیلیس پتروپولوس (Vassilis Petropoulos) از یونان
میشائیل پتست (Michael Petzet) از آلمان
اورسولا شِدلِر-زاوب (Ursula Schädler-Saub) از آلمان
والتر شودل (Walter Schudel) از بلژیک
نیمال دِ سیلوا (Nimal de Silva) از سری‌لانکا
رولاند سیلوا (Roland Silva) از سری‌لانکا
کیرستن ترامپداک (Kirsten Trampedach) از دانمارک
یوئانیس زِروس (Ioannis Zervos) از یونان

اصول تحلیل، حفاظت، و مرمت سازه‌های میراث معمارانه

مصوب ایکوموس در چهاردهمین مجمع عمومی، آبخارهای ویکتوریا به سال ۲۰۰۳

مقصود از سند^۱

سازه‌های میراث معمارانه، به دلیل همان طبیعت و تاریخ‌شان (مصالح و ترکیب)، چالشهایی را در تشخیص^۲ و مرمت عرضه می‌دارند که کاربرد مقررات قانونی و معیارهای امروزی ساختمان در مورد آنها را محدود می‌سازد. این توصیه‌ها هم برای تضمین روشهای تحلیل و نیز روشهای تعمیر متناسب با بستر فرهنگی ضروری و مطلوب است.

این توصیه‌ها با این نیت فراهم آمده‌اند که بتوانند برای تمام کسانی که درگیر مسائل حفاظت و مرمت می‌باشند مورد استفاده قرار گیرند ولی به هیچ عنوان نمی‌توانند جایگزین دانشی گردند که از متون خاص فرهنگی و علمی حاصل می‌شود.

این توصیه‌ها که در یک سند کامل ارائه گردیده‌اند شامل دو بخش می‌باشند: اصول، که در آنها مفاهیم حفاظت ارائه می‌شوند؛ و رهنمودها، که در آنها قواعد و آن روش‌شناسی که طراح باید پی گیرد و بحث کند، عرضه می‌آید. تنها بخش اصول این توصیه‌ها می‌تواند به عنوان یک سند مصوب ایکوموس تلقی گردد.

رهنمودها در یک سند مجزا [به زبان انگلیسی] در دسترس می‌باشد.

(۱) معیارهای کلی^۳

- ۱-۱. حفاظت^۴، تقویت^۵، و مرمت^۶ میراث معمارانه نیازمند رویکردی میان‌دانشی است.
- ۱-۲. ارزش و اصالت میراث معمارانه را نمی‌توان بر پایه معیارهای ثابتی قرار داد زیرا مفهوم احترام

۱. Purpose of the Document

۲. diagnosis

۳. General criteria

۴. conservation

۵. reinforcement

۶. restoration

- به تمام فرهنگها به سهم خود مستلزم این امر است که فرهنگ کالبدی‌اش در آن بستر فرهنگی مورد توجه قرار گیرد که به آن تعلق دارد.
- ۳-۱. ارزش میراث معمارانه تنها در سیما و ظاهر آن نیست، بلکه در پیوند آن با تمام اجزای تشکیل دهنده آن به عنوان فرآورده واحدی از تکنولوژی خاص زمان خود است. به طور اخص، حذف سازه درونی و نگهداری نماهای آن در انطباق با معیارهای حفاظت نیست.
- ۴-۱. هنگامی که هر گونه تغییر در استفاده یا عملکرد بنا پیشنهاد می‌شود، تمامی الزامات حفاظت و شرایط ایمنی باید به دقت مورد توجه قرار گیرد.
- ۵-۱. مرمت سازه در میراث معمارانه فی‌نفسه هدف نیست، بلکه وسیله‌ای برای دستیابی به یک هدف است که آن مرمت بنا در کلیتش می‌باشد.
- ۶-۱. ویژگی سازه‌های میراثی، همراه با تاریخ پیچیده آنها، نیازمند یک سازمان مطالعاتی و پیشنهادهایی با مراحل دقیق است، مشابه آنچه که در پزشکی به کار می‌رود. پیشینه^۱، تشخیص^۲، درمان^۳، و پایش^۴ که هر یک به ترتیب در ارتباط است با جستجوهای داده‌های مهم و اطلاعات و تشخیص علل خرابی و فرسایش، انتخاب اقدامات درمانی، و پایش کارآیی مداخلات انجام یافته به منظور دست یافتن به هزینه‌های موثر و حداقل تاثیرگذاری بر میراث معمارانه و استفاده معقول از اعتبارات در موجود. لازم است که مطالعه مراحل یاد شده با روندی مکرر انجام گیرد.
- ۷-۱. هیچ عملی نمی‌باید پیش از حصول اطمینان از نفع و ضرر آن به میراث معمارانه به عهده گرفته شود، مگر در مواردی که اقدامات اضطراری صیانت از اثر به منظور پرهیز از فروریزش ناگهانی سازه (برای مثال پس از خرابیهای زمین‌لرزه‌ای) ضرورت یابد، به هر حال، می‌باید انتظار داشت که این اقدامات اضطراری در حد امکان از تغییرات برگشت‌ناپذیر ساختار جلوگیری کند.

۲) پژوهشها و تشخیص^۵

- ۱-۲. معمولاً ابتدا یک گروه میان‌دانشی می‌باید با توجه به نوع و مقیاس مسئله معین شود، این گروه از مراحل نخستین مطالعه، نظیر نقشه‌برداری و بررسی آغازین محوطه و فراهم دیدن برنامه کنکاشها^۶، می‌باید با یکدیگر کار کنند.
- ۲-۲. داده‌ها و اطلاعات می‌باید به طور تقریبی پردازش شوند، تا یک برنامه کار همه‌جانبه فعالیتها

۱. anamnesis

۲. diagnosis

۳. therapy

۴. control

۵. Researches and diagnosis

۶. survey

- در تناسب با مسائل واقعی سازه‌ها مشخص گردد.
- ۲-۳. در کار حفاظت درکی کامل از ویژگیهای سازه‌ای و مصالح ضرورت دارد. کسب اطلاعات در باره وضعیت اصلی سازه، تکنیکهایی که در ساختمان به کار برده شده‌اند و نیز تغییرات حاصله و اثرات آن، همچنین در باره پدیده‌هایی که رخ داده‌اند و نهایتاً وضع فعلی آن ضرورت دارد.
- ۲-۴. در محوطه‌های باستان‌شناختی مسائل خاصی ممکن است مطرح باشد، زیرا سازه‌ها در خلال کاوش و زمانی که دانش ما هنوز در باره آنها کامل نیست می‌باید پایدار گردند و واکنش سازه‌ای یک بنای تازه مکشوفه ممکن است کاملاً با واکنشهای سازه‌ای یک بنای موجود و در معرض متفاوت باشد.
- ۲-۵. به کارگیری راه‌های فوری سازه‌ای که برای تثبیت سازه در حال کاوش ضرورت پیدا می‌کند، نمی‌باید مفهوم و کاربرد کامل بنا را به خطر اندازد و به آن لطمه وارد آورد.
- ۲-۵. تشخیص بر پایه رویکردهای کیفی و کمی استوار است؛ رویکرد کیفی عمدتاً بر پایه مشاهده مستقیم خرابیهای سازه و فرسایش مصالح و همچنین تحقیقات باستان‌شناختی قرار دارد و رویکرد کمی عمدتاً مبتنی بر آزمایشهای سازه‌ای، پایش و تحلیل سازه‌ای می‌باشد.
- ۲-۶. پیش از اتخاذ تصمیم در باره مداخله سازه‌ای در ابتدا تعیین علل خرابی و فرسایش و آن‌گاه ارزیابی میزان ایمنی سازه اجتناب‌ناپذیر می‌باشد.
- ۲-۷. ارزیابی ایمنی، که آخرین مرحله از تشخیص می‌باشد، و ضرورت نوع اقدامات درمانی را مشخص می‌کند، می‌باید با تحلیل کیفی و کمی وفق داده شود؛ یعنی مشاهدات مستقیم، تحقیقات تاریخی، تحلیل سازه‌ای، و در صورت لزوم کار آزمایشگاهی و آزمونها.
- ۲-۸. معمولاً به کارگیری همان میزانهای ایمنی که در طرح بناهای جدید مد نظر می‌باشد، در بناهای قدیمی نیازمند اقدامات اغراق آمیز و شاید غیرممکن است، از این رو رویکردهای متفاوتی به ایمنی در بناهای قدیمی قابل توجه است.
- ۲-۹. همه جنبه‌های مرتبط به اطلاعات حاصله، تشخیص، و از جمله ارزیابی ایمنی و تصمیم در مداخله، می‌باید در یک گزارش تشریحی توصیف شود.

۳) اقدامات و کنترل‌های درمانی^۱

- ۳-۱. درمان نه تنها متوجه علتهاست، بلکه علانم بیماری^۲ را نیز در بر می‌گیرد.
- ۳-۲. بهترین درمان نگهداری پیشگیرانه است.
- ۳-۳. ارزیابی ایمنی و درک از اعتبار و ارزش سازه می‌باید پایه اقدامات حفاظتی و تقویتی باشد.
- ۳-۴. هیچ‌گونه اقدامی را نمی‌توان اتخاذ کرد مگر با اثبات اجتناب‌ناپذیر بودن آن.
- ۳-۵. هر گونه مداخله می‌باید متناسب با مجموعه اهداف ایمنی باشد، از این رو برای تضمین

۱) Remedial measures and controls

۲) Symptoms

- ایمنی و پایداری سازه و به حداقل رساندن آسیب به ارزشهای میراث، مداخله را باید در حداقل لازم نگه داشت.
- ۳-۶. طرح مداخله می‌باید بر پایه درکی روشن از انواع کنشهایی باشد که موجب خرابی و فرسایش بوده‌اند و نیز آن کنشهایی که در تحلیل سازه پس از مداخله مد نظر گرفته می‌شوند؛ زیرا که طرح بستگی به آنها خواهد داشت.
- ۳-۷. گزینش بین تکنیکهای سنتی و جدید می‌باید بر اساس قاعده مورد به مورد سنجیده شود و رجحان به آنهایی داده شود که با ارزش میراث بیشترین سازگاری را داشته، کمترین شکل تهاجمی را داشته باشد، البته با در نظر گرفتن مقتضیات ایمنی و پایداری.
- ۳-۸. گاه مشکل ارزیابی سطوح واقعی ایمنی و منافع محتمل مداخلات ممکن است ما را به اتخاذ یک «روش مشاهده‌ای» وادار کند، بدین معنی که رویکردی گام به گام و فزاینده را پیش گیریم. یعنی کار را با حداقل مداخله، با پیش‌بینی اتخاذ یک ردیف اقدامات تصحیحی و اضافی ممکن شروع کرد.
- ۳-۹. هر کجا که ممکن باشد، هر اقدام اتخاذ شده می‌باید بازگشت‌پذیر باشد، به نحوی که به توان آن را هنگامی که دانش جدیدی به دست می‌آید، با اقدامات مناسب‌تر جایگزین کرد و یا حذف نمود. و جایی که این مداخلات کاملاً بازگشت‌پذیر نباشند، مداخلات انجام یافته نمی‌باید مداخلات بعدی را محدود سازد.
- ۳-۱۰. ویژگیهای مصالحی که در کار مرمت به کار می‌روند (به ویژه مصالح جدید) و سازگاری آنها با مصالح موجود، می‌باید کاملاً مشخص گردند و در انجام این امر می‌باید اثرات دراز مدت مد نظر قرار داده شود تا از اثرات جانبی نامطلوب جلوگیری شود.
- ۳-۱۱. کیفیتهای متمایز سازه و محیط آن در حالتهای اصلی و یا پیشین آن نمی‌بایست مخدوش و ویران گردد.
- ۳-۱۲. تا آنجا که ممکن است، هر مداخله می‌باید فکر و مفهوم، تکنیکها، و ارزش تاریخی حالتهای اصلی و بعدی سازه را احترام گذارد و از خود شاهدهی برای شناخته شدن در آینده باقی گذارد.
- ۳-۱۳. مداخله می‌باید حاصل برنامه‌ای منسجم و فراگیر باشد تا قدرت و منزلت هر یک از وجوه متفاوت معماری، سازه‌ای، تأسیسات، و کاربری را نگه دارد.
- ۳-۱۴. از حذف یا تغییر هر گونه مصالح تاریخی و یا ویژگیهای متمایز معمارانه هر جا که ممکن است باید پرهیز گردد.
- ۳-۱۵. سازه‌های فرسوده را حتی الامکان می‌باید تعمیر کرد و نه جایگزین.
- ۳-۱۶. بخشهای ناقص و تغییرات، زمانی که بخشی از تاریخ سازه شده است، مشروط بر اینکه مقتضیات ایمنی را در خطر قرار ندهد، می‌باید نگهداری شوند.
- ۳-۱۷. تنها زمانی می‌باید اقدام به پیاده کردن و دوباره سوار کردن اجزای یک سازه، به عنوان راهی گزیده به دلیل نفس طبیعت مصالح و سازه، کرد که حفاظت از طرق دیگر غیر ممکن و یا زیان آور باشد.
- ۳-۱۸. سیستمهای صیانت موقتی که در خلال مداخله به کار برده می‌شود، می‌باید کارکرد و

- منظورشان را نشان دهند، بدون آنکه به ارزشهای میراث آسیب رسانند.
- ۱۹-۳. هر پیشنهادی برای مداخله می‌باید همراه با برنامه کنترل باشد تا از آن به هنگام اجرای کار استفاده شود.
- ۲۰-۳. نمی‌باید اقداماتی را که کنترل آنها هنگام اجرای کار غیرممکن است، اجازه داد.
- ۲۱-۳. بازبینی کردن و پیش‌حین اجرای مداخله و پس از آن می‌باید تا حصول از کارآیی نتایج کار به مرحله اجرا در آید.
- ۲۲-۳. کلیه فعالیتهای بازبینی و پایش می‌باید مستند گشته، به عنوان بخشی از تاریخ سازه نگهداری شود.

بیانیه میثاق اخلاقی برای اعضای ایکوموس

مصوب مادرید دسامبر ۲۰۰۲ [برابر دی ۱۳۸۱]

پیشگفتار

ایکوموس، شورای بین‌المللی آثار و محوطه‌ها، سازمانی غیردولتی و بین‌المللی است که در سال ۱۹۶۵ تاسیس گردید و در راستای پیشبرد نظرات، روشها، و تکنیکهای علمی حفاظت، صیانت، و ارتقای منزلت میراث فرهنگی جهانی فعالیت می‌کند. این سازمان یک نهاد مشورتی رسمی یونسکو و کمیته میراث جهانی در زمینه اجرای کنوانسیون میراث جهانی به شمار می‌آید.

میراث فرهنگی جهانی مشتمل بر آثار، محوطه‌ها، و مکانهایی است که دامنه آن از بناهای یادمانی تا بومی، از منظرهای فرهنگی با ارزشهای غیر ملموسی که انعکاس دهنده لایه‌های سنتهای اجتماعی است، تا محوطه‌های خاص با اهمیت مشترک می‌باشد.

ایکوموس بر این باور است، که حفاظت از میراث گوناگون فرهنگی جهان، به همان سان که مسئولیت و مزیتی است برای نسل امروز حق و مزیت نسلهای آینده است.

اعضای ایکوموس در طیفی متنوع از حوزه‌ها فعالیت دارند، و آشنا به مسائل جوامع محلی هستند و به نقشی که حفاظت در رشد و توسعه اقتصادی محلی و منطقه‌ای ایفا می‌کند واقفند.

هدف بیانیه میثاق اخلاقی ایکوموس این است که وسیله‌ای فراهم آورد تا کار اخلاقی حفاظت و اصول مفید را میان اعضای پیوسته، و نیز، غیر اعضا و جماعتی که به نحوی در امر حفاظت فعال هستند، تبیین کرده بهبود بخشد.

بیانیه میثاق اخلاقی هر شش سال یک بار بازبینی خواهد شد.

ماده ۱

مسئولیت بنیادی هر عضو ایکوموس است که مشورتهای حرفه‌ای را ارائه دهد و بر اساس منشورها و دکترین ایکوموس، کنوانسیونهای بین‌المللی مرتبط، توصیه‌های یونسکو، و دیگر مصوبات، ضوابط و منشورهای ذی‌ربطی که ایکوموس قانوناً ملتزم به آن است، عمل کند.

ماده ۲

تکلیف هر عضو ایکوموس است که از حفاظت آثار، محوطه‌ها، و مکانها حمایت کند تا اعتبار فرهنگی آنها به عنوان گواه قابل اعتمادی از گذشته نگه داشته شود، ضمن انجام مراقبتهای لازم و پرهیز از وارد آمدن حداقل اثرات نامطلوب، از کاربری و نگهداری مستمر آن پشتیبانی کند. دستیابی به این امر نیازمند رویکردی همه جانبه، جامع، پویا، و غالباً فرادانشی است تا تمامیت و اصالت آنها تضمین گشته، اعتبار و ارزش آنها قابل عرضه و تفسیر گردد. درک نقش تاریخی و اقتصادی حفاظت میراث در توسعه منطقه و جهان لازمه یک چنین اقدامی است.

ماده ۳

اعضای ایکوموس به ارزشهای متنوع، پویا، ملموس و غیرملموس مکانها، آثار، و محوطه‌هایی که مفهوم متفاوتی را برای گروهها و جماعات مختلف در خود داشته، غنای فرهنگ بشری را موجب می‌شوند، احترام می‌گذارند. اعضا نسبت به پیشبرد شرکت موثر مردم در فرایندهای حفاظت متعهد می‌باشند و این اقدام را از طریق همکاری با مردم و جماعات مرتبط با بنا و محوطه و مکان، شناخت، احترام، و ترغیب همزیستی ارزشهای متنوع فرهنگی انجام خواهند داد.

ماده ۴

اعضای ایکوموس می‌باید معرفت خود را در ارتباط با فلسفه معاصر حفاظت، حرفه و تکنیکها، از جمله نیازمندیهای قانونی مرتبط پالایش داده، روزآمد کنند، نسبت به پیشرفت خود همت گمارند، به مبادله اطلاعات اقدام کنند، و در تجربیات (با رعایت حق حریمت مشتری و کارفرما) مشارکت ورزند. اعضای ایکوموس، همچنین می‌توانند با حفظ استانداردهای انضباطی و کدهای مرتبط به حوزه فعالیت خود، به عضویت دیگر سازمانهای حرفه‌ای ذی ربط در آیند.

ماده ۵

اعضای ایکوموس آگاهی، ارزیابی، و حمایت و دسترس عمومی را به میراث ارتقا بخشیده، نسبت به ترغیب بحثهای آگاهانه، آموزش، برنامه‌های پرورشی، و به ویژه مبادله اطلاعات بین‌المللی مرتبط اقدام می‌کنند. ایشان هم حرفه‌ایها و هم جوان ترها را از طریق پیشبرد حرفه حفاظت اخلاقی میراث برای ارتقای دریافت وسیع تر فلسفه حفاظت، استانداردها، و روشها، پشتیبانی می‌کنند. عضویت در کمیته‌های ایکوموس برای تمام افراد شایسته صاحب صلاحیت، با تجربه، و متعهد باز است.

ماده ۶

اعضای ایکوموس اذعان دارند که بسیاری از پروژه‌های حفاظت نیازمند رویکردی فرادانشی، همکاری گروهی میان اهل حرفه، متخصصین، و تکنسینها، مدیران، و استادکاران و جماعات است.

ماده ۷

اعضای ایکوموس متعهد به حصول اطمینان از این امر هستند که تصمیماتی که در باره حفاظت گرفته می‌شود مبتنی بر دانش و تحقیقاتی کافی باشد که راه برای راه‌حلهای مختلف بگشاید، و اینکه راه‌حلهای انتخاب شده قابل توجیه باشند.

اعضای ایکوموس اطمینان می‌دهند که گزارشهای کامل، با دوام، و قابل دسترس از فرایند کارهای اجرا شده حفاظت (شامل آزمایش آسیب‌شناسی، تکنیکهای پیش، و روشهای جانبی، حفاظت پیشگیرانه و مداخله مرمتی) روی تمام پروژه‌های حفاظتی تحت مسئولیت آنها فراهم می‌آید. چنین مستندانی می‌باید در یک بایگانی دائمی (نظیر کتابخانه ملی) قرار داده شود و با سرعت هر چه بیشتر قابل دسترس عموم قرار گیرد (با رعایت الزامات ضابطه محرمیت مشتری/صاحب کار، ایمنی و پوشیده‌داری)، و هر جا که این امر از نظر فرهنگی مناسب تشخیص داده شود.

ماده ۸

در موارد اضطراری، که بناها، محوطه‌های میراثی، و اماکن فرهنگی در معرض خطر و یا مخاطره باشند، اعضای ایکوموس تمام مساعدت ممکن را، مشروط بر اینکه سلامت و جان خود را در معرض خطر قرار ندهند، عرضه می‌دارند.

ماده ۹

اعضای ایکوموس، در مقام یک حرفه‌ای، شخصاً در مقابل جامعه و ارتباط خود در ارتباط با اصالت و صحت مشورتها، داده‌های جمع‌آوری شده، پردازشهای انجام یافته، نقشه‌هایی که زیر نظر ایشان فراهم می‌آید، مسئول می‌باشند.

ماده ۱۰

اعضای ایکوموس با هرگونه ارائه نادرست، تبلیغات دروغین، و یا سوء استفاده از کار مجدانه رویارویی می‌کنند و با دقت و رسماً، سهم معنوی، مادی، و عملی دیگران را اعلام کرده، گزارش داده، ثبت و ضبط می‌کنند.

ماده ۱۱

اعضای ایکوموس با هرگونه تقلب و پنهان سازی نتایج کار حفاظت لازم برای برآورده کردن تقاضاهای خارج مخالفت می‌کنند. در تبعیت از ضابطه محرمیت مشتری/صاحب کار، اعضای ایکوموس از بازگویی آشکار و متناسب هرگونه محدودیتهایی که به خاطر کمبود منابع، بودجه، و دیگر عوامل پدید آمده است، خودداری نمی‌کنند.

ماده ۱۲

اعضای ایکوموس با شیوه شرافتمندانه و بی طرفانه، و با تسامح عمل خواهند کرد.

یک عضو ایکوموس همیشه عضو دیگری را که ماموریتی به عهده گرفته یا نظریه دیگری فراهم می‌آورد تا کار اجرا شده به دست آن عضو را ارزیابی و بازنگری کند، آگاهی می‌دهد.

ماده ۱۳

اعضای ایکوموس متعهد می‌گردند که شأن و حیثیت ایکوموس را بالا برند و تقویت نمایند. اعضا فعالیت‌های حرفه‌ای خود را به شیوه‌ای شرافتمندانه، باز، پاسخگو، و هدفمند هدایت می‌کنند و از نادرستی یا جانبداری پرهیز می‌کنند. اعضا همیشه از تضاد منافع آشکار و واقعی پرهیز کرده، یا آن را علناً اعلام می‌کنند.

ماده ۱۴

هیچ عضو ایکوموس ممکن نیست ادعای اقدام و سخن گفتن از طرف ایکوموس و یا یکی از کمیته‌های آن را، بدون اجازه کمیته ذی‌ربط داشته باشد.

ماده ۱۵

ناکامی در رعایت اصول و الزامات این بیانیه به مفهوم رفتاری غیر حرفه‌ای است و ممکن است که موجب بی‌اعتباری ایکوموس گردد. عضویت ایکوموس منوط به توافق عضو با روح و شروط این بیانیه اخلاقی می‌باشد. ناکامی در رعایت مواد این بیانیه ممکن است که موجب مجازاتی علیه عضو گردد که از آن جمله است تجدید نظر در عضویت جاری وی. این بیانیه هر از گاه به دست کمیته اجرایی ایکوموس مورد تجدید نظر قرار خواهد گرفت و در یک مجمع عمومی ایکوموس به تأیید اعضا خواهد رسید.

فرهنگ واژگان

اصالت^۱

بستگی به طبیعت میراث فرهنگی و بستر فرهنگی آن دارد. داوریه‌های اصالت ممکن است که در ارتباط با ارزش طیف عظیمی از منابع اطلاعاتی قرار گیرد. جنبه‌های این منابع ممکن است مشتمل بر شکل، طرح، مصالح، و جوهر استفاده و عملکرد، سنتها و تکنیکها، موقعیت و بستر استقرار، و روح و احساس، و دیگر وجوه خارجی منابع اطلاعات باشد. استفاده از این منابع امکان گسترش ابعاد ویژه هنری، تاریخی، اجتماعی، و علمی میراث فرهنگی تحت بررسی را اجازه می‌دهد.

۱. Authenticity

حفاظت^۱

حفاظت به مفهوم تمام فرایندهای مراقبت از مکان است به نحوی که مفهوم اعتبار فرهنگی آن حفظ شود. این اقدام، ممکن است بر حسب شرایط و وضعیت، از جمله فرایندهای نگهداری و یا اعمال استفاده جدید، حفظ معانی و ارتباطها، نگهداری، محافظت، مرمت، بازسازی، همسازی، و تفسیر باشد، که معمولاً شامل ترکیب بیش از یکی از آنها خواهد بود.

اعتبار فرهنگی^۲

به معنای ارزش زیبایی‌شناختی، تاریخی، علمی، یا اجتماعی برای نسلهای گذشته، حال و آینده است. اعتبار فرهنگی در خود مکان، محوطه، اثر، بافت آن، ارتباطات کاربری، مفاهیم، خاطره‌ها، مکانهای مرتبط، و اشیای مرتبط تجسد پیدا می‌کند.

ارزشها^۳

به مفهوم آن باورهایی است که برای یک گروه فرهنگی و یا فرد اعتبار دارد، ولی محدود به باورهای اخلاقی، روحانی، سیاسی، مذهبی نمی‌شود. آثار، محوطه‌ها، و مکانها ممکن است که طیف ارزشهایی برای افراد یا گروههای مختلف داشته باشد و ارزشها مستمراً مورد مبادله مجدد قرار می‌گیرد.

---

۱. Conservation

۲. Cultural significance

۳. Values

